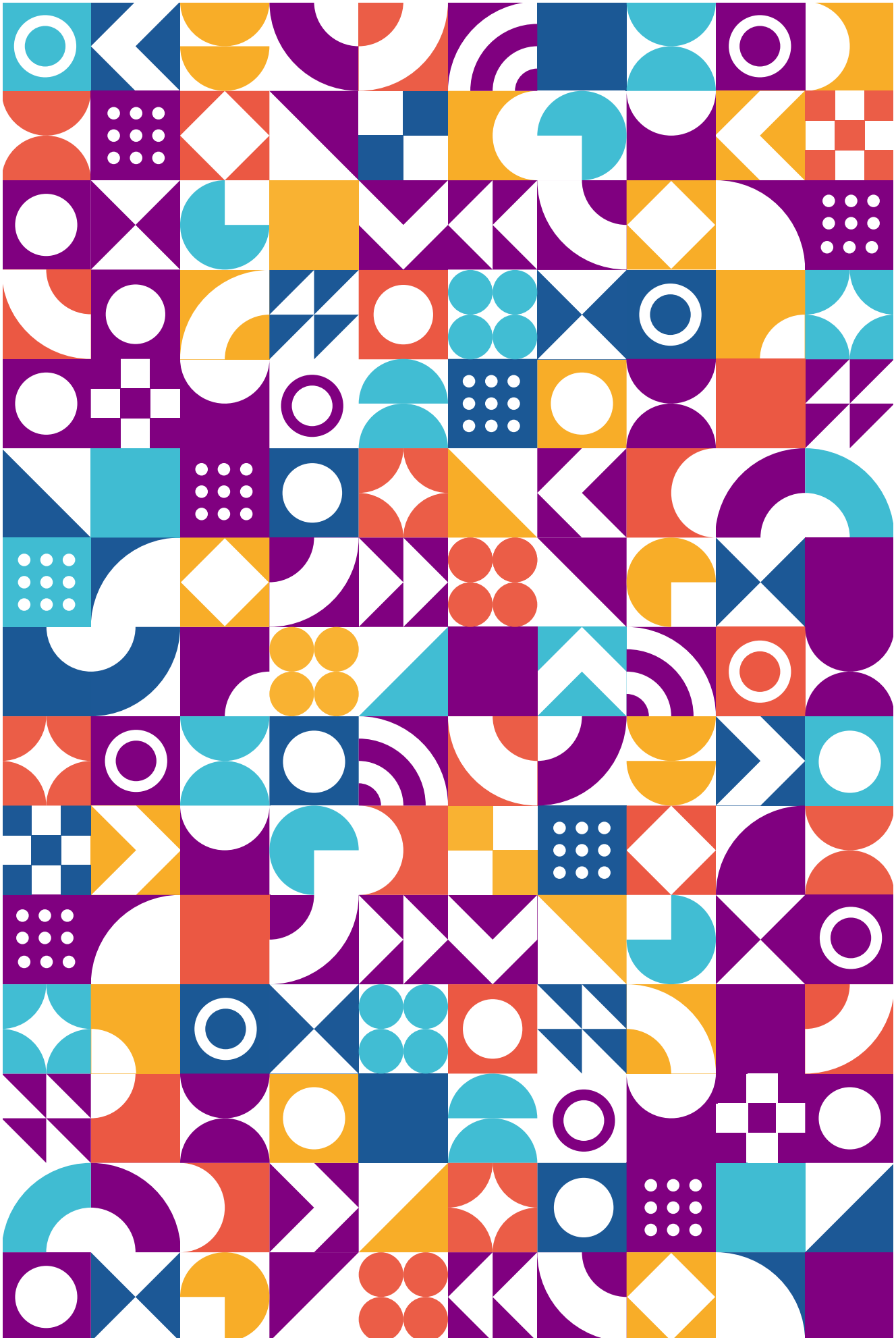
Tussentijdse evaluatie

Sectorplannen Social Sciences and Humanities

Juni 2026

Tussentijdse evaluatie

Sectorplannen Social Sciences and Humanities

Juni 2026

Colofon

Tekst en redactie
Leden commissie sectorplan SSH
en secretarissen NWO
Vormgeving
Ontwerpwerk
Contact
info@sectorplan-ssh.nl
www.sectorplan-ssh.nl

Inhoud

Voorwoord 4

Managementsamenvatting 5

Inleiding 6
Achtergrond sectorplan 6
Opdracht commissie sectorplan SSH 6
Toelichting evaluatiekader en KPI's 7

1. SSH-breed 8
1.1 Inleiding 8
1.2 Bevindingen 10
1.3 Aanbevelingen 12

2. Sectorplan Maatschappij- en gedragswetenschappen 14
2.1 Inleiding 14
2.2 Bevindingen 15
2.3 Thema's 20
2.4 Aanbevelingen 26

3. Sectorplan Geesteswetenschappen 27
3.1 Inleiding 27
3.2 Bevindingen 28
3.3 Thema's 33
3.4 Aanbevelingen 37

4. Sectorplan Dwarsdoorsnijdend thema 39
4.1 Inleiding 39
4.2 Bevindingen 40
4.3 Thema's 44
4.4 Aanbevelingen 48

5. Financiële gegevens en kengetallen 49
5.1 Inleiding 49
5.2 Bestedingen 49
5.3 Aanstellingen 52
5.4 Aanstelling labpersoneel en investeringen in infrastructuur 53

Bijlage 1 56
Samenstelling commissie sectorplan SSH 56

Bijlage 2 57
Overzicht gesprekspartners tussentijdse evaluatie 57

Voorwoord

In 2019 is een voor het domein van de sociale en geesteswetenschappen (SSH) nieuw instrument geïntroduceerd: het sectorplan. Het instrument is destijds toegepast op het domein van de rechtsgeleerdheid. Uit de eindevaluatie[1] bleek dat dit heel goed heeft uitgepakt: het instrument is ook voor de SSH passend om vernieuwingen en doorbraken tot stand te brengen. Niet alleen voegt een sectorplan structurele onderzoekscapaciteit toe, de samenwerking en concentratie binnen faculteiten zorgen voor een vliegwieleffect. De interuniversitaire samenwerking maakt afstemming, massa en specialisatie op innovatieve speerpunten mogelijk.

Op basis van dit succes is het instrument sectorplan enkele jaren terug in het brede SSH-domein geïntroduceerd. Met sectorplannen voor de maatschappij- en gedragswetenschappen, geesteswetenschappen en een dwarsdoorsnijdend thema is beoogd 'rust en ruimte' te brengen in domeinen die economisch belangrijk zijn voor Nederland en waar de werkdruk hoog is. Een tussentijdse evaluatie leent zich niet voor stellige of finale conclusies, maar de huidige tussentijdse evaluatie laat zien dat ook in deze domeinen de sectorplanaanpak een strategisch succes is. In de eerste jaren zijn belangrijke stappen gezet naar het realiseren van de sectorplandoelen. Dankzij de grote investering in universitair docenten met vaste aanstellingen is er massa en slagkracht ontstaan en zijn er goed functionerende netwerken op de inhoudelijke thema's gevormd en versterkt. Bij UD's, lokale en landelijke coördinatoren, decanen en de SSH-raad neemt de commissie een sterke gedrevenheid waar om de sectorplannen tot een succes te maken. Belangrijk is ook dat het domein zelf de plannen ervaart als een sterke impuls: om medewerkers betere perspectieven te bieden, om nieuwe uitdagingen aan te gaan, maar ook om enkele slepende dossiers in landelijk overleg nu effectief aan te pakken.

Dit zijn goede condities voor het realiseren van de sectorplandoelen. In deze tussentijdse evaluatie geven wij ook aan wat de noodzakelijke volgende stappen zijn. Om te beginnen voor de sectorplanonderzoekers: het is aan hen om te laten zien dat samenwerking in de netwerken ook vernieuwende publicaties, internationale uitstraling van Nederland en spin-off in nieuwe onderzoeksprojecten en onderwijstrajecten oplevert. Daarnaast zijn het de decanen die rugdekking moeten geven en strategie moeten vormen op een uitdaging in het SSH-domein: impactgericht interdisciplinair samenwerken. De decanen moeten dit niet alleen institutioneel mogelijk maken, maar ook belonen. Ten slotte is de SSH-raad aan zet, die de verantwoordelijkheid heeft genomen voor uitvoering van de sectorplannen. Ook voor de SSH-raad schetst het rapport een aantal kwesties die nadere bespreking en besluitvorming verdienen.

Met de tussentijdse bevindingen en aanbevelingen heeft de monitoring- en evaluatiecommissie er vertrouwen in dat de sectorplandoelen gerealiseerd gaan worden in de tweede fase van de sectorplannen. De commissie blijft de vinger aan de pols houden en is onverminderd bereid om het gesprek met onderzoekers, decanen en SSH-raad aan te gaan over nog betere uitvoering van de sectorplannen.

Prof. mr. dr. Hans de Bruijn
Voorzitter werkgroep maatschappij- en gedragswetenschappen
Prof. dr. Inger Leemans
Voorzitter werkgroep geesteswetenschappen
Prof. mr. dr. Stavros Zouridis
Voorzitter commissie sectorplan SSH en voorzitter werkgroep dwarsdoorsnijdend

1 Zie Documenten | Sectorplan Social Sciences and Humanities.

Managementsamenvatting

Dit rapport bevat de tussentijdse evaluatie van de voortgang en impact van de sectorplannen SSH (2022-2028), uitgevoerd door de commissie sectorplan SSH. De sectorplannen SSH bestaan uit het sectorplan Maatschappij- en gedragswetenschappen, het sectorplan Geesteswetenschappen en het sectorplan Dwarsdoorsnijdend thema. Het rapport geeft inzicht in de mate waarin de investering van OCW (€ 70 miljoen) bijdraagt aan de vier generieke doelen van de sectorplannen (verlichting van werkdruk, vermindering van tijdelijke contracten, versterking van lokale infrastructuur en investering in een structureel hogere organisatiegraad van de sectoren) en de vijf specifieke doelen (versterking van innovatief en interdisciplinair onderzoek, ontwikkeling van innovatief en interdisciplinair onderwijs, meer samenwerking met maatschappelijke partners, bijdragen aan oplossingsrichtingen voor maatschappelijke vraagstukken en profilering tussen instellingen). Daarnaast vormt het rapport de basis voor advisering over voortzetting van de middelen en biedt het concrete aanbevelingen voor de tweede fase van de sectorplannen richting de eindevaluatie in 2029.

De commissie stelt dat de sectorplannen in de eerste drie jaar een duidelijke impuls hebben gegeven aan het SSH-domein. Er is sprake van sterke groei in samenwerking en interdisciplinariteit, en een betere gezamenlijke strategievorming voor de gestelde doelen. Door de inzet van middelen zijn honderden nieuwe UD-posities gerealiseerd, grotendeels met vaste contracten. Dit draagt bij aan meer stabiliteit in de sectoren, versterking van de disciplines en een gunstiger student-stafratio. Interdisciplinair onderzoek is versterkt, zowel organisatorisch als inhoudelijk.

Het onderwijs wordt vernieuwd, soms incrementeel, soms met grote stappen. Er worden maatschappelijke partijen betrokken bij het onderzoek en er wordt geïnvesteerd in het versterken van maatschappelijke impact. De versterkte samenwerking tussen sectorplanonderzoekers en -onderzoeksgroepen leidt bovendien tot allerlei vliegwieleffecten, zowel intra- als interuniversitair. Ook is de organisatiegraad van het domein versterkt, met een centrale rol voor de SSH-raad en de decanenoverleggen.

Tegelijkertijd ziet de commissie nog enkele knelpunten. De ervaren werkdruk blijft hoog en het effect van de sectorplannen hierop is lastig eenduidig te meten. Interdisciplinair werken stuit soms nog op praktische barrières en op onvoldoende institutionele aandacht voor de meerwaarde ervan, en/of op onvolkomen implementatie van erkennen en waarderen. Daarnaast ziet de commissie voor de tweede fase kansen voor een betere gezamenlijke strategie en regievoering op enkele onderdelen. Het gaat hier met name om het gebruik van infrastructuur en investeringen daarin, het versterken van de maatschappelijke impact en de internationale positionering van het onderzoek. Ook zijn op zeer korte termijn doorbraken nodig op het gebied van de toegankelijkheid van de academische lerarenopleidingen, in aansluiting op het voorgestelde initiatief ‘docent in opleiding’.

De evaluatie laat zien dat het sectorplan een belangrijke basis heeft gelegd voor een sterker, beter georganiseerd SSH-domein. De tweede fase is bepalend om deze ontwikkeling te consolideren en om te zetten in duurzame impact en structurele verankering van zowel de samenwerking op de sectorplanthema’s als de inbedding van de thema’s in de faculteiten.

Inleiding

Achtergrond sectorplan

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft in 2023 structureel € 200 miljoen per jaar beschikbaar gesteld voor sectorplannen in de domeinen sociale en geesteswetenschappen, bèta en techniek, en medische en gezondheidswetenschappen. Het doel van deze middelen is om landelijke samenwerking en het maken van gezamenlijke, scherpe keuzes en daarmee profilering te stimuleren. Daarnaast moet er meer rust en ruimte ontstaan in het wetenschappelijke onderzoek en onderwijs door het bieden van vaste contracten. Het ministerie heeft het veld gevraagd om beelden en plannen op te stellen waarin landelijke, strategische keuzes worden gemaakt met het oog op verdeling van de middelen.

De SSH-raad, het bestuurlijke orgaan dat het SSH-domein vertegenwoordigt, heeft het voortouw genomen in het voorbereiden van sectorplannen. Daarbij is de keuze gemaakt om te focussen op de sectoren Maatschappij- en gedragswetenschappen en Geesteswetenschappen, waarin concrete invullingen, bestedingsplannen, doelen en KPI's zijn uitgewerkt. Daarnaast is er een Dwarsdoorsnijdend sectorplan opgesteld waarin alle SSH-sectoren samenwerken. Op basis van de sectorplannen SSH is een bedrag van € 70 miljoen per jaar toegekend aan het SSH-domein. In de sectorplannen worden gezamenlijke keuzes gemaakt om gepresenteerde knelpunten aan te pakken en de organisatiegraad van het domein te versterken. Er wordt invulling gegeven aan de ambities uit de sectorplannen aan de hand van verschillende inhoudelijke thema's. De SSH-raad heeft de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de sectorplannen.

Opdracht commissie sectorplan SSH

Het ministerie heeft monitorings- en evaluatiecommissies ingesteld om de voortgang van de sectorplannen te monitoren en beoordelen. De Commissie sectorplan SSH heeft, net als de commissies Bèta en Techniek en Medische en Gezondheidswetenschappen, als taak om een tussentijdse evaluatie en een eindevaluatie uit te voeren van de activiteiten behorende bij de sectorplannen SSH. De commissie adviseert vervolgens de minister over haar bevindingen en over de toekenning van de middelen voor de tweede periode van het sectorplan (vierde tot en met zesde jaar). Op basis daarvan neemt de minister

een besluit of de middelen ongewijzigd aan de faculteiten worden toegekend voor de tweede periode van drie jaar. In 2029 wordt door de commissie een eindevaluatie uitgevoerd op basis waarvan een advies uitgebracht zal worden aan de minister. Aan de hand daarvan zal de minister besluiten of de gelden structureel beschikbaar blijven.

Toelichting evaluatiekader en KPI's

Gedurende de looptijd van het sectorplan hebben de verschillende werkgroepen van de commissie (werkgroep sociale wetenschappen, werkgroep geesteswetenschappen en werkgroep dwarsdoorsnijdend) regelmatig overleg gevoerd met de SSH-raad en de betrokken decanenoverleggen. De tussentijdse evaluatie heeft primair als doel om te onderzoeken welke impuls het sectorplan aan het domein SSH heeft gegeven en welke vernieuwing met de sectorplannen is gecreëerd. De commissie stelt zich op als *critical friend* richting de faculteiten om de evaluatie een nadrukkelijk lerend karakter te geven. In de tussentijdse evaluatie evalueert de commissie waar de faculteiten inhoudelijk staan ten opzichte van de KPI's die zij hebben vastgesteld in de sectorplannen. Hiervoor waren verschillende bronnen beschikbaar. De deelnemende faculteiten en de SSH-raad hebben een zelfevaluatie aan de hand van de KPI's opgesteld. Daarnaast is de op het sectorplan aangestelde UD's (sectorplan-UD's) gevraagd om een enquête in te vullen.[2] De zelfevaluaties en KPI's zijn in verschillende gespreksrondes besproken met themacoördinatoren en decanen. De commissie heeft ook de faculteiten zelf gevraagd om aandachtspunten te benoemen voor de evaluatie. De faculteiten kunnen op basis van de huidige evaluatie en de daarin opgenomen handreikingen stappen zetten in de tweede helft van de periode die het sectorplan bestrijkt, om zich zo voor te bereiden op de eindevaluatie.

Deze tussentijdse evaluatie draait het om het leren over wat goed en minder goed gaat. De tussentijdse evaluatie biedt faculteiten en de commissie de mogelijkheid voor reflectie op de uitvoering van de sectorplannen. De commissie wil duidelijk krijgen wat de grootste kansen en barrières zijn voor een succesvolle implementatie van sectorplannen, kijkend naar de doelstellingen en ambities van de verschillende deelnemende faculteiten. Bovenal wil de commissie aanbevelingen meegeven op basis van de eerste drie jaar van het sectorplan, waarmee de faculteiten in de komende drie jaar volgende stappen kunnen zetten, hun ambities verder vorm kunnen geven en de successen van het sectorplan verder kunnen uitdragen naar het brede SSH-veld.

Er bestaan verschillen tussen de drie onderdelen van de sectorplannen SSH en de thema's daarbinnen. Voor sommige thema's geldt dat er al een traditie is van samenwerking, afstemming en interdisciplinair onderzoek; voor andere is dat minder het geval. Er zijn thema's die kunnen voortbouwen op bestaande interuniversitaire samenwerking of die deze samenwerking nog op moesten bouwen; thema's met beperkte of uitgebreide bestuurlijke en maatschappelijke netwerken. Daarnaast spelen er bij ieder thema ook heel verschillende inhoudelijke vragen.

De commissie heeft de thema's getoetst aan dezelfde, uniforme criteria, maar wil ook recht doen aan deze variëteit. Dat betekent dat bevindingen en aanbevelingen in de verschillende onderdelen van het rapport wat betreft abstractieniveau, toonzetting en mate van detail verschillen. De commissie is van mening dat dit het beste bijdraagt aan de lerende functie van deze tussentijdse evaluatie.

De commissie is beschikbaar om in gesprek te gaan met de betrokkenen om de aanbevelingen verder toe te lichten. Bij enkele aanbevelingen wordt een concreet plan van aanpak gevraagd. De commissie vraagt de betrokken decanenoverleggen en SSH-raad om voor het eind van het jaar met een reactie op de aanbevelingen te komen.

Ten slotte hecht de commissie eraan expliciet te vermelden dat commissieleden die verbonden zijn aan een universiteit waaraan sectorplanmiddelen zijn toegekend zich buiten de monitoring en de discussie en evaluatie hebben gehouden ten aanzien van hun 'eigen' universiteit.

2 Vanwege onduidelijkheid over de vertrouwelijkheid van de enquête in de richting van de respondenten zijn de resultaten hiervan niet gebruikt voor dit rapport.

1. SSH-breed

1.1 Inleiding

In de sectorplannen Social Sciences and Humanities (SSH) hebben de (destijds) 52 Nederlandse SSH-faculteiten in het domein zich verenigd om te werken aan een versterking van de basis, samenwerking en het maken van duidelijke keuzes. Het domein focust daarbinnen op de sectoren Geesteswetenschappen en Maatschappij- en Gedragswetenschappen, die elk een eigen sectorplan hebben (zie onderdelen B en C van dit rapport). Daarnaast werken de maatschappij-, gedrags- en geesteswetenschappen ook samen met de sectoren Rechtsgeleerdheid en Economie & Bedrijfskunde in het Dwarsdoorsnijdende thema 'Welvaart, participatie en burgerschap in een digitale wereld'. Voor een periode van vijf jaar is er voor de sectorplannen SSH jaarlijks € 70 miljoen beschikbaar, waarvan € 28,8 miljoen naar het sectorplan Maatschappij- en gedragswetenschappen gaat, € 23,8 miljoen naar het sectorplan Geestes-wetenschappen en € 17,3 miljoen naar het Dwarsdoor-snijdende thema. Daarnaast wordt € 2 miljoen per jaar aan de SSH-brede KPI's besteed. Dit budget wordt ingezet ter ondersteuning van de SSH-raad, het SSH-bureau en de vier decanenoverleggen met als doel om het SSH-domein te versterken.

1.1.1 SWOT-analyse

Om vast te stellen waar de sectorplannen zich op zouden moeten richten, heeft het domein een SWOT-analyse gemaakt van de SSH.[3] Daarin is het maatschappelijk belang van het SSH-onderzoek vastgesteld: het SSH-domein levert dankzij de kwaliteit van onderwijs goed opgeleide afgestudeerden af, die meer dan de helft van het jaarlijkse aantal afgestudeerden in Nederland vormen en daarmee een grote bijdrage leveren aan de professionele capaciteit in samenleving.[4] Voor specifieke disciplines is de groei van het aantal (internationale) studenten een knelpunt. Het domein zoekt naar een nieuwe balans tussen de instroom van nationale en internationale studenten. Een stabiele en veerkrachtige samenleving, die socio-technische innovaties succesvol implementeert, vraagt om hoogwaardig SSH-onderzoek. Succesvolle onderwijs- en onderzoeksvisitaties van de afgelopen jaren hebben laten zien hoe de SSH-faculteiten daaraan bijdragen. Meer interdisciplinaire samenwerking wordt daarbij als kans gezien: door meer massa en focus kan de bijdrage aan maatschap-pelijke en wetenschappelijke uitdagingen worden vergroot en de impact van de sector worden verhoogd.

3 Zie 'Samen vooruit: sectorplannen SSH'.
4 Zie Diploma's | Universiteiten van Nederland.

PwC voerde in opdracht van OCW in 2021 onderzoek uit.[5] Het rapport laat zien dat de toenmalige financiering niet toereikend was om het inspanningsniveau voor de kerntaken vol te houden, wat leidde tot hoge werkdruk. Dit maakte de kans op uitval onder medewerkers of uitstroom naar internationale universiteiten of andere sectoren buiten de wetenschap groot. Uit het rapport blijkt dat het SSH-domein hierdoor harder getroffen werd dan andere domeinen, onder andere door de hoge studentenaantallen in relatie tot het beschikbare wetenschappelijk personeel. Er was een niet-duurzame praktijk ontstaan door een stelsel van flexibele aanstellingen, niet toereikende erkenning en waardering, en weinig aantrekkelijke loopbaanperspectieven. Deze gevolgen van de te krappe bekostiging van het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek werden gezien als obstakel voor het bereiken van optimale impact.

De organisatiegraad van het SSH-domein was historisch gezien laag, onder andere door de grote hoeveelheid aan disciplines, sterke specialisatie, en overwegend individuele onderzoeksbehoeftes, en door de niet overal gepercipieerde meerwaarde van interdisciplinaire samenwerking. Dit is echter gaan verschuiven doordat er een steker besef is gegroeid dat complexe maatschappelijke en wetenschappelijke vraagstukken interdisciplinaire samenwerking vereisen. Ook is er gesignaleerd dat een versterkte digitale en fysieke infrastructuur betere mogelijkheden biedt om in te springen op maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, en op de meerwaarde van relevante dataverzamelingen en nieuwe methodologieën.

1.1.2 Doelen en KPI's

Op basis van de uitkomsten van de SWOT-analyse heeft het domein SSH ervoor gekozen om in te zetten op de volgende doelen:

- Verlichting van de werkdruk door extra investeringen in jong, divers talent (UD's): meer rust en ruimte en versterking van de basis door het aanstellen van vaste staf.
- Vermindering van tijdelijke contracten, investering in doorstroommogelijkheden van UD naar UHD, inhaalslag in investering met vaste aanstellingen voor van. Erkennen en waarderen vormt hierbij het kader.
- Versterking van lokale onderzoeksinfrastructuur: het op peil brengen van lokale SSH-onderzoeks-infrastructuur, complementair aan de middelen voor grootschalige, landelijke infrastructuur.
- Investering in een structureel hogere organisatiegraad van de sector: coördineren van sectorplannen, inbreng van SSH-expertise bij onderzoeksprogramma's en het agenderen van dossiers die landelijke afstemming vereisen.

Daarvoor heeft het domein de volgende KPI's geformuleerd:

- Lagere werkdruk, blijkend uit een gunstigere student-stafratio, lagere ervaren werkdruk zoals gemeten in personeelsenquêtes en lagere ervaren administratieve lasten.
- Verbeterd loopbaanperspectief door substantiële verlaging percentage tijdelijke contracten (minimaal 90% van sectorplan-UD's krijgt een vast contract) en 223 bevorderingen van UD naar UHD. Verbeterde diversiteit langs verschillende dimensies.
- Aantoonbare interdisciplinaire samenwerking op deelthema's, blijkend uit opgezette samenwerkings-verbanden, landelijke consortia en interdisciplinaire onderzoeksaanvragen.
- Verbeterde lokale infrastructuur, blijkend uit up-to-date labs, aantoonbaar betere onder-steuning voor de labs en databeheer en een grotere rol van infrastructuur in onderzoek.
- Verbeterde organisatiegraad, waarbij de SSH-raad een gesprekspartner is voor stakeholders als UNL, KNAW en OCW, aantoonbaar betere landelijke strategievorming en coördinatie en aantoonbaar grotere representatie van het domein in nationale en internationale onderzoeksprogramma's.
- Een versterkte landelijke regie op de ontwikkeling van digitale infrastructuur, kaders voor de uitbouw van dataverzameling en een landelijke expertise-hub voor de ondersteuning bij datagebruik in samenwerking met SURF en de e-sciencecentra.

Voor de drie sectorplannen Maatschappij- en gedrags-wetenschappen, Geesteswetenschappen en Dwars-doorsnijdend thema zijn ook sectorspecifieke doelen en KPI's vastgesteld. Deze worden toegelicht in de domeinspecifieke onderdelen van dit rapport. Voor de SSH-brede doelen en het Dwarsdoorsnijdende

5 Zie blg-972133.pdf.

sectorplan heeft de SSH-raad een coördinerende rol, voor de sectorspecifieke doelen is de coördinerende rol belegd bij de betreffende decanenoverleggen en de themacoördinatoren.

1.2 Bevindingen

De commissie constateert dat met de sectorplannen SSH een unieke 'boost' is gegeven aan de sector. Uit de gesprekken met de betrokken themacoördinatoren en decanen en de zelfevaluaties van de faculteiten en de SSH-raad klinkt unaniem enthousiasme voor wat tot nu toe al met de middelen bereikt is, alsmede voor de voorziene effecten in de komende jaren. Betrokkenen spreken over doorbraken in lastige dossiers, vernieuwend interdisciplinair onderzoek, een duidelijke versteviging van de landelijke organisatiegraad, samenwerking in plaats van competitie, vernieuwingen in onderwijs en infrastructuur en hogere maatschappelijke impact. Deze ontwikkelingen hebben bovendien een vliegwieleffect: ook onderzoekers die niet op het sectorplan zijn aangesteld profiteren van de nieuwe dynamiek. De commissie ziet een sector die met energie aan de slag is en zij is onder de indruk van de gerealiseerde vooruitgang op de sectorplandoelen. De investering werpt haar vruchten af en in de tweede fase kunnen de inspanningen verzilverd worden. De hieronder geformuleerde kritische beschouwingen dienen dan ook nadrukkelijk als bemoedigende aanbevelingen gelezen te worden.

1.2.1 Verlichten werkdruk

Dankzij de sectorplannen SSH heeft het domein SSH 464 fte aan nieuwe UD's kunnen aanstellen, waarvan 82% met een vast contract en 13% met zicht op een vast contract. Hiermee is een factor voor ervaren werkdruk, namelijk baanonzekerheid, voor een grote groep UD's weggenomen. Daarnaast heeft de sector 56,6 fte aan labpersoneel kunnen aanstellen, dat de nieuwe UD's (en ander personeel) kan helpen bij het gebruik van infrastructuur in onderzoek, onderwijs en disseminatie. Onder meer door deze aanstellingen is de student-stafratio verbeterd van 21 studenten per staflid in 2020/2021 naar 18 à 19 studenten per staflid in 2022-2024.[6] Desalniettemin is het precieze effect van de sectorplannen op de werkdruk moeilijk vast te stellen. De sector geeft aan dat de recente bezuinigingen en bijkomende onzekerheid hun tol hebben geëist. Zo is, vanwege de bezuinigingen, het effect van de sectorplannen op de verbetering van de student-/stafratio kleiner dan verwacht. Het is duidelijk dat de student-stafratio zonder de sectorplannen zeker verder zou zijn verslechterd, maar tevens dat dit de voortdurende aandacht van zowel de decanen als het ministerie verdient.

Uit de gesprekken komt daarnaast naar voren dat de taakomschrijvingen en verwachtingen voor verschillende sectorplangerelateerde taken, zoals coördinerende rollen, niet altijd helder zijn en niet worden ondersteund met toegespitste fte's, wat aanvullende werkdruk oplevert. Dit is een aandachtspunt voor de decanen.

1.2.2 Verbeteren loopbaanperspectief

De sectorplannen hebben ruimte gegeven om UD's aan te nemen met een vaste aanstelling, die zowel onderzoeks- als onderwijstijd hebben. Deze nieuwe UD-posities hebben docenten, die zich vaak jarenlang inzetten voor de faculteit zonder daar doorgroeimogelijkheden (of onderzoekstijd) voor terug te krijgen, de kans gegeven om te solliciteren op een vaste positie. Daardoor is de balans tussen onderzoek en onderwijs over de hele linie verbeterd. Er zijn geen cijfers beschikbaar over de mogelijk toegenomen bevorderingen tot UHD. De commissie onderzoekt of deze cijfers voor de eindevaluatie beschikbaar kunnen komen.

Tegelijkertijd merkt de commissie op dat er door de sectorplannen nieuwe uitdagingen voor het talentbeleid liggen, omdat sectorplanonderzoek vaak afwijkt van het traditionele, disciplinaire onderzoek. Mede door het sectorplanonderzoek is de balans tussen valorisatie en onderzoek aan het verschuiven. Zo wordt verwacht dat UD's samenwerken met andere disciplines en met maatschappelijke partijen, speelt impact een belangrijke rol en wordt veel tijd gestoken in het opzetten van samenwerkingsverbanden en afstemming met partners. Deze manier van onderzoek doen moet op een andere manier erkend en gewaardeerd worden dan traditioneel disciplinair onderzoek. Uit de interviews maakt de commissie enerzijds op dat sectorplannen voor enthousiasme en nieuwe energie zorgen. Anderzijds kan onduidelijk-

6 Zie ROD-wo 2024 DUO/UNL; WOPI 2024, UNL.

heid over de concrete uitwerking en toepassing van erkennen en waarderen, bijdragen aan de ervaren werkdruk en onzekerheid voor UD's.

1.2.3 Interdisciplinaire samenwerking

De commissie ziet dat de interdisciplinaire samenwerking binnen en buiten het SSH-domein sterk is toegenomen dankzij de sectorplannen, zowel op het niveau van faculteiten als thema's. Er is sprake van interdisciplinaire onderzoeksvragen en -designs, interdisciplinariteit blijkt bevorderlijk voor aansluiting van het onderzoek bij maatschappelijke vraagstukken, en er wordt geleerd over het samenwerken in interdisciplinaire teams. De commissie constateert dat deze interdisciplinariteit de betrokken onderzoekers inspireert en enthousiasmeert. Ook ziet de commissie de eerste vliegwieleffecten: er zijn diverse consortia opgezet die zich breed over de SSH uitspreiden en die succesvolle aanvragen hebben ingediend. Dit soort onderzoek begint ook zijn weg te vinden naar het onderwijs.

Ook constateert de commissie dat bij het ene thema interdisciplinaire samenwerking makkelijker van de grond komt dan bij het andere – bijvoorbeeld omdat er al een traditie van samenwerken is, maar ook omdat integratie van disciplinaire inzichten bij het ene thema eenvoudiger is dan bij het andere. Het begrijpen en verbinden van elkaars methodologieën, theoretische grondslagen en kernconcepten kost dan vanzelfsprekend meer tijd en inspanning. De commissie ziet eerste pogingen om de inhoudelijke lessen te borgen en soms zelfs te codificeren.

Ten slotte merkt de commissie ook op dat er soms systemische barrières worden gemeld die interdisciplinariteit in de weg kunnen staan. Bestaande carrièrepatronen faciliteren interdisciplinariteit bijvoorbeeld nog onvoldoende, onderzoeksfaciliteiten worden onvoldoende gedeeld en uitwisseling van cursussen stuit op praktische moeilijkheden.

1.2.4 Verbeteren lokale infrastructuur

Op het gebied van lokale infrastructuur zijn met de sectorplanmiddelen veel investeringen gedaan. Faculteiten hebben de middelen ingezet om (bestaande) labs te voorzien van nieuwe apparatuur en digitale voorzieningen. Daarnaast zijn labmedewerkers en datastewards aangesteld die het gebruik van deze faciliteiten voor onderzoek kunnen ondersteunen. (Sectorplan)onderzoekers geven aan dat hiermee nieuwe methodologieën kunnen worden ontwikkeld en toegepast en dat onderzoek gedaan kan worden dat voorheen niet haalbaar was, omdat de ondersteuning van infra-experts niet aanwezig was. De commissie stelt dan ook vast dat de (digitale) infrastructuur steeds meer verweven raakt in het onderzoek.

Bij een aantal faculteiten is er een onderbesteding als het gaat om het infrastructurele budget. De SSH-raad heeft toegelicht dat dat is omdat faculteiten zich gezamenlijk strategisch beraden op grotere investeringen voor infrastructuur en het budget daarom vasthouden om eenmalig een grote investering te kunnen doen. Tegelijkertijd ziet de commissie dat landelijk overleg over investeringen in infrastructuur nog achterblijft, zeker wat betreft niet-digitale infrastructuur. De SSH-raad heeft het Landelijk Beraad Digitale Infrastructuur SSH (LBDI-SSH) opgericht om op gebied van infrastructuur een proactieve rol te kunnen vervullen. Het LBDI-SSH staat nu en zal in de tweede fase van het sectorplan meer strategisch en richtinggevend moeten optreden, zodat voorzieningen op landelijk niveau voor meer disciplines uit de sociale en geesteswetenschappen beschikbaar komen en het nog niet bestede budget op een complementaire, strategische wijze kan worden ingezet. Daarbij is het de commissie opgevallen dat toegang tot ODISSEI per faculteit sterk kan wisselen, wat interdisciplinair werken tegengaat. De commissie ziet een rol voor het LBDI-SSH en de SSH-raad om dit in de gaten te houden. Daarnaast constateert de commissie dat de behoefte aan de verschillende soorten (ook niet digitale) infrastructuur in het veld niet op een systematische manier in kaart is gebracht. In de eindevaluatie van het domeinplan Digitale SSH heeft de commissie reeds benadrukt dat een SSH-brede strategie belangrijk is.[7] Met het platform zijn de omstandigheden hiervoor gecreëerd en de commissie verwacht bij de eindevaluatie van de huidige sectorplannen dan ook een doordachte strategie aan te treffen.

7 Zie Eindevaluatie domeinplan Digitale SSH.

1.2.5 Verbeteren organisatiegraad

Doordat de decanenoverleggen en de SSH-raad een steeds proactievere rol innemen, is de organisatiegraad van het veld in de afgelopen jaren aanzienlijk verhoogd. De commissie ziet een stevige SSH-raad die haar positie in het veld heeft gevonden en bovendien een evidente gesprekspartner is als vertegenwoordiger van het SSH-domein voor partijen als OCW, UNL en NWO. De SSH-raad verbindt het veld op bestuurlijk niveau en zorgt voor meer gerichte, strategische en afgestemde inzet op SSH-brede thema's als het actieplan Integrale Innovatie (met TNO Vector, de KIA Maatschappelijk verdienvermogen en NWO) en weerbaarheid (met UNL). Tegelijkertijd ziet de commissie, zoals ook door de SSH-raad zelf opgemerkt, dat de bestuurlijke borging van het sectorplan in de SSH-raad sterker kan. Het gaat daarbij met name om het Dwarsdoorsnijdende thema (dat niet zoals de andere sectorplannen bij een specifiek decanenoverleg hoort) en overkoepelende onderwerpen als open science, kennisveiligheid, impact en erkennen en waarderen, die aan alle sectorplannen raken. Ook omdat de samenstelling van de decanenoverleggen varieert door gebruikelijke bestuurlijke wisselingen, is een stevige borging van de sectorplanthema's en beleidsonderwerpen in de SSH-raad van belang. De SSH-raad is bij uitstek een orgaan dat deze continuïteit kan verzekeren.

Daarnaast merkt de commissie op dat de SSH-raad een rol te spelen heeft in het ontwikkelen van een sectorbrede impactstrategie. Wat is de SSH-propositie ten opzichte van de maatschappij? Hoe kan SSH zich op een inhoudelijk vruchtbare wijze verbinden met de exacte, technische en medische wetenschappen? De Nationale Technologiestrategie en het rapport Wennink, waarin SSH niet of nauwelijks worden genoemd, laten zien dat een dergelijke SSH-propositie van groot belang is.

1.3 Aanbevelingen

Aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

De commissie adviseert de minister

- om de bestaande allocatie van middelen voor de tweede periode van drie jaar ongewijzigd aan de faculteiten toe te kennen.
- om te zorgen voor beleidsmatige rust zodat de sectorplannen kunnen worden uitgevoerd zonder dat andere maatregelen het bereiken van de doelen bemoeilijken.
- naast domeinspecifieke sectorplannen ook domeinoverstijgende sectorplannen te overwegen. Daarbij kan de verantwoordelijkheid binnen domein blijven, maar worden andere disciplines betrokken. De commissie ziet dit als een volgende stap waar de sectoren aan toe zijn en als een noodzakelijkheid, gegeven de dynamiek van technologische, klimatologische en maatschappelijke ontwikkelingen.

Prof. dr. Bas van Bavel
Voorzitter SSH-Raad

De sectorplannen hebben een krachtige impuls gegeven aan nationale samenwerking binnen het SSH-domein – zowel bestuurlijk, in de SSH-raad en de decanenoverleggen, als inhoudelijk, in onderzoek, onderwijs en impact. Hier bouwen we de komende jaren krachtig op verder.

- ruimte te bieden voor innovatieve samenwerking in onderwijs, bijvoorbeeld door *joint degrees* makkelijker mogelijk te maken. Dit geldt in het bijzonder voor de talenopleidingen, maar ook voor onderwijssamenwerking op andere thema's.

Aan de SSH-raad

- Stuur in de tweede helft van de sectorplanperiode scherp op interuniversitaire samenwerking. Om de samenwerking structureel te maken, is het noodzakelijk dat sectorplanonderzoekers en themacoördinatoren de ruimte krijgen om de samenwerking vorm te geven. Dat betekent tijd, maar ook financiële ruimte om bijeenkomsten te organiseren, samenwerkingen op te zetten en media en middelen te ontwikkelen die deze samenwerking kunnen borgen.
- Zorg voor meer landelijke afstemming over infrastructuur. Van LBDI-SSH mag een goed doordachte strategie, inclusief concrete uitwerking, worden verwacht. Dit geldt voor zowel de verdere afstemming en doorontwikkeling van lokale voorzieningen als nationale voorzieningen zoals CLARIAH-NL en ODISSEI. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn het ophalen van de infrastructurele behoefte in het veld (juist ook bij onderzoeksgroepen die nu nog geen gebruikmaken van infrastructuur) en het aansluiten van de (investeringen in) infrastructuur daarop. Denk ook aan 'zachte' infrastructuur (bijvoorbeeld kleine beurzen waarmee bijeenkomsten kunnen worden georganiseerd of samenwerkingen kunnen worden bestendigd) en aan harde niet-digitale infrastructuur.
- Zorg voor een SSH-brede visie op impact en zorg voor zichtbare ambassadeurs die dit kunnen aanjagen, zodat de SSH een propositie heeft om naast technologisch georiënteerde ontwikkelingen als het rapport Wennink of de Nationale Technologiestrategie te zetten. Er ligt een uitdaging voor de (SS)H om zich zo te positioneren dat er een duidelijk antwoord (of zelfs tegengeluid) op dit soort adviezen en ontwikkelingen komt. Ga daarbij ook het gesprek aan met het domein, om de behoeften en succesvolle praktijken scherp te krijgen. Denk daarbij ook na over *science for policy* en trek op met partnerorganisaties als NEWS, die al ervaren zijn op dit gebied.
- De landelijk coördinatoren van het sectorplan Dwarsdoorsnijdend thema spelen een belangrijke rol in het creëren en behouden van samenhang tussen de vijf onderzoeksthema's binnen het dwarsdoorsnijdend thema. Ze bieden een onmisbaar aanspreekpunt voor de coördinatoren van de onderzoeksthema's. De bestuurlijke borging van het dwarsdoorsnijdend thema verdient echter aandacht omdat het niet bij een specifiek decanenoverleg is aangesloten. De commissie beveelt de SSH-raad aan om de bestuurlijke borging van dit thema direct concreet op te pakken en bij de eindevaluatie de effecten hiervan te laten zien.
- Voor alle drie de onderdelen van de sectorplannen SSH geldt dat er UD's zijn aangenomen op interdisciplinaire interesse en/of expertise. Het is belangrijk dat de waardering hiervan bestendigd wordt, zodat deze UD's ook na de sectorplannen hun academische carrières kunnen voortzetten. De commissie daagt de decanen daarom uit om tot een analyse te komen in hoeverre de huidige praktijk van erkennen en waarderen passend is voor de onderzoeks-, onderwijs- en valorisatiepraktijk van de nieuwe lichting sectorplanwetenschappers. Trek landelijk op in de verdere implementatie van erkennen en waarderen, zodat onzekerheid over carrièrepaden voor jonge UD's kan worden verminderd. Werkdruk verdient daarbij ook de aandacht: verlaag dit bijvoorbeeld door duidelijk verwachtingsmanagement aansturing voor het sectorplanwerk.
- De commissie adviseert dat de SSH-raad een actievere rol neemt bij de monitoring van de sectorplannen. Door een lerend mechanisme in te richten kunnen thema-overstijgende leerervaringen bij een volgende ronde sectorplannen worden ingezet, bijvoorbeeld lessen over interdisciplinair samenwerken, het starten met een sectorplan en investeringen in infrastructuur. Agendeer dilemma's en keuzes die in de decanenoverleggen en de SSH-raad aan de orde zijn geweest en reflecteer op wat in de komende jaren bijsturing nodig heeft, zowel in de tweede fase van het sectorplan als voor mogelijke toekomstige sectorplannen.
- Verdere interdisciplinaire samenwerking over domeinen heen is een logische en wenselijke volgende stap. Identificeer *best practices* en leer daarvan voor het opstellen van een nieuw sectorplan. Denk daarbij na hoe domeinoverstijgend gelijkwaardig samengewerkt kan worden aan vraagstukken waar verschillende domeinen aan de lat staan.

2. Sectorplan Maatschappij- en gedragswetenschappen

2.1 Inleiding

Bij het sectorplan Maatschappij- en gedragswetenschappen zijn twaalf universiteiten betrokken die daarbinnen samenwerken op het gebied van onderzoek, onderwijs en impact. Jaarlijks bestaat het budget voor dit sectorplan uit € 28,9 miljoen van OCW, waarbij nog € 1,5 miljoen wordt gematcht door verschillende faculteiten. Het sectorplan heeft als doel bij te dragen aan rust en ruimte door het versterken van de duurzame basis voor onderwijs en onderzoek. Hier wordt op ingezet door strategisch personeelsbeleid met aandacht voor werkdruk, diversiteit, erkennen en waarderen en team science. Daarnaast richten de faculteiten zich in het sectorplan op methodologische innovatie met aandacht voor onderzoeksinfrastructuur, open science en ontwikkeling en toepassing van nieuwe technieken en data-verzamelingsmethoden. Ook is er aandacht voor het creëren van maatschappelijke impact. Aan de hand van interdisciplinaire thema's werken de faculteiten samen aan deze ambities.

Concreet zijn de specifieke doelen in het sectorplan als volgt geformuleerd:

- Versterking van innovatief en interdisciplinair onderzoek naar urgente maatschappelijke vraagstukken, zoals digitalisering, sociale ongelijkheid en duurzaamheid;
- De ontwikkeling van onderzoeksgebonden, innovatief en interdisciplinair onderwijs;
- Bijdragen aan oplossingsrichtingen voor urgente maatschappelijke vraagstukken en debatten;
- Profilering tussen instellingen.

Deze doelstellingen zijn ondergebracht in een disciplinegerichte investering in onderwijswetenschappen en vijf verschillende thema's:

- Veerkracht in jeugd
- Psychische aandoeningen
- De menselijke factor in nieuwe technologieën
- Maatschappelijke transitie en gedragsveranderingen
- Maatschappelijke ongelijkheid en diversiteit

Om deze doelstellingen te bereiken, heeft de sector zich gecommitteerd aan de volgende KPI's:

- Positie in onderzoek
  - Internationale reputatie blijkend, onder andere uit publicaties in (interdisciplinaire) toptijdschriften, keynotes, gehonoreerde consortiumaanvragen op de 5 thema's (zowel NWO als in Europese programma's)
  - De lokale infrastructuur is up-to-date en er is voldoende lab- en datamanagement ondersteuning Inzet nieuwe methodes (zoals digitale tools, citizen science, statistische technieken)
- Interdisciplinariteit en interuniversitaire afstemming
  - Grotere landelijke samenwerking op thema's door opgezette samenwerkingsverbanden, landelijke consortia en interdisciplinaire onderzoeksaanvragen
  - Meer samenwerking en realisatie van output in landelijke en lokale teams (team science) Innovatie in onderwijs
- Ontwikkeling nieuwe (onderdelen in) onderwijs
  - Meer onderwijssamenwerking op de geprioriteerde thema's over de grenzen van faculteiten heen
- Maatschappelijke impact
  - Meer bijdragen in het publieke debat, samenwerkingen met maatschappelijke partners (onder andere via co-creatie en citizen science)
  - Onderzoeksresultaten zijn beter toegankelijk voor maatschappelijke partijen (open science)
  - Vergrote toepassing van wetenschappelijke inzichten in beleid, zoals het onderwijs, het bestuur, of de zorg

Het decanenoverleg Sociale wetenschappen (DSW) coördineert de uitvoering van het sectorplan Maatschappij- en gedragswetenschappen.

2.2 Bevindingen

De commissie is ervan overtuigd geraakt dat ieder thema binnen het sectorplan tot wetenschappelijke vernieuwing kan en zal leiden. De maatschappelijke relevantie van het onderzoek is onomstreden en de resultaten kunnen veel maatschappelijke impact hebben. De commissie constateert dat op alle thema's hard wordt gewerkt aan het creëren van een goed functionerend netwerk van UD's, lokale en nationale coördinatoren. De decanen zijn georganiseerd in het DSW en spelen een steeds actievere rol bij het bewaken van de voortgang van het onderzoek en bij het bewaken van de doelen van de sectorplannen. Alle betrokkenen zijn gedreven om het sectorplan tot een succes te maken – inhoudelijk en organisatorisch.

Prof. dr. Leoniek Wijngaards-de Meij
Voorzitter decanenoverleg
Sociale Wetenschappen

Wat de afgelopen jaren tot stand is gebracht, laat de kracht zien van structurele samenwerking. Met een sterke organisatie als fundament richten we ons nu op de volgende stap: onze gezamenlijke ambities verdiepen, versnellen en stevig verankeren in bestuur en beleid. Op die manier bouwen we duurzaam aan oplossingen voor grote maatschappelijke opgaven.

Het beschikbare budget voor het sectorplan Maatschappij- en gedragswetenschappen biedt ruimte voor de aanstelling van 187 fte voor universitair docenten. Vanwege matching waren er eind 2025 zelfs 212 fte posities ingevuld op de thema's van het sectorplan, waardoor fors meer UD's aan de inhoudelijke speerpunten werken dan beoogd. De UD's vormen een belangrijke basis voor de uitvoering van de opgestelde algemene doelen. Met name met betrekking tot het creëren van rust en ruimte is het percentage dat een vaste aanstelling heeft (97%) een goede indicator.

Het netwerk van UD's, lokale en landelijke coördinatoren doet zijn werk. Er ontstaat regelmatig een vliegwieleffect: ideeën verspreiden zich en er ontstaan verbindingen met onderzoekers en groepen die formeel niet tot het sectorplanthema behoren.

Interdisciplinariteit en erkennen en waarderen
Van de UD's wordt verwacht dat zij interdisciplinair onderzoek doen binnen een soms monodisciplinaire onderzoekstraditie. Dat kan een spanning opleveren. Uit de rapportages en de gesprekken zijn twee beelden naar voren gekomen over de wijze waarop hier mee wordt omgegaan:

- Het eerste beeld is dat erkennen en waarderen voldoende werkt als vehikel om de UD's met hun interdisciplinaire onderzoek te faciliteren. Erkennen en waarderen leidt immers tot meer variëteit aan beoordelingscriteria.
- Het tweede beeld is dat monodisciplinaire beoordelingscriteria op een zodanige manier blijven domineren, dat interdisciplinair onderzoek onvoldoende wordt gefaciliteerd. Daarmee zijn er nog systemische barrières voor de betreffende UD's, die blijkbaar niet kunnen worden weggenomen door, bijvoorbeeld, de thematrekkers.

De commissie merkt op dat het opleiden van interdisciplinair werkende UD's tijd kost – een belangrijke vraag is hoe die opleiding zo kwalitatief hoogwaardig en efficiënt mogelijk vorm kan krijgen. De vraag is ook welke veranderingen nodig zijn om UD's hierbij effectief te ondersteunen en de genoemde systemische barrières te beslechten.

2.2.1 Positie in onderzoek

Bij de KPI 'Positie in onderzoek' staan drie lijnen centraal: behoud dan wel versteviging van de internationale reputatie, de verbetering van lokale infrastructuur en methodologische vernieuwing.

Uit de tussentijdse evaluatie blijkt dat er inhoudelijk voortgang is geboekt. Bij alle thema's komt naar voren dat er gewerkt is aan een gezamenlijke onderzoeksagenda, waarbij er aandacht is voor de ontwikkeling van nieuwe methodieken en vernieuwende onderzoeksvragen. Op basis van de verdiepende gesprekken met de betrokkenen heeft de commissie vertrouwen in de kwaliteit en het vernieuwend karakter van het onderzoek dat momenteel wordt uitgevoerd.

De commissie acht het van belang dat ieder thema een sterk ontwikkeld overkoepelend verhaal heeft, omdat het intern voor samenhang kan zorgen; extern dient het ertoe om aan zowel de samenleving als de wetenschappelijke gemeenschap duidelijk te maken wat de maatschappelijke impact is van het sectorplan. De commissie treft op dit punt echter een gemengd beeld aan: het ene narratief is sterker dan het ander. Het gaat bij een narratief om (1) de inhoud van het onderzoek, (2) het vernieuwende en unieke karakter van het onderzoek en (3) de wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie.

STaB Group
Tilburg University, Thema Maatschappelijke transitie en gedragsverandering
Het LISS-panelonderzoek van het deelthema Maatschappelijke transitie en gedragsverandering laat zien dat maatschappelijke transities Nederlanders breed raken, vaak minder langs demografische scheidslijnen dan verwacht. Door lokale en globale veranderingen samen te bestuderen, ontstaat kennis die beleid dichter bij geleefde ervaringen brengt.

Een dergelijk overkoepelend verhaal vergt onderhoud – er zullen immers nieuwe inzichten en vragen ontstaan. De commissie veronderstelt dat de narratieven zich de komende jaren verder zullen ontwikkelen. Tenslotte, het overkoepelend verhaal wint aan kracht als er steeds een aantal voorbeeldprojecten genoemd worden, waarin de ambities worden geconcretiseerd.

De kwaliteit van het sectorplanonderzoek, en methodologische vernieuwing, vergt een goed functionerende professionele dialoog. De commissie is ervan overtuigd dat die binnen de thema's wordt gevoerd en constateert dat er regelmatig verschillende typen bijeenkomsten worden georganiseerd, die bevorderlijk zijn voor die dialoog. Gegeven het vernieuwende karakter van het sectorplanonderzoek, kan deze dialoog aan kracht winnen wanneer de thema's zich af en toe laten uitdagen door derden, die vergelijkbare vragen stellen als de sectorplancommissie.

Uit de gesprekken komen drie beelden naar voren over publicatiemogelijkheden. Het eerste beeld is dat er in de internationale tijdschriften en conferenties voldoende ruimte is voor het interdisciplinaire onderzoek waar de thema's op inzetten. Het tweede beeld is dat dit juist niet het geval is of dat tijdschriften die wel interdisciplinair onderzoek publiceren, te weinig worden gewaardeerd – hetgeen de (internationale) carrières van UD's kan schaden. Het derde beeld is dat interdisciplinair onderzoek en monodisciplinair publiceren goed kunnen samengaan.

In de aankomende fase zullen de resultaten van het gedane onderzoek steeds meer hun weg naar buiten vinden. Om deze reden acht de commissie het belangrijk dat publicatiemogelijkheden in kaart worden gebracht om UD's te faciliteren bij de planning en publicatie van hun onderzoek.

Internationale positie

De Nederlandse sociale wetenschappen hebben een sterke en gezaghebbende positie in de internationale wetenschappelijke gemeenschap.[8] De commissie ziet dat het sectorplan kansen biedt om de internationale positie te versterken omdat het hier gaat om vernieuwend onderzoek.

Uit de gesprekken met themacoördinatoren en decanen blijkt dat de internationale positionering van het sectorplanonderzoek – en een strategie voor die positionering – in de eerste fase van het sectorplan nog niet altijd prioriteit zijn geweest.

Susanne Osinga
Labcoördinator transdisciplinair werk en co-creatie en promovendus, Erasmus Universiteit Rotterdam, thema Maatschappelijke ongelijkheid en diversiteit

Het Co-Creatie Lab brengt mensen samen om onderzoeksvragen op een collaboratieve en praktische manier te verkennen, en kennis en tools te ontwikkelen die niet alleen verklaren, maar ook inspireren en verandering in gang zetten. Zo ook bij het verkennen van problematiek rond het thema Maatschappelijke ongelijkheid en diversiteit.

8 Zie https://www.rathenau.nl/nl/wetenschap-cijfers/output/publicaties/ontwikkeling-van-het-wetenschappelijk-onderzoeksprofiel-van-nederland.

Infrastructuur
In het sectorplan is budgettair ruimte gemaakt voor investeringen voor methodologische innovatie. Deze investeringen zijn specifiek voor de inzet op infrastructuur, open science en nieuwe technieken. Het budget wordt verdeeld via twee wegen, enerzijds is geld gereserveerd voor de aanstelling van lab-coördinatoren en anderzijds voor brede infrastructuur. Uit de bevindingen van de commissie blijkt dat de afgelopen jaren vooral is geïnvesteerd in het opschalen van de fysieke onderzoeksinfrastructuur. Zo zijn er op verschillende universiteiten onderzoekslabs opgericht en is daarvoor apparatuur aangeschaft. Voorbeelden van onderzoekslabs die zijn opgericht met sectorplanmiddelen zijn het Oost Simulatie Lab van de Universiteit Twente en het Co-Creatie Lab van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Uit gesprekken met themacoördinatoren is de behoefte naar voren gekomen om activiteiten te kunnen financieren die als 'zachte' infrastructuur kunnen worden gelabeld. Hierbij kan worden gedacht aan kleine beurzen waarmee bijeenkomsten kunnen worden georganiseerd of samenwerkingen kunnen worden bestendigd.

2.2.2 Interdisciplinariteit en interuniversitaire samenwerking

Bij deze doelstelling gaat het om meer interfacultaire en landelijke samenwerking in het onderzoek, door middel van samenwerkingsverbanden, consortia en onderzoeksaanvragen. Het sectorplan kent vijf interdisciplinaire thema's. Per thema zorgt een landelijk coördinator voor de verbinding met de lokale coördinatoren. De commissie constateert dat er zo nieuwe netwerken zijn ontwikkeld en verschillende dwarsverbanden over universiteiten heen zijn gecreëerd. Er wordt met regelmaat bij alle verschillende thema's op verschillende niveaus overlegd: facultair, universitair, interuniversitair en tussen decanen. Daarbij worden er op themaniveau landelijke bijeenkomsten georganiseerd. De themacoördinatoren zijn overtuigd van de meerwaarde van interdisciplinair onderzoek en interuniversitaire samenwerking. Er wordt bij alle thema's veel geleerd over het doen en organiseren van interdisciplinair onderzoek.

De commissie constateert dat decanen en het DSW een faciliterende rol behoren te hebben bij de uitvoering van de sectorplannen – en die rol ook waarmaken. Decanen zijn goed geïnformeerd over de plannen, werken goed samen en zijn voornemens om per thema een *Dean's Board* te organiseren. De commissie onderschrijft dat deze *Board* als kritische vriend van de thema's een toegevoegde waarde kan hebben.

Dr. Vera Heininga
Universitair docent Veerkracht bij Jeugd, Rijksuniversiteit Groningen, thema Veerkracht in Jeugd

Het was heel inspirerend om elkaar te ontmoeten tijdens het landelijke evenement 'Veerkracht bij Jongeren'. Ik kijk ernaar uit om nieuwe samenwerkingen te ontwikkelen, van en met elkaar te leren en samen de veerkracht van jongeren verder te versterken.

2.2.3 Innovatie in onderwijs

Als doel is gesteld dat de gekozen prioriteiten en thema's een impact hebben op het onderwijs, door ontwikkeling van nieuwe onderdelen en meer interfacultaire of interuniversitaire samenwerking. De commissie erkent dat onderwijsvernieuwing op allerlei manieren tot stand kan komen: van incrementele verandering van bestaande vakken, via het herontwerp van een programma, tot geheel nieuwe vakken en programma's. De commissie merkt daarbij op dat onderwijsvernieuwing vanuit de thema's inhoudelijk kan zijn, maar ook op didactiek betrekking kan hebben.

De commissie heeft kennisgenomen van allerlei initiatieven: zo zijn er lokaal (nieuwe) vakken ontwikkeld, minoren vernieuwd en is gewerkt aan onderwijs voor professionals. De commissie heeft de indruk dat de onderwijsvernieuwingen deels organisch tot stand zijn gekomen: waar zich mogelijkheden voordeden om het onderwijs te innoveren, zijn die aangegrepen. Deze organische verander-strategie heeft ook risico's – bijvoorbeeld dat verandering te veel afhankelijk is van de opportuniteiten van het moment. De commissie acht de thema's wetenschappelijk en maatschappelijk zeer relevant en benadrukt het belang dat deze hun weg naar het onderwijs te vinden. De commissie heeft regelmatig te horen gekregen dat verandering van onderwijsprogramma's een *win-lose* spel is: nieuwe inhoud en docenten gaan ten koste van bestaande inhoud en docenten. Regelmatig is ook aangegeven dat onderwijsvernieuwing daardoor sterk afhankelijk is van de medewerking van (onderwijs)decanen.

De commissie is positief over het gezamenlijk ontwerpen van onderwijsmodules door sectorplan-UD's met andere docenten, aangezien dat ook zorgt voor een duurzame samenwerking en bestendiging. Een belangrijke, zij het indirecte, vorm van impact op onderwijs is dat UD's nieuwe studenten zullen opleiden in nieuwe interdisciplinaire tradities.

Dr. Chris Starke en dr. Dina Strikovic
Coördinatoren, Universiteit van Amsterdam, thema De menselijke factor in nieuwe technologieën

Binnen het sectorplan 'De menselijke factor in nieuwe technologieën' brengen we in het vak 'How Generative AI Changes Us' sectorplan-UD's samen om te laten zien hoe generatieve AI menselijk gedrag verandert, en studenten aan te zetten tot kritische, interdisciplinaire reflectie.

2.2.4 Maatschappelijke impact

De doelstellingen voor de maatschappelijke impact zijn om een zichtbare maatschappelijke spin-off te hebben, welke gerealiseerd kan worden door bijdragen aan het publieke debat, samenwerking met maatschappelijke partners, bijdragen aan maatschappelijke probleemoplossing en idee- en beleidsontwikkeling.

De commissie is ervan overtuigd dat het onderzoek binnen de thema's potentieel een grote maatschappelijke impact kan hebben, onder andere via de projecten en netwerken van de onderzoekers.
De commissie heeft gezien dat er projecten zijn ontwikkeld in samenspraak met maatschappelijke partners, waardoor een bijdrage wordt geleverd aan maatschappelijke probleemoplossing. Veel netwerken overstijgen het projectniveau en hebben een duurzaam karakter. Daarbij vindt er regelmatig

onderzoek plaats dat volgens het principe van co-creatie wordt ontworpen. Ten slotte wordt de expertise van de onderzoekers herkend door maatschappelijke partijen en levert het onderzoek met regelmaat media-aandacht op voor onderzoeksresultaten.

Uit de gesprekken is gebleken dat UD's de mogelijkheid wordt geboden zich te trainen in het ontwikkelen van maatschappelijke impact en de commissie adviseert om de mogelijkheden op te schalen en te professionaliseren. Maatschappelijke impact kan op projectniveau worden gerealiseerd, maar de aard van de thema's roept ook de vraag op hoe impact kan worden gerealiseerd op nationale beleidsontwikkeling, i.e. wat de strategie is op de science/policy interface. De commissie constateert in de gesprekken dat het realiseren van dit type impact vaak nog in ontwikkeling is en dat er soms een zekere verlegenheid is over de vraag wat hiertoe de juiste strategieën zijn.

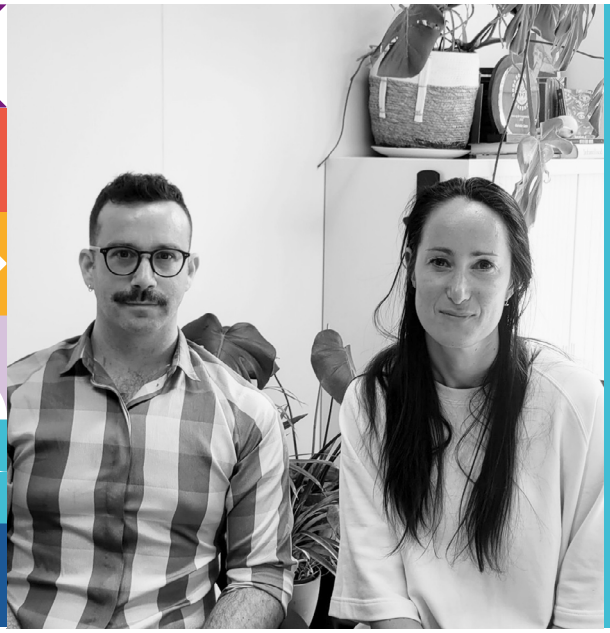
Over zichtbaarheid van de sectorplanthema's merkt de commissie op dat deze nog kan worden verbeterd. Daarbij gaat het om informatieoverdracht over wat het thema-onderzoek inhoudt en om de online zichtbaarheid van het onderzoek. Hierbij kan ook gedacht worden aan bredere communicatievragen. Voorbeelden van vragen zijn: hoe kan dit onderzoek beter over het voetlicht worden gebracht, wat is een strategie waardoor de bevindingen van onderzoek met een zekere regelmaat beschikbaar komen voor de relevante stakeholders, beleidsmakers of het bredere publiek.

2.3 Thema's

2.3.1 Veerkracht in jeugd

Aan het thema 'Veerkracht in jeugd' werken zes universiteiten samen om de wetenschap en praktijk beter te verbinden met als doel ieder kind en jongere kansrijk en gezond te laten opgroeien. Het doel is om een actieve verbinding te maken met beleid en overheid, om zo de uitkomsten van transdisciplinair onderzoek van waarde te maken. De sectorplannen hebben een brede en interdisciplinaire groep UD's samengebracht op een maatschappelijk urgent thema met een sterke wetenschappelijke basis. Er is een heldere ambitie om gezamenlijk een verschil te maken.

Dit thema bouwt voort op een sterke basis: vanuit de verschillende universiteiten is veerkracht in jeugd omarmd als belangrijk thema, waar wetenschappers al langere tijd de brug slaan naar de samenleving. Voor verschillende universiteiten is dit thema zelfs een strategisch focusgebied. Dit betekent dat er al een basis was van waaruit verder gewerkt kon worden. De meerwaarde van het sectorplan ligt dan ook voornamelijk in: (i) het versterken van de verbinding met de samenleving (van interdisciplinair naar transdisciplinair), (ii) het creëren van een ecosysteem waarbij wetenschap, samenleving en beleid elkaar op natuurlijke wijze weten te vinden en (iii) het versterken van de relaties tussen universiteiten.

Dr. Martín Hernán Di Marco en prof. dr. Marieke Liem
Universiteit Leiden, thema Psychische aandoeningen

Wij zetten ons in voor het terugdringen van de nationale suïcidelast via een drieledige aanpak: het uitvoeren van onderzoek, het verzorgen van gastcolleges over suïcide en het bijdragen aan directe preventieve maatregelen, waaronder het organiseren van bijeenkomsten in samenwerking met 113 Zelfmoordpreventie.

De coördinatoren hebben een groep onderzoekers samengebracht die goed samenwerken vanuit een gedeelde onderzoeksmissie. De gezamenlijke themabijeenkomsten hebben hieraan bijgedragen en de lokale coördinatoren hebben een bottom-up geformuleerde visie uitgezet waar de UD's op konden aanhaken. De commissie onderschrijft daarbij de ambitie om een Nationaal Kenniscentrum Veerkracht op te zetten voor duurzame bestendiging van het thema.

Het thema is inhoudelijk ver gevorderd. Dat betekent dat de governance nu gericht kan zijn op het borgen van de samenwerking, en op het meer zichtbaar maken van dit thema richting samenleving. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het identificeren van een aantal ambassadeurs met maatschappelijke zichtbaarheid en aan het organiseren van een aanspreekpunt voor overheid en beleid. Het betekent ook dat de relatie tussen UD's en themacoördinatoren kan veranderen. De UD's ontwikkelen het thema verder, coördinatoren investeren in zichtbaarheid van het thema en inhoudelijke en organisatorische verbreding.

Een aandachtspunt is dat het thema overkoepelende infrastuctuurmiddelen nodig heeft om deze ambitie waar de maken. Op dit moment zijn de financiële mogelijkheden om gezamenlijke bijeenkomsten te organiseren beperkt. Dit is een gemiste kans voor een thema waarbij de maatschappelijke waarde zo evident is. De commissie moedigt de decanen aan om een plan te maken, in samenwerking met de coördinatoren, om infrastructuurmiddelen ook universiteitsoverkoepelend op een strategische manier te investeren.

2.3.2 Psychische aandoeningen

In het thema 'Psychische aandoeningen' werken UD's van vijf verschillende universiteiten samen om wetenschappelijke kennis over de transities in mentale gezondheid te verdiepen en te vertalen naar innovatie in beleid, onderwijs en zorg. Het thema bouwt voort op veel kennis die al in de universiteiten aanwezig is. Een belangrijke vernieuwing is dat wordt samengewerkt door disciplines zoals psychologie, neurowetenschappen, sociologie en datawetenschappen. Daarnaast is het sectorplan bevorderlijk voor samenwerking tussen de universiteiten.

Op het gebied van maatschappelijke impact is de commissie onder de indruk. Het thema is per definitie transdisciplinair, omdat er is gekozen voor een focus op patiëntenzorg en maatschappelijke zorgorganisaties. Deze focus en samenwerking wordt goed ingevuld. De commissie adviseert om de vernieuwingsslag die voortkomt uit samenwerking met de datawetenschappen te koesteren en over universiteiten heen goed te blijven samenwerken. Deze unieke focus positioneert Nederland sterk ten opzichte van internationale universiteiten; juist omdat Nederland deze samenwerking geografisch mogelijk maakt en de samenwerking tussen universiteiten en zorg sterk is. De commissie is daarom ook positief over de ambitie tot oprichting van een nationaal Kennisnetwerk Mentale Gezondheid.

Er zijn in dit sectorplanthema meerdere voorbeelden van succesvolle onderwijsprogramma's waarbij ook landelijke samenwerking wordt geëxploreerd. Een vervolgstap die de commissie suggereert is om dit in de volgende fase van het sectorplan meer uit te werken.

Daarnaast kan er de komende periode meer worden gefocust op de zichtbaarheid van dit thema. Uit het gesprek bleek volgens de commissie een goede synergie tussen de coördinatoren. De commissie wil hen uitdagen om de ambitie om de sector breed te vertegenwoordigen scherp te houden. Expliciteer wat het sectorplan doet om de bredere sector te representeren, zodat ook overheid en beleid de urgentie voelen om met het sectorplan samen te werken. Dit kan worden bereikt door een regierol te pakken en samenwerking te stimuleren met bestaande sterke onderzoeksgroepen. Dat kan leiden tot een vliegwieleffect van het onderzoek, onderwijs en impact van het thema.

Hierbij is het ook van belang om een aantal zichtbare ambassadeurs te hebben die zijn aangesteld op basis van een strategisch plan op zichtbaarheid. De commissie benadrukt het belang om de rollen onderling goed te verdelen, aangezien dit thema een groot aantal velden verbindt, die ook ieder op zichzelf een groot volume hebben. De commissie verwacht dat de betrokkenen dit succesvol kunnen vormgeven en uitwerken.

2.3.3 De menselijke factor in nieuwe technologieën

In het thema 'De menselijke factor in nieuwe technologieën' wordt door acht universiteiten samengewerkt om de rol van de sociale wetenschappen in onderzoek en discussies over nieuwe digitale technologieën te versterken. Het is een nieuw wetenschappelijk veld, waardoor het thema werkt als aanjager voor interdisciplinaire samenwerking en netwerkvorming. Om het onderzoek binnen het thema te structureren zijn vier deelthema's gedefinieerd, die elk geleid worden door twee coördinatoren. Zo wordt technologie in de praktijk van werk en burgerschap bestudeerd en is er aandacht voor polarisatie en voor mis- en desinformatie. Daarnaast is er een focus op *AI agents, virtual reality* en neurotechnologie, en gaat het onderzoek in het sectorplanthema over waarden zoals gezondheid, diversiteit en expertise in technologie. De commissie merkt op dat de technologische dynamiek gigantisch is, en kan zich voorstellen dat dit impact heeft op het onderzoek en de onderzoeksplanning. De commissie is overtuigd van de relevantie en de kwaliteit van het onderzoek. Wel constateert zij dat de relevantie van de sociale wetenschappen voor de ontwikkeling van nieuwe technologieën sterker geëxpliciteerd kan worden dan in het huidige narratief wordt gedaan.

De commissie beveelt ook aan om te expliciteren wat de internationale positionering en profilering van dit onderzoek is. Daarbij gaat het inhoudelijk om de vraag wat de meerwaarde en het vernieuwende van dit onderzoek is ten opzichte van het bestaande internationale onderzoek. Daarnaast gaat het om de vraag hoe dit onderzoek te institutionaliseren – hoe zorgen de onderzoekers ervoor dat dit type onderzoek entree krijgt tot de conferenties en de soms monodisciplinaire tijdschriften.

Technologische ontwikkelingen raken bijna alle aspecten van het leven – en dat betekent ook iets voor de ambities ten aanzien van impact. De commissie signaleert dat het thema via de projecten veel maatschappelijke impact kan hebben. Gegeven de ambities van dit thema, neemt de commissie aan dat vanuit dit onderzoek een bijdrage wordt geleverd aan de agendasetting van dit debat, zeker gezien de publieke discussie over de rol en impact van digitalisering. Bij de eindevaluatie verwacht de commissie een concrete uiteenzetting tot welke impact dat heeft geleid.

Hierbij past ook dat wordt nagedacht over de vraag wie als ambassadeurs namens het thema kunnen optreden – en welke activiteiten nodig zijn om deze ambassadeurs te voeden met inzichten.
Dit thema is bij uitstek geschikt voor een verbinding met de technische wetenschappen – er zijn twee technische universiteiten betrokken bij het thema. Samenwerking tussen de sociale en technische wetenschappen verschilt van interdisciplinaire samenwerking binnen de sociale wetenschappen. We nodigen de thematrekkers uit om te reflecteren op de vraag hoe zo'n samenwerking zo vruchtbaar mogelijk kan zijn – in de veronderstelling dat die samenwerking in de toekomst aan noodzaak en kracht zal winnen.

Digitalisering is een thema dat voor vrijwel alle onderwijsprogramma's relevant is. Dat kan gevolgen hebben voor de onderwijsstrategie van het thema. De commissie kan zich voorstellen dat er een aantal online modules worden ontwikkeld, die voor meerdere vakken aan verschillende universiteiten relevant kunnen zijn. Zij nodigt de onderzoekers uit dit soort mogelijkheden te verkennen.

Uit de tussentijdse evaluatie is naar voren gekomen dat de ambitie bestaat om een *Centre of Expertise* op te richten, waarin de vier deelthema's helder uiteen worden gezet. De commissie onderschrijft deze ambitie en ziet dat als een manier om de zichtbaarheid te vergroten en waarmee het unieke van het onderzoek verwoord kan worden. Het *Centre of Expertise* kan daarbij ook zorgen voor bestendiging van het onderzoek. De commissie nodigt uit hierin te investeren.

2.3.4 Maatschappelijke transities en gedragsveranderingen

Aan het thema 'Maatschappelijke transities en gedragsvergaderingen' wordt gewerkt door zeven universiteiten. Met het onderzoek binnen dit thema wordt bijgedragen aan het beter begrijpen en faciliteren van grootschalige maatschappelijke veranderingen, van energie en klimaat, via digitalisering tot democratie. De kern van het thema is het bestuderen van transities. De ambitie is om de wisselwerking te bestuderen tussen kenmerken op systeemniveau en kenmerken van individuen en individueel gedrag. Het thema is ondergebracht in zes gelijkwaardige deelthema's.

Met deze ambitie zoeken de onderzoekers de spanning op tussen systeemrationaliteit en individuele rationaliteit. De vraag is hoe die spanning terugkeert in concrete onderzoeksprojecten. De commissie nodigt de onderzoekers uit om in de eindrapportage hier een aantal duidelijke voorbeelden van te geven – wat behelst de spanning en hoe kan hiermee worden omgegaan.

De commissie waardeert de stappen die zijn gezet naar het komen tot een landelijk netwerk. De leidraad is een gezamenlijk theoretisch raamwerk dat transities koppelt aan gedragsverandering, met de ambitie dit te publiceren in een *white paper*. Dit biedt mogelijkheden om te komen tot een gemeenschappelijk theoretisch raamwerk. De commissie geeft ter overweging dat hierbij ook aangesloten kan worden op de internationale literatuur over transities en de rol van gedragsverandering daarin.

Er worden verschillende typen transities bestudeerd, de spanning systeem/individu kan op verschillende manieren vorm krijgen en waarschijnlijk is er een veelvoud aan strategieën om transities te faciliteren. Het viel de commissie op dat de toebedeelde vragen ('de matrix') generiek en veelomvattend zijn. De commissie gaat ervan uit dat dit zich zal trechteren, en dat dan een duidelijke rode draad ontstaat. De *white paper* kan bijdragen aan binding en samenwerking tussen de deelthema's en aangesloten onderzoekers.

Het thema gaat over transities, systemen en individuen. In tijden van grote veranderingen is dat zeer relevant. De commissie constateert stappen richting impact op projectniveau. Het thema zou echter ook van invloed kunnen zijn op het denken over grote maatschappelijke transities rond energie/klimaat, digitalisering en democratie. De commissie nodigt de themacoördinatoren uit hiertoe een strategie te ontwikkelen, namelijk de aggregatie van de bevindingen uit de projecten. Hoe worden vanuit de projecten meer generieke inzichten gegenereerd voor de onderscheiden sectoren, welke lessen zijn dat, en hoe wordt dit over het voetlicht gebracht (ook voor beleid)? Zichtbare ambassadeurs kunnen hierbij nuttig zijn.

Het bijeenbrengen van systeemrationaliteit en individuele rationaliteit is spannend en relevant en dat zou gevolgen moeten hebben voor het onderwijs in transities, systeemdenken en psychologie. Het gaat hier immers om het bijeenbrengen van twee heel verschillende lenzen op transities. Bij die inhoudelijke ambitie past dan ook een meer ambitieuze onderwijsambitie, waarbij de gecreëerde kennisclips omgezet kunnen worden in modules en een verdere inbedding in curricula kan worden nagestreefd.

2.3.5 Maatschappelijke ongelijkheid en diversiteit

Vanuit negen universiteiten wordt er samengewerkt aan het thema 'Maatschappelijke ongelijkheid en diversiteit'. Met het onderzoek in het thema wordt beoogd om kennis en strategieën te ontwikkelen om effectief om te gaan met diversiteit in de samenleving en om te waarborgen dat brede groepen niet buitengesloten raken. Een belangrijk hoofddoel dat gesteld wordt voor succes van het sectorplan is de ontwikkeling en opleiding van interdisciplinaire onderzoekers, zogenoemd de nieuwe generatie academici. De commissie onderschrijft het belang van dit doel en daagt uit om bij eindrapportage ook deze metakennis over interdisciplinair werken voor het voetlicht te brengen.

In het voorjaar van 2025 zijn vijf nieuwe deelthema's geformuleerd. Hierbij zijn vier inhoudelijke deelthema's opgesteld en één verbindend thema waar co-creatie centraal staat. De commissie nodigt de themacoördi-

natoren uit om in de komende fase te expliciteren wat elk deelthema doet, wat de verbindingen ertussen zijn, hoe het vijfde deelthema in elkaar steekt en welke methodologisch vernieuwende inzichten met dit vijfde thema worden verkregen.

De deelthema's zijn georganiseerd met telkens een universiteit als trekker van de interdisciplinaire en landelijke samenwerking. De deelthema's bieden daarmee ruimte voor universitaire profilering. Dat neemt niet weg dat landelijke afstemming en samenwerking verder kan worden versterkt. Zo zijn er voor dit thema bijvoorbeeld nog maar beperkt landelijke bijeenkomsten georganiseerd. Deze kunnen helpen om de verbinding te creëren én te behouden. Een duidelijker narratief kan hierbij verbindend werken.

Onderwijsvernieuwing heeft vooral plaatsgevonden door vernieuwing van bestaande vakken. De commissie onderschrijft het belang daarvan, maar ziet daarnaast kansen voor verdere vernieuwing en meer landelijke afstemming. Met name het vijfde deelthema van co-creatie lijkt zich te lenen om deze methodologische vernieuwing in het onderwijs te bestendigen.

Met betrekking tot impact onderschrijft de commissie dat het gedane onderzoek door de co-creatie inherent impact creëert. Het is daarbij van belang te laten zien hoe co-creatie met maatschappelijke partners en burgers ook echt tot nieuwe inzichten leidt of tot een effectievere aanpak van de problematiek. De commissie ziet nog kansen om concreter over impact na te denken en via sterkere landelijke verbindingen meer te bouwen op lokale ervaringen. Het eerdergenoemde narratief kan hierbij behulpzaam zijn.

Het thema is later op gang gekomen vanwege uitval van de landelijke coördinator in het eerste jaar. Voortgang op het gebied van de interuniversitaire samenwerking, onderwijs en zichtbaarheid zijn daardoor vertraagd, maar de commissie ziet dat er nu stappen vooruit gemaakt worden. De commissie raadt in het bijzonder aan om te werken aan de zichtbaarheid. Investeringen daarin kunnen laten zien waar het thema voor staat en wat het overkoepelende verhaal is.

2.3.6 Onderwijswetenschappen en lerarenopleidingen

De disciplinegerichte investering in onderwijswetenschappen heeft naast de bestaande KPI's voor het sectorplan een paar additionele KPI's geformuleerd. De eerste KPI heeft betrekking op het toenemende lerarentekort. Er wordt beoogd om de reputatie en aantrekkelijkheid van het lerarenberoep te verbeteren en er worden docentprofessionaliseringsprogramma's ontwikkeld voor het motiveren van leerkrachten. De tweede KPI draait om de teruglopende kwaliteit van het onderwijs. Via regionale samenwerking wordt beoogd om nieuwe curricula te ontwikkelen en nieuwe methodes in onderwijs in te zetten. Er zal op deze manier meer *evidence-based* kennis bij scholen zijn over effectieve methoden.

Aan de investering in onderwijswetenschappen werken twaalf universiteiten samen. Het onderdeel is opgedeeld in vier verschillende thema's:

- Opleiding en professionalisering
- De school als lerende en professionele organisatie
- Kennis, vaardigheden en motivatie van leerlingen
- Leven lang ontwikkelen

Universiteiten hebben zelf bepaald aan welke thema's wordt deelgenomen, vaak op basis van aansluiting bij bestaande expertise binnen de instelling. Per thema doet een wisselend aantal universiteiten mee, dit varieert van drie tot acht. De commissie constateert dat de samenhang tussen de verschillende thema's helderder uiteengezet kan worden, aangezien er overlap is tussen de thema's. Hierbij zou een overkoepelend narratief kunnen helpen.

De commissie constateert ook dat het sectorplan zorgt voor verdere versterking van reeds bestaande netwerken binnen de onderwijswetenschappen en met de lerarenopleidingen. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is dat het grootste deel van de lerarenopleidingen door het hbo wordt verzorgd. De netwerken strekken zich dus uit over de grenzen van wo en hbo heen. Uit de gesprekken is naar voren gekomen dat de netwerken waardevol zijn voor onderzoekers in de beginfase van hun carrière, aangezien ze daardoor direct aansluiting kunnen vinden bij bestaande expertise op hun onderzoeksthema's. Daarnaast merkt de commissie op dat de

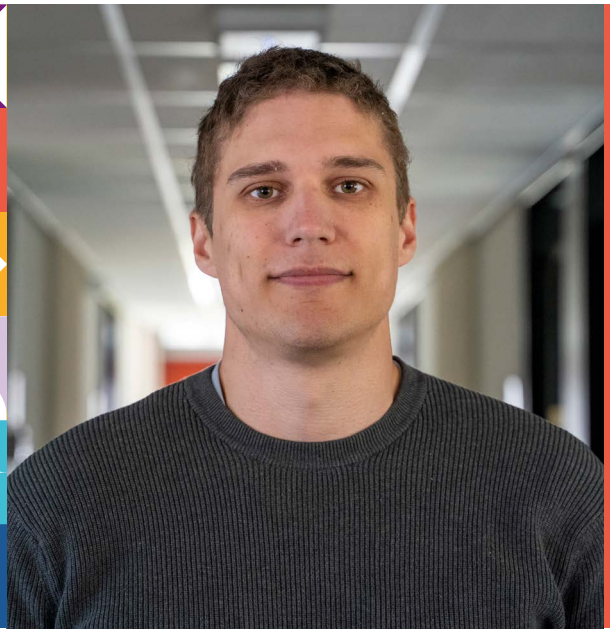
governance goed op orde is: zo zijn er regelmatig overleggen tussen de decanen en coördinatoren en zijn de UD's ook lokaal goed ingebed. De commissie constateert dat de samenwerking tussen wo- en hbo-lerarenopleidingen goed op het netvlies staat en er ook in toenemende mate samengewerkt wordt op het gebied van onderzoek met de hbo-lectoraten.

De commissie merkt op dat het voor de hand ligt om de verbinding te leggen tussen de disciplinegerichte investering onderwijswetenschappen en de andere thema's van het sectorplan, om bijvoorbeeld de opgedane inzichten van het sectorplanonderzoek in te kunnen zetten voor onderwijsvernieuwing. Hierbij denkt de commissie ook aan samenwerking met andere disciplines dan de onderwijswetenschappen, evenals het thema Talen en Culturen van het sectorplan Geesteswetenschappen. Deze samenwerking zal bijdragen aan een betere verankering van de onderwijswetenschappen binnen het bredere domein van de sociale wetenschappen.

De lerarenopleidingen zijn goed verbonden met de recent gevormde onderwijsregio's. Dit biedt kansen (inclusief de bijbehorende budgetten) voor de versterking van de samenwerking tussen scholen, lerarenopleidingen en onderwijswetenschappen. Hetzelfde geldt voor samenwerking met het Nationaal Kennisinstituut Onderwijs. De commissie merkt op dat er al lijnen lopen richting het NKO: zo wordt de Kennisrotonde ingezet voor het breed verspreiden van sectorplanonderzoek. De commissie ziet nog verdere mogelijkheden voor het maken van maatschappelijke impact en adviseert om hier een concrete strategie op te ontwikkelen.

Daarnaast blijft de relatief geringe omvang van studentenaantallen in de lerarenopleidingen, en daarmee budgetten, een punt van aandacht, zeker afgezet tegen de grote opgave van het terugdringen van het lerarentekort. De intensievere samenwerking binnen de onderwijswetenschappen en met de lerarenopleidingen kan nadrukkelijker worden ingezet om het imago van het werken in het onderwijs te verbeteren. Dat kan gaan om beter ingerichte lerarenopleidingen, voortgaande professionalisering van leraren (opscholing naar masterniveau), onderzoek door leraren (lerarenbeurs) en het ontwerp van krachtige leeromgevingen. De commissie nodigt de onderzoekers uit om in de eindrapportage een aantal duidelijke voorbeelden te geven van welke activiteiten zijn ingezet voor verbetering van het imago van de lerarenopleidingen en werken in het onderwijs. Daarbij hoort ook een investering in regie en leiderschap, alsmede het steviger positioneren van ambassadeurs.

Tot slot constateert de commissie dat binnen de onderwijswetenschappen de aandacht voor het beroepsonderwijs achterblijft, terwijl dit een omvangrijke sector is met de nodige kwaliteitsvraagstukken.

Dr. Senne Van Hoecke
Open Universiteit,
disciplinegerichte investering
Onderwijswetenschappen

In november 2025 organiseerde de Open Universiteit samen met de Universiteit van Tilburg een mini-conferentie. Ik heb er uitgebreid kunnen praten met nationale collega's over huidige onderwijsproblematieken. Het was voor mij de start van een nieuwe nationale samenwerking.

2.4 Aanbevelingen

De commissie heeft ook een aantal observaties die tot verbetering van de uitvoering van het sectorplan kunnen leiden. De commissie merkt op dat tijdens de onderzoeksperiode zorg moet worden gedragen voor de borging van dit onderzoek en vindt het belangrijk dat het na beëindiging van de planperiode ook leidt tot vernieuwing van de bestaande onderzoeks-programmering en organisatie. Gezien het lerende karakter van de midtermevaluatie, kiest de commissie ervoor haar observaties in de vorm van aanbevelingen voor de tweede periode te formuleren. De commissie blijft graag in contact met de sector om de opvolging en monitoring van deze aanbevelingen te bespreken.

Aan de themacoördinatoren

- De commissie vraagt om in de eindrapportage de meerwaarde van interdisciplinair en interuniversitair samenwerken zoveel mogelijk te expliciteren.
- De commissie wil bij de eindevaluatie een onder-bouwing zien van hoe het sectorplanonderzoek bijdraagt aan de verdere internationale positionering en profilering van de Nederlandse sociale wetenschappen.
- De commissie verwacht voor ieder thema een overtuigend narratief inclusief onderbouwing van de inzichten die een plaats hebben gekregen in het narratief. Daarbij nodigt de commissie de thema's uit steeds een paar voorbeeldprojecten te noemen die een goede representatie zijn van het overkoepelende verhaal.
- De commissie adviseert de themacoördinatoren om regie te nemen op het in kaart brengen van de wensen ten aanzien van infrastructuur.
- De commissie nodigt de coördinatoren uit om een *science for policy*-strategie te ontwikkelen, die de verworven inzichten meer zichtbaar en relevant maken voor politiek en bestuur. Hierbij kan van elkaar worden geleerd en samengewerkt worden met partnerorganisaties als NEWS, die al heel ervaren zijn op dit gebied.
- De commissie nodigt de themacoördinatoren uit om voor de eindevaluatie aan te geven hoe de resultaten van het sectorplan inhoudelijk worden geborgd. Aan het einde van de sectorplanperiode verwacht de commissie dat de nodige activiteiten ingezet zijn die deze borging moeten garanderen.
- De commissie nodigt de thema's uit om bij de eindevaluatie met een scherper beeld te komen van de problematiek rondom interdisciplinair publiceren. Als het ingewikkeld blijkt, welke acties zijn dan ondernomen om UD's beter te faciliteren bij de publicatie van hun onderzoek en de planning van hun (internationale) carrière.
- De commissie nodigt de onderzoekers uit om in de eindrapportage een aantal duidelijke voorbeelden te geven van welke activiteiten zijn ingezet voor verbetering van het imago van de lerarenopleidingen en werken in het onderwijs.

Aan de betrokken decanen

- Met betrekking tot de *Dean's Boards* die het DSW voornemens is om te starten adviseert de commissie die *Boards* de dialoog tussen betrokkenen van het sectorplan en stakeholders professioneler te organiseren. Daarbij hebben veel van de onderwerpen die de commissie in dit rapport bespreekt een thema-overstijgende component en de commissie nodigt het DSW uit om daar regelmatig aandacht aan te geven.
- In de volgende fase zullen meer onderzoeks-resultaten beschikbaar komen en wordt de vraag naar ambassadeurs per thema ook urgenter. De commissie verwacht dat decanen hier alert op zijn en zorgen voor impact-trainingen voor sectorplan-UD's (die uiteraard ook interessant kunnen zijn voor andere medewerkers).
- Voor de volgende fase ziet de commissie graag per thema een meer systematische aanpak voor welke inzichten uit het onderzoek een plaats verdienen in welke onderwijsprogramma's en hoe dat wordt gerealiseerd. We nodigen de (onderwijs)decanen uit een actieve rol te nemen bij het ruimte maken voor onderwijsvernieuwing, omdat dit buiten de reikwijdte van de themacoördinatoren valt.
- Sectorplanonderzoek is interuniversitair onderzoek. Organisatorische borging na de eerste fase is ook een institutioneel vraagstuk. Financiële arrange-menten moeten voldoende prikkels bevatten voor interuniversitaire samenwerking en niet alleen voor intra-universitaire optimalisatie.

3. Sectorplan Geesteswetenschappen

3.1 Inleiding

In het sectorplan Geesteswetenschappen hebben de zestien geesteswetenschappelijke faculteiten in Nederland zich gecommitteerd aan een gezamenlijke investering in de duurzame basis voor de sector, in het creëren van rust en ruimte en in een versterkte bijdrage van geesteswetenschappelijk onderzoek aan maatschappelijke vraagstukken. Van de € 70 miljoen die door OCW is toegezegd voor de sectorplannen SSH, ontvangt het sectorplan Geesteswetenschappen € 23,8 miljoen. Naast de beelden die uit de SWOT-analyse van het SSH-domein naar voren kwamen, zijn er voor de sector Geesteswetenschappen een aantal specifieke zaken relevant.

In het sectorplan benoemen de faculteiten de specifieke doelen die zij beogen te behalen door middel van het sectorplan:

- Versterking van innovatief en interdisciplinair onderzoek naar urgente maatschappelijke vraagstukken, zoals digitalisering, sociale ongelijkheid en duurzaamheid;
- De ontwikkeling van onderzoeksgebonden, innovatief en interdisciplinair onderwijs;
- Bijdragen aan oplossingsrichtingen voor urgente maatschappelijke vraagstukken en debatten;
- Profilering tussen instellingen.

Aan deze doelstellingen wordt gewerkt door middel van gerichte investeringen in interdisciplinaire thema's. Alle deelnemende faculteiten zijn betrokken bij alle thema's, hoewel dat voor het thema Talen & Culturen in aanzienlijk mindere mate geldt voor faculteiten zonder talenopleidingen. De thema's zijn als volgt:

- Cultureel erfgoed & identiteit
- Humane artificiële intelligentie & de gedataficeerde samenleving
- Talen & Culturen
- Infrastructuur en labcoördinatie

Om deze doelstellingen te bereiken, heeft de sector zich gecommitteerd aan de volgende KPI's:

- Positie in onderzoek
  - Internationale reputatie blijkend uit publicaties in (interdisciplinaire) toptijdschriften, keynotes en gehonoreerde consortiumaanvragen op de thema's (zowel NWO als in Europese programma's)

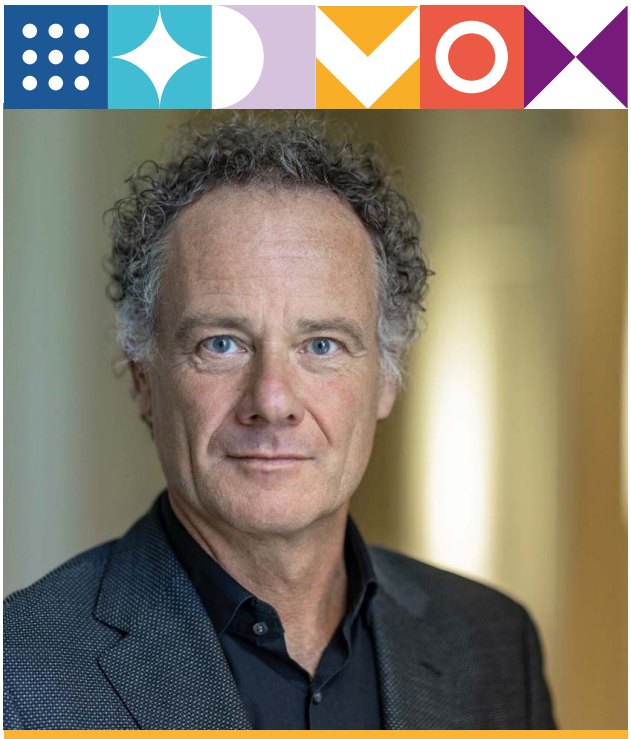
- De lokale infrastructuur is up-to-date en er is voldoende ondersteuning voor lab- en datamanagement

- Interdisciplinariteit en interuniversitaire afstemming
  - Grotere landelijke samenwerking op thema's door opgezette samenwerkingsverbanden, landelijke consortia en interdisciplinaire onderzoeksaanvragen
- Innovatie in onderwijs
  - Vernieuwing van (onderdelen in) onderwijsprogramma's waarbij geprioriteerde vraagstukken centraal staan
  - Meer onderwijssamenwerking op de geprioriteerde thema's over de grenzen van faculteiten heen
- Maatschappelijke impact
  - Meer bijdragen in het publieke debat, samenwerkingen met maatschappelijke partners (onder andere via co-creatie en citizen science)
  - Onderzoeksresultaten zijn beter toegankelijk voor maatschappelijke partijen (open science)
  - Vergrote toepassing van wetenschappelijke inzichten in beleid, zoals het onderwijs en openbaar bestuur

De coördinatie van de uitvoering van het sectorplan Geesteswetenschappen ligt bij het decanenoverleg Letteren en Geesteswetenschappen (DLG).

3.2 Bevindingen

De commissie constateert dat van het sectorplan een unieke werking uitgaat binnen de Geesteswetenschappen. De decanen, coördinatoren en andere betrokken participanten die de commissie heeft geconsulteerd, zijn unaniem enthousiast over het instrument en spreken van een nieuw momentum voor de geesteswetenschappen. De beoogde structurele inzet van 169,9 fte aan UD's, postdocs en labmedewerkers is behaald. De investeringen in deze nieuwe posities hebben een grote meerwaarde voor het veld. Ze hebben geleid tot een iets verlichte student-/stafratio en een betere balans tussen onderwijs en onderzoek door de transitie van flexibele krachten naar vaste aanstellingen. Ook hebben ze gezorgd voor verjonging en massa waardoor vernieuwing in onderzoek en onderwijs mogelijk is. Wat betreft de werkdrukverlaging is het beeld lastig scherp te krijgen, onder andere vanwege de bezuinigingen die het sectorplan doorkruisten. Faculteiten rapporteren dat er een kleine verlichting lijkt te zijn. Evident is dat de situatie zonder de sectorplannen penibeler zou zijn geweest, maar om voortdurende aandacht blijft vragen.

Prof. dr. Thomas Vaessens
Voorzitter landelijk Decanenoverleg Letteren en Geesteswetenschappen

Kennis van cultuur, taal, ethiek, religie, geschiedenis, communicatie is essentieel voor de complexe uitdagingen van deze tijd. Met het sectorplan zetten de geesteswetenschappelijke faculteiten van Nederland een reuzenstap naar gemeenschappelijkheid in dit brede domein, door elkaar op drie grote thema's aan te vullen en te versterken.

Toegenomen samenwerking

De commissie neemt een verschuiving waar van competitie naar samenwerking en afgestemde profilering. De landelijke samenwerking is significant versterkt. Op bestuurlijk gebied ziet de commissie

een krachtig Decanenoverleg Letteren en Geesteswetenschappen (DLG), dat in nauwe samenwerking met de SSH-raad koers uitzet. Daarnaast ziet de commissie een versterking van samenwerkingsverbanden tussen onderwijzers en onderzoekers. Dankzij het sectorplan vindt er meer afstemming plaats in de landelijke netwerken en netwerkbijeenkomsten die zijn opgezet rond de thema's in het sectorplan. Dit maakt dat onderzoekers elkaars expertise beter benutten en synergie wordt gecreëerd, in plaats van het aangaan van competitie of het creëren van verdubbelingen in het onderzoekslandschap. De sector geeft zelf ook aan dat samenwerking in plaats van competitie de norm is geworden. Dit maakt dat de sector beter met één mond kan spreken richting de samenleving en richting beleidsmakers. Voor het geesteswetenschappelijk veld, dat gekenmerkt wordt door veel (verschillende) disciplines en onderzoeksscholen die traditioneel soms langs elkaar heen bewogen, is dit een grote sprong voorwaarts. Via het sectorplan wordt nu gewerkt aan een gezamenlijk verhaal dat zowel de diversiteit als de sterktes van de sector illustreert, ook in internationale profilering.

De commissie is positief over het plan van de decanen om de nationale onderzoeksscholen een meer sturende rol te geven in de organisatie van sectorplangerelateerd onderzoek en onderwijs (op PhD-/RMA-niveau). De commissie maakt daarbij de kanttekening om deze taakstelling niet te stringent op te vatten (singuliere clustering rondom de sectorplanthema's), maar programma's open te houden voor de leidende disciplines én voor mogelijk nieuwe sectorthema's.

Tweede fase van het sectorplan

De commissie ziet dat de betrokkenen gedreven zijn om de thema's in de tweede fase verder te ontwikkelen. De decanen bewaken de voortgang en de realisatie van de sectorplandoelstellingen. Uit de gesprekken blijkt dat de focus in de eerste fase lag op het smeden van netwerken en samenwerkingen en dat hierop in de tweede fase gekapitaliseerd kan worden. Bottom-up initiatieven moeten worden geconsolideerd en structurele ondersteuning krijgen. Wel is er enige vertraging opgetreden, onder andere vanwege het verschuivende internationaliseringsbeleid de afgelopen jaren en de bezuinigingen die op de meeste universiteiten zijn uitgerold. Hierdoor hebben faculteiten de tijd genomen om een balans te vinden tussen de groei via de sectorplannen en de krimp vanwege de bezuinigingen. Het sectorplan heeft echter ook hier een uitwerking gehad: in onderlinge afstemming, o.a. over bezuinigingen op de talenstudies, konden negatieve effecten beter worden gemitigeerd. Temporisering heeft ook geholpen om een goed beeld te kunnen krijgen van de mogelijke slagkracht die met de investering in menskracht is ontstaan. In de tweede fase dient nu op basis van dit beeld een strategische invulling gegeven te worden aan dossiers zoals infrastructuur, open science en impact.

Dr. Susanne Knittel
Universitair hoofddocent Universiteit Utrecht en lid stuurgroep UU Memory and Heritage Network

Het sectorplan was voor ons Memory and Heritage Network een enorme impuls om initiatieven en collega's met elkaar te verbinden, de rijke expertise rond erfgoed aan de UU zichtbaar te maken, en nieuwe transdisciplinaire samenwerkingen aan te gaan.

Jaime Simons
Creative Lab Technologist,
Maastricht University

The Plant is a creative technology research lab with the goal of advancing digital efforts in the social sciences & humanities. We operate as both a laboratory and partnership hub, making space for innovation through experimental methods and a sense of play.

3.2.1 Positie in onderzoek

De commissie is onder de indruk van wat er in deze relatief korte periode van drie jaar is bereikt dankzij het sectorplan. Het heeft voor nieuwe dynamiek in de sector gezorgd. De sector maakt dankzij de investeringen in infrastructuur meer gebruik van nieuwe onderzoeksmethoden, werkt over instellingen heen samen op onderwijs en onderzoek en zoekt op de sectorplanthema's verbinding met maatschappelijke partners. Bovendien gaat er een vliegwieleffect uit van het sectorplan: ook onderzoekers die niet zijn aangesteld op het sectorplan, profiteren van en dragen bij aan de nieuwe dynamiek in het veld doordat de sectorplanactiviteiten en -bijeenkomsten ook voor hen openstaan. Door de instroom van jong (inter)nationaal talent met nieuwe expertisegebieden en competenties heeft het veld meer input gekregen om op urgente maatschappelijke en wetenschappelijke vraagstukken te kunnen werken. De gesignaleerde toename in onderzoeksprojecten over disciplinaire grenzen heen is deels te danken aan de nieuw aangestelde UD's, die met enthousiasme en ambitie aan de slag zijn gegaan, en aan de (lokale) themacoördinatoren, die deze UD's ondersteunen en faciliteren en samen met hen werken aan de doorontwikkeling van de sector. De commissie ziet echter een duidelijke behoefte aan en noodzaak voor een meer strategische en structurele ondersteuning voor deze dynamische interdisciplinaire en interuniversitaire samenwerkingsverbanden. Ook signaleert de commissie verschillen tussen de voortgang van de verschillende thema's (zie 3.3).

Op het gebied van infrastructuur blijkt uit de zelfevaluaties en interviews dat de professionalisering van de labs die dankzij het sectorplan heeft kunnen plaatsvinden, maakt dat onderzoekers beter worden begeleid en ondersteund bij de inzet van infrastructuur in hun onderzoek. Daardoor kunnen nieuwe onderzoeksmethodes en samenwerkingsverbanden worden ontwikkeld. Tegelijkertijd merkt de commissie op dat er nog sprake is van een onderbesteding bij diverse faculteiten, dat landelijke afstemming over investeringen in lokale infrastructuur achterblijft en dat aansluiting bij initiatieven als CLARIAH, ODISSEI en (T)DCC's soms ontbreekt. De commissie ziet hier een rol voor het LBDI-SSH en de SSH-raad, ook om de behoefte aan de verschillende soorten (ook niet digitale) infrastructuur in het veld in kaart te brengen.

De sectorplannen zorgen ook voor een betere prestatie in internationaal perspectief, wat bijvoorbeeld blijkt uit het succes van de sectorplanonderzoekers bij de verwerving van internationale onderzoeksprojecten zoals ERC's. Sectorplanonderzoekers profileren de thema's ook internationaal via de organisatie van toonaangevende conferenties en deelname aan internationale consortia. De sectorplannen stellen Nederlandse onderzoekers in staat om zich te onderscheiden van hun internationale collega's, omdat zij door samenwerking elkaars krachten kunnen benutten en

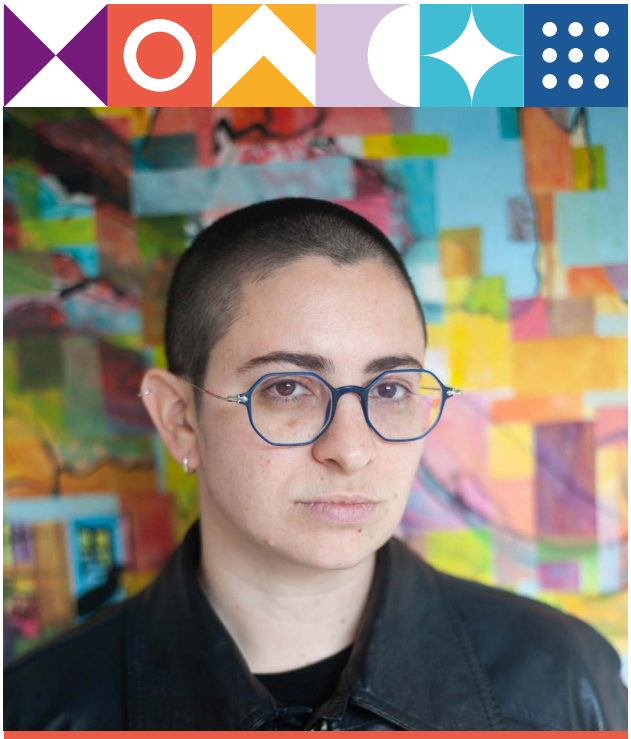
versterken rondom strategisch gekozen thema's. In de volgende fase kan deze internationale opportuniteit nog verder benut worden.

3.2.2 Innovatie in onderwijs

De commissie ziet dat het sectorplan een drijvende kracht is achter vernieuwing in het onderwijs. Dat komt allereerst door intensieve interdisciplinaire samenwerking en doordat de koppeling tussen het onderwijs en maatschappelijke vraagstukken versterkt is. De commissie is positief over de grotere rol van maatschappelijke partijen in het onderwijs en ondersteunt de ambitie van de themacoördinatoren om het onderwijs steeds meer in samenwerking met maatschappelijke partijen vorm te geven. In toenemende mate bieden de faculteiten projectonderwijs en onderzoeksprojecten aan, waarbij studenten aan de slag gaan met en bij maatschappelijke partijen met wie een langdurige samenwerking is aangegaan. Niet alleen zorgt dit ervoor dat het academische onderwijs meer in verbinding komt te staan met de maatschappij, maar het maakt ook dat de toegankelijkheid van de faculteiten voor maatschappelijke partijen wordt vergroot. De inzet van sectorplan-UD's in het onderwijs versterkt dit effect. Zij nemen namelijk hun onderzoeksexpertise rond de sectorplanthema's, die een sterke maatschappelijke focus hebben, mee in het onderwijs.

Ook op het gebied van landelijke samenwerking in onderwijs ziet de commissie dat de sector stappen zet. Dankzij de sectorplannetwerken weten UD's elkaar over instellingen heen beter te vinden en zijn zij beter op de hoogte van elkaars expertise. Dit leidt ertoe dat er uitwisseling op het gebied van onderwijs plaatsvindt, bijvoorbeeld door gastcolleges te geven, cursussen open te zetten voor studenten van buiten de eigen instelling of interuniversitaire minoren of masterprogramma's op te zetten. Daarnaast zijn er naar aanleiding van het sectorplan initiatieven gestart om onderwijsmateriaal uit te wisselen.

De commissie merkt echter ook op dat organisatorische barrières structurele onderwijsuitwisseling in de weg kunnen zitten. Om diverse praktische redenen, zoals wisselend aantal ECTS per cursus en cursusinschrijvingssystemen die alleen voor studenten van de eigen instelling toegankelijk zijn, wordt structurele samenwerking op het gebied van onderwijs bemoeilijkt. Daarbij signaleert de commissie dat sommige kansen voor verdergaande onderwijssamenwerking, bijvoorbeeld op thema's zoals cultureel erfgoed, nog niet zijn benut.

Dr. Delfina S. Martinez Pandiani
(they/them), UD Cultural Data Analysis, Media studies, Universiteit van Amsterdam

By interrogating in situ how AI systems shape cultural representations—from chatbot mediation of archival knowledge (Amsterdam City Archives) to representational harm in synthetic portraits (affect lab)—my students have gained critical–computational literacy while helping institutions align technical systems with their values, ethics, and public responsibilities.

Prof. dr. Paula Fikkert
Decaan Faculteit der Letteren, Radboud Universiteit

Vergrijzing, digitalisering, migratie en de relatie tussen arts en patiënt: het zijn complexe problemen van de gezondheidszorg die in onze nieuwe master Healthcare Humanities worden benaderd vanuit filosofie, ethiek, taalwetenschap, medische wetenschappen en antropologie. Afgestudeerden kunnen de toekomst van de zorg mee vormgeven.

3.2.3 Interdisciplinariteit en interuniversitaire samenwerking

Binnen het sectorplan is gekozen voor thema's die zich richten op complexe, maatschappelijke vraagstukken: AI wordt sterk bepalend voor onze toekomstige welvaart en welzijn, en cultureel erfgoed heeft belangrijke raakvlakken met hedendaagse discussies over culturele identiteit, multiculturalisme, inclusie en diversiteit. Omdat zulke vraagstukken zich niet laten vangen in één discipline is interdisciplinaire samenwerking geboden. De sector geeft hier op verschillende manieren vorm aan. Aan diverse faculteiten is een interdisciplinaire 'hub' opgezet voor de sectorplanthema's waar facultaire samenwerking en innovatie worden gestimuleerd. Binnen instellingen wordt ook samenwerking gezocht met bètafaculteiten en medische faculteiten, zowel op het gebied van onderzoek als op gebied van onderwijs. In het onderwijs vindt interdisciplinaire uitwisseling plaats van zowel docenten als van studenten op de sectorplanthema's.

Het sectorplan leidt tot netwerkvorming en landelijke samenwerking op de gekozen thema's. Er is samenwerking bevorderd op het gebied van onderzoek, onderzoekslijnen, subsidieaanvragen en onderwijs. De commissie constateert hierbij dat het opzetten en intensiveren van deze samenwerking veel tijd vergt. Men moet bijvoorbeeld elkaars taal leren spreken en elkaars methodologie leren begrijpen. De commissie verwacht dan ook dat de sector in de tweede fase van het sectorplan de vruchten van deze tijdsinvesteringen nog beter kan plukken en dat de potentie voor interuniversitaire samenwerking dan nog meer uit de verf komt. Daarbij verdient werkdruk voor de aangestelde UD's aandacht van het DLG en de leidinggevenden, evenals een goede aansturing en monitoring van de sectorplan-UD's. Omdat er van de UD's die interdisciplinair onderzoek en onderwijs verzorgen en zich in het landelijke netwerk moeten begeven een stevige inzet wordt verwacht, ziet de commissie hier een risico. Duidelijke verwachtingen over hun rol en taken, ook op het gebied van erkennen en waarderen, helpen om gericht te werk te gaan en met onzekerheid samenhangende werkdruk tegen te gaan.

3.2.4 Maatschappelijke impact

De commissie is positief over de hoeveelheid initiatieven op het gebied van maatschappelijke impact. Diverse faculteiten hebben nieuwe methodologieën ontwikkeld of infrastructuur opgezet om met maatschappelijke partners en burgers samen te werken. Ook via het onderwijs, waar steeds meer samenwerking tussen maatschappelijke partijen en studenten is, wordt veel maatschappelijke impact bereikt. De commissie constateert wel dat landelijke afstemming en strategievorming over maatschappelijke impact nog niet voldoende heeft plaatsgevonden. Er ontbreekt een gezamenlijk narratief voor maatschappelijke impact, dat de ingezette

transitie en hernieuwde slagkracht van de sector duidelijk formuleert en richting geeft. Het toegankelijk maken van onderzoeksresultaten voor maatschappelijke partijen via open science wordt in het sectorplan genoemd als outcome-KPI. Dit is een uitstekend middel om maatschappelijke impact te vergroten. De commissie merkt op dat aansluiting bij de landelijke open science-agenda verdere kansen zou bieden.[9]

3.3 Thema's

3.3.1 Humane AI & de gedataficeerde samenleving

Het thema 'Humane AI & de gedataficeerde samenleving' onderzoekt een mensgerichte benadering van AI die publieke belangen en waarden vooropstelt. (Humane) AI is een veld dat enorm in ontwikkeling is. Door de opkomst van generatieve AI gaan de ontwikkelingen in de wetenschap maar vooral ook de samenleving uitzonderlijk snel. Dat betekent ook dat de vraag van maatschappelijke partijen naar onderbouwde inzichten over verantwoord gebruik van AI groot is. De meerwaarde van het sectorplan is voor dit thema dan ook evident: de landelijke samenwerking op dit thema die dankzij het sectorplan is ontstaan, biedt een raamwerk om grip te blijven krijgen op het dynamische onderzoeksveld en zorgt ervoor dat mensen elkaar makkelijk kunnen vinden en strategisch spel kunnen verdelen, bijvoorbeeld bij onderzoeksaanvragen, onderwijs en gezamenlijke publicaties, zoals een *white paper* voor dit thema. Tevens zorgt het voor een gezicht naar buiten: dankzij het sectorplan kan de unieke Nederlandse expertise op het gebied van humane AI zich aftekenen tegen de expertise van internationale vakgroepen. Het sectorplan heeft geleid tot nieuwe onderwijsprogramma's – in opleidingen gericht op AI maar vooral ook in vele opleidingen buiten het specifieke vakgebied – en tot nieuwe onderzoeksvoorstellen. De potentie voor zowel wetenschappelijke als maatschappelijke impact is voor dit thema hoog en deze impact wordt ook al gerealiseerd. In de tweede fase van het sectorplan kan de impact versterkt worden.

Het thema wordt gekenmerkt door een grote hoeveelheid lokale, bottom-up initiatieven, die een plek vinden in het landelijke netwerk en vanuit daar kunnen groeien naar landelijke schaal. Het landelijke netwerk is een dynamische organisatie waar in werkpakketten op verschillende lijnen wordt samengewerkt (zoals impact, educatie, etc.). De commissie ziet dit als een strategische keuze en verwacht dat deze bruisende groep met de gekozen organisatie grote slagkracht kan krijgen in de komende jaren.

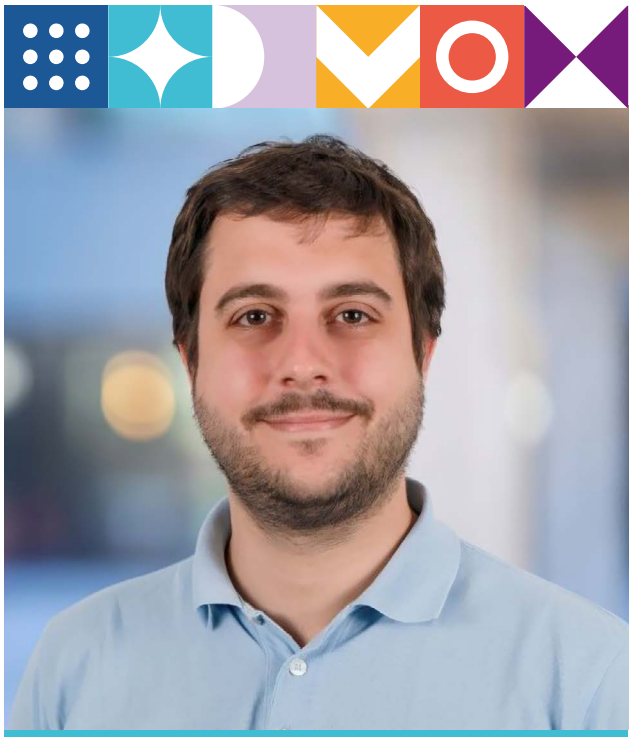
9 Zie bijvoorbeeld het ambitiedocument en de rollende agenda van het Nationaal programma Open science.

Prof. dr. Merel Keijzer
Coördinator sectorplanthema Talen en Culturen, Rijksuniversiteit Groningen

Het Groningse SPRAAKlab brengt letterlijk beweging in taal- en cultuuronderzoek. In een regio gekenmerkt door taalarmoede worden kinderen en hun omgeving onderzoekers van hun eigen taal. Met geavanceerde technologie brengt het lab hun dialect, oogbewegingen en hersenactiviteit tot leven.

In de eerste fase is een sterk landelijk samenwerkingsnetwerk voor onderzoek opgezet en zijn de plannen voor de tweede fase gesmeed. De themacoördinatoren geven aan dat zij tijd en ruimte nodig hebben om hun ambitieuze programma verder te brengen. Zij geven tevens aan baat te hebben bij een landelijke coördinator die de organisatie van het netwerk op zich neemt en de cohesie en synergie binnen het thema kan bewaken. De commissie is van mening dat het succes van dit thema in de tweede fase nog verder kan doorgroeien als aan die voorwaarde wordt voldaan.

Dr. João Gonçalves
Universitair hoofddocent AI en digitalisering,
Erasmus Universiteit Rotterdam

De Humane AI-website toont impactverhalen. Hiermee laten onderzoekers zien hoe zij bijdragen aan urgente vraagstukken. De website maakt het voor ons gemakkelijk om voorbeelden van ons werk te delen met het publiek en met maatschappelijke partners die willen samenwerken.

3.3.2 Cultureel erfgoed en identiteit

Het thema 'Cultureel erfgoed en identiteit' onderzoekt de wederkerige relatie van cultureel erfgoed en culturele identiteiten. Het thema start in een bestaand, rijk, maar deels versnipperd onderwijs- en onderzoeksveld, dat vertakt is in een brede waaier aan maatschappelijke instanties, zoals erfgoedinstellingen, maatschappelijke organisaties, creatieve bedrijven en overheden. De commissie ziet het potentieel van dit thema, maar ziet ook dat het moeilijker is om tot een nieuw netwerk te komen dat zich strategisch kan verhouden tot en onderscheiden van al bestaande netwerken. De commissie neemt enthousiasme in het veld waar en ziet aan verschillende faculteiten interessante initiatieven ontstaan, waar bijvoorbeeld wordt gewerkt met nieuwe methodologie of structurele samenwerkingen met musea en andere culturele instellingen worden opgezet. Tegelijkertijd ziet de commissie dat het veld nog bezig is om een strategie te bepalen. Profilering via het onderwijs is lastiger omdat er – in vergelijking met Talen en Culturen – minder duidelijk geprofileerde BA- of MA-programma's zijn, en – in vergelijking met Humane AI – geen hoge gevoelde urgentie lijkt te zijn om bestaande onderwijsprogramma's aan te passen. Voor profilering op onderzoek is echter veel momentum: cultureel erfgoed is nu juist een thema waar via de onlangs gepubliceerde Nationale Onderzoeksagenda voor Erfgoedonderzoek en de Europese onderzoekagenda veel kansen liggen.

Themacoördinatoren geven aan dat het thema baat zou hebben bij scherpere afbakening, die mogelijkerwijs kan afwijken van de zogeheten Breimertabel uit het sectorplan (waarin elke faculteit aangeeft op welke thema's zij inzet). De commissie deelt deze bevinding: de groep zou de ruimte moeten krijgen om de initiële indicatie en verdeling van deelthema's kritisch te bezien. Daarnaast ziet de commissie dat landelijke sturing op het thema sterker kan en dat de landelijke visie- en strategievorming nog niet goed van de grond is gekomen. Het opnieuw oriënteren van het thema in het licht van de bewegingen in het veld, met daarbij ook een heroriëntatie op de onderwerpen in de Breimertabel voor dit thema, biedt kansen om in de tweede fase van het sectorplan meer profilering en samenwerking tot stand te brengen, en daarbij de (inter)nationale potentie tot zijn recht te laten komen.

Foto: Jeroen Schaaphok

V.l.n.r.
Dr. Wim de Jong, dr. Maurice Paulissen en dr. Susan Hogervorst
Het onderzoeksteam 'Kinderen van de kolonie'

Oral history is een zeer geschikte manier om inzicht te krijgen in de doorwerking van het verleden. Bovendien hebben onze interviews een breder gesprek over dit verleden in gang gezet, binnen families en gemeenschappen.

3.3.3 Talen & Culturen

Met de disciplinegerichte investering in de talen- en culturenexpertise zet de sector in op twee onderdelen: een thematische onderzoeksinzet en een inzet op de verduurzaming van talen- en culturenexpertise door een heroriëntatie op het opleidingsaanbod.

Thematische onderzoeksinzet
Het thema 'Talen & Culturen' (T&C) richt zich inhoudelijk op taalvariatie, geletterdheid en inclusie in de digitale samenleving, meertaligheid, transculturaliteit en tweedetaalverwerving in onderzoek en organisaties, en taal in cultureel-politieke context. Wat betreft de thematische onderzoeksinzet ziet de commissie dat de sector nog zoekend is. De landelijke samenwerking is nog maar net op gang gekomen. Aan de verschillende faculteiten worden de thema's al wel opgepakt door de aangestelde UD's, en zijn veelbelovende lokale initiatieven ontstaan, zoals onderzoek naar taal in maatschappelijke transities en politieke context, naar taalvariatie en sociale dynamiek, en beleidsadviezen over digitale geletterdheid of buurtalen. De commissie denkt dat deze thema's met een meer strategische en gezamenlijke inzet ook landelijk tot impact in onderzoek, onderwijs en maatschappij kunnen leiden.

Verduurzaming talen- en culturenexpertise
Voor de verduurzaming van de T&C-expertise door de heroriëntatie op het opleidingsaanbod zijn door het DLG drie actielijnen vastgesteld in het sectorplan, waarbij eigen KPI's horen:

De investering kent haar eigen doelen en KPI's:
- Versterken van de inzet van talenexpertise in brede opleidingen met T&C-component, blijkend uit toename behaalde ECTS in T&C-vakken door studenten van interdisciplinaire opleidingen;;
- Verbreding onderzoeksinzet T&C-domein, blijkend uit meer zichtbaarheid in publicaties en toename interdisciplinaire tweede- en derdegeldstroomprojecten;
- Landelijke verspreide expertise bijeenbrengen in geïntegreerde BA-programma's per taal, blijkend uit gezamenlijke programma's en landelijke afstemming over onderzoeks- en onderwijsstaf T&C;
- Het tekort aan eerstegraads leraren Duits, Frans en Nederlands inlopen, blijkend uit een toename van de instroom in de lerarenopleidingen voor de tekortvakken vanuit andere opleidingen dan T&C-opleidingen.

Om de KPI's ten uitvoer te brengen, heeft het DLG drie actielijnen geformuleerd die de afgelopen periode als leidraad hebben gediend. De commissie deelt haar bevindingen per actielijn.

Dr. Marion Elenbaas
Universitair docent Leiden University Centre for Linguistics

In Leiden geven de Social Sciences & Humanities Labs en de Digital Labs van de Humanities Hub een impuls aan domeinspecifieke en domeinoverstijgende samenwerking op het gebied van onderzoek en onderwijs in talen en culturen.

Actielijn 1:
Bereik van T&C-expertise vergroten door verknoping

De commissie ziet dat er met actielijn 1 een goede start is gemaakt. Er zijn landelijk complementaire en profilerende afspraken gemaakt. Aan de Universiteit Leiden en aan de Radboud Universiteit blijven de opleidingen Franse en Duitse Taal en Cultuur en bijbehorende CROHO-labels behouden. Op andere plekken wordt het T&C-aanbod verknoopt in bredere opleidingen, zoals International Studies (UL) en een nieuwe meertalige taal- en cultuuropleiding (UvA, naam nog vast te stellen). Omdat academisch geschoolde leraren nodig zijn in het voortgezet onderwijs, is het behoud van academische expertise op het gebied van de schooltalen van groot belang. De commissie verzoekt de decanen om met de commissie in gesprek te blijven over de specifieke plannen van aanpak daarvoor.

Actielijn 2:
Doelmatigheid opleidingen vergroten door profilering en complementariteit

Ook met actielijn 2 zijn essentiële stappen gezet in de vernieuwing van talenopleidingen. Twee faculteiten (UL en RU) besloten om de afzonderlijke opleidingen Frans en Duits te behouden, met ieder een eigen profiel. Daarnaast is gekozen voor een landelijk aanbod van de taalspecifieke competenties via de route van Alfa4all 2.0, waar de decanen gezamenlijk op inzetten.[10] De OU ondersteunt bij de landelijke organisatie hiervan. Op deze manier wordt er via een alternatieve route vormgegeven aan de landelijke bachelor waar in het sectorplan sprake van was. De commissie is het voor nu eens met deze ingeslagen weg, gezien de complexiteit en de lange duur van een traject naar een landelijk bachelorprogramma. Het is van de hoogste urgentie dat op zeer korte termijn een effectieve landelijke samenwerking wordt gerealiseerd om het heikele punt van de lage instroom bij de schooltalen de kop te kunnen bieden, samen met de strategie in actielijn 1. De commissie benadrukt daarom met klem dat Alfa4all 2.0 nu zo snel mogelijk van de grond moet komen. In de ogen van de commissie is het doel nu bepaald en ligt de bal er recht voor. Ook beveelt de commissie aan om te blijven zoeken naar alternatieve oplossingen en voor de toekomst te blijven werken aan verschillende scenario's. Tegelijkertijd vraagt de commissie extra aandacht voor de borging van taalspecifieke expertise in de bredere opleidingen. Hoewel zij ervan overtuigd is dat het de aandacht van het DLG heeft, is voor de commissie niet altijd helder op welke manier de duurzame (landelijke) borging van talenexpertise in de faculteiten plaatsvindt.

10 Alfa4all is een gezamenlijk initiatief van de Nederlandse universiteiten om de vakinhoudelijke kennis van studenten met interesse in een academische lerarenopleiding op peil te brengen. De financiering van Alfa4All loopt eind 2026 af en het DLG ontwikkelt momenteel een opvolging hiervan. Zie ook Home | Alfa4all.

Dr. Jan Rock
Universitair docent Nederlandse letterkunde en projectleider nieuwe T&C bachelor Universiteit van Amsterdam

Studiekiezers kunnen hun interesse in Taal en Cultuur niet goed verbinden met een duidelijk beroepsperspectief, zo vertelden ze ons. Daarom ontwerpen wij een vernieuwende T&C-bachelor waar studenten op innovatieve manieren leren om taal- en cultuurkennis niet alleen met het taal- en cultuurdomein te verbinden, maar ook bijvoorbeeld met de wereld van diplomatie en internationale politiek, en creatieve technologie. En we bieden een duidelijke route naar het leraarschap. Zo brengen we arbeidsmarktperspectief en interdisciplinaire samenwerking samen.

Actielijn 3:
Toegangsroutes tot lerarenopleidingen

Voor actielijn 3 ziet de commissie dat de maatschappelijke opdracht – voldoende leraren leveren om taalonderwijs te kunnen verzorgen voor het voortgezet onderwijs – duidelijk wordt gedragen door de decanen. De decanen zien dat de aanwas in de lerarenopleidingen breder moet zijn dan alleen de instroom vanuit de universitaire opleidingen Nederlands, Engels, Frans en Duits. Het DLG zoekt daarom naar manieren om toegang tot de educatieve masters mogelijk te maken voor zij-instromers en studenten van verknoopte opleidingen die over minder taalspecifieke ECTS beschikken. De commissie onderstreept het grote maatschappelijk belang van het vergroten van de potentiële instroom in de educatieve masters en juicht daarom de oprichting toe van de lerarenkamers, waarbinnen multi- en transdisciplinair wordt gewerkt aan de condities hiervoor. De commissie ziet echter ook dat (landelijke) doorbraken op dit vlak nodig zijn, bijvoorbeeld door te werken met uitstroomeisen in plaats van instroomeisen. Inzet op het initiatief 'docent in opleiding' zou hierbij kunnen helpen (zie kader).

Docent in opleiding

Een docent in opleiding (dio) is een student met een afgeronde universitaire masterstudie die relevant is voor een van de tekortvakken, die bij keuze voor een eenjarige eerstegraads lerarenopleiding een salaris vergelijkbaar met het salaris van een aio (schaal 10) ontvangt. De dio geeft gedurende de lerarenopleiding parttime les op een vo-school. Voordeel hiervan is dat studenten naast hun opleiding niet hoeven te werken of collegegeld hoeven te betalen. Als 5% van de wo-studenten het dio-traject instroomt, kan binnen enkele jaren het docententekort worden ingelopen. De kosten voor een dio zijn € 70.000 per jaar, waarbij de school €20.000 bijdraagt en voor de overige €50.000 subsidie nodig is.

3.4 Aanbevelingen

Dat het sectorplan Geesteswetenschappen leidt tot veel dynamiek in het veld, gezamenlijke en meer gefocuste onderzoeksagenda's, onderwijsvernieuwing, meer maatschappelijke impact en versterkte infrastructuur is evident. Om deze goede ontwikkelingen in de tweede fase van het sectorplan verder te brengen, geeft de commissie de sector graag de onderstaande aanbevelingen mee. Een groot deel van deze aanbevelingen is tijdens de interviews al aan bod gekomen en getoetst bij de themacoördinatoren en decanen. De commissie blijft tot aan de eindevaluatie in 2029 graag in direct contact met de sector. We moedigen de sector aan om een plan van aanpak te maken om opvolging te geven aan de aanbevelingen.

Aan de themacoördinatoren

- Neem de regie op het in kaart brengen van de wensen ten aanzien van infrastructuur en breng deze wensen onder de aandacht van het LBDI-SSH, zodat de door het LBDI-SSH te ontwikkelen strategie op infrastructuur is afgestemd op de wensen in het veld.
- Zet landelijke samenwerking in voor expertise-uitwisseling en zorg dat lessen geborgd worden. Voorbeeld zijn lessen over samenwerking met maatschappelijke partijen in het onderwijs, curriculumontwikkeling (bijvoorbeeld het (landelijk) aanbieden van online modules) of het werken aan gezamenlijke onderzoeksprogramma's.
- Speel meer in op de onderscheidende positie die het sectorplan biedt ten opzichte van internationale onderzoeksnetwerken; verscherp de profilering van de gebundelde wetenschappelijke expertise in internationale context.
- Kom voor Cultureel erfgoed en Talen & culturen met een concreet plan van aanpak voor de ambities en de realisatie daarvan.
- De commissie nodigt de themacoördinatoren uit om vóór de eindevaluatie aan te geven hoe de resultaten van het sectorplan inhoudelijk worden geborgd. De commissie verwacht dat aan het eind van de sectorplanperiode reeds de nodige activiteiten zijn ingezet die deze borging moeten garanderen.

Aan de betrokken decanen

- Pak door op de drie actielijnen voor de talen. Het momentum is er en de commissie is positief over de plannen die het DLG heeft. Tegelijkertijd is de commissie ook van mening dat aan het tekort van academisch gevormde taaldocenten nú iets moet gebeuren en dringt er bij het DLG op aan om actief een push te geven aan de plannen, sterkere regie te nemen op het talendossier en actiever te monitoren. De aanbevelingen per actielijn zijn:
  - Actielijn 1 (bereik T&C-expertise vergroten): de commissie beveelt het DLG aan om een concreet stappenplan te maken voor de inbedding van talenexpertise van verdwijnende talenopleidingen in de faculteiten en in een landelijk samenwerkingsverband.
  - Actielijn 2 (doelmatigheid opleidingen vergroten): de commissie beveelt het DLG aan een concreet stappenplan te maken voor het landelijke (taalspecifieke) opleidingsaanbod. Alfa4all 2.0 lijkt hier de aangewezen basis. Tegelijkertijd beveelt de commissie de decanen aan om te blijven werken aan alternatieve scenario's voor landelijke/interuniversitaire opleidingen in de talen.
  - Actielijn 3 (toegang lerarenopleiding): de commissie moedigt de inrichting van de lerarenkamers aan en raadt aan om hierin samenwerking op te zoeken met de discipline-gerichte investering in de onderwijswetenschappen in het sectorplan Maatschappij- en gedragswetenschappen. Cruciaal is dat de lerarenkamers de flexibilisering van de ingangseisen van de educatieve masters gaan bevorderen. Verlaging van het aantal te behalen schooltaalspecifieke ECTS in vergelijking met de traditionele taalopleidingen kan de instroom in educatieve masters vergroten. De potentie van het initiatief 'docent in opleiding', lijkt een belangrijke rol te kunnen spelen in het stimuleren van verhoogde uitstroom van bevoegde leraren en verdient de volle aandacht.
- Stel de landelijke coördinatoren voor de thema's en ondersteun zowel de landelijke als lokale coördinatoren om samen vorm te geven aan de strategie en visie voor de komende drie jaar. Dat kan onder andere via de inzet van fte's en gerichte sturing en monitoring op deze strategie. Zo kunnen de succesvolle lokale initiatieven naar een hoger, landelijk plan worden getild en kan de beweging die het sectorplan heeft veroorzaakt strategisch ingebed worden in de faculteiten.
- Ontwikkel een actief open science-beleid, waarbij maatschappelijke impact een van de hoofddoelen is. Sluit dit beleid aan bij de landelijke open science-agenda.
- Zorg met de andere decanen en het LBDI-SSH voor een strategie voor de bestedingen op infrastructuur, met oog voor de overlappende behoeftes bij de verschillende onderdelen van de sectorplannen SSH. De commissie ziet graag dat de lokale initiatieven op het gebied van infrastructuur landelijk zichtbaar worden gemaakt, beter aansluiten bij Europese initiatieven, en dat de landelijke samenwerking op infrastructuur wordt versterkt. Kom daarnaast tegemoet aan de vraag van het veld om 'zachte' infrastructuur, zoals *seed money* voor projecten, bijeenkomsten of personele ondersteuning.

4. Sectorplan Dwarsdoorsnijdend thema

4.1 Inleiding

In het sectorplan Dwarsdoorsnijdend thema (DDT) wordt een brug geslagen tussen zevenenveertig faculteiten van dertien universiteiten. Zij investeren gezamenlijk in het thema digitalisering om voor dit actuele vraagstuk de basis te versterken en de interdisciplinariteit tussen de SSH-sectoren te vergroten. Het aantal faculteiten dat betrokken is, wisselt per sectorplanthema en universiteit. Zo zijn er drie universiteiten waarvan één faculteit betrokken is (WUR, UT en de TU/e) en drie universiteiten waarvan zes faculteiten (EUR, RUG en VU) betrokken zijn.

In het sectorplan benoemen de faculteiten de specifieke doelen die zij beogen te behalen door middel van het sectorplan:

- Versterking van innovatief en interdisciplinair onderzoek naar urgente maatschappelijke vraagstukken, zoals digitalisering, sociale ongelijkheid en duurzaamheid;
- De ontwikkeling van onderzoeksgebonden, innovatief en interdisciplinair onderwijs;
- Bijdragen aan oplossingsrichtingen voor urgente maatschappelijke vraagstukken en debatten;
- Profilering tussen instellingen.

Er zijn vijf onderzoeksthema's voor het sectorplan Dwarsdoorsnijdend thema gedefinieerd, waar in wisselende samenstelling universiteiten en faculteiten aan meewerken. De volgende vijf vraagstukken worden als van doorslaggevend belang voor de nabije toekomst gezien:

- Welvaart, werk en ondernemerschap
- Onderwijs, burgerschap en democratie
- Communicatie, informatie en sociale ongelijkheid
- Recht, privacy en veiligheid
- Welzijn en gezondheid

Om deze doelstellingen te bereiken, heeft de sector zich gecommitteerd aan de volgende KPI's:

- Innovatie in onderwijs
  - Vernieuwing van (onderdelen in) onderwijsprogramma's waarbij geprioriteerde vraagstukken centraal staan
  - Grotere onderwijssamenwerking op de geprioriteerde thema's over de grenzen van faculteiten heen

- Positie in onderzoek
  - Nederland heeft een toonaangevende positie op de geprioriteerde vraagstukken, blijkend uit toppublicaties, rapporten en belangrijke bijdragen (bijv. keynotes)
  - Organisatie van internationale congressen op het terrein van digitalisering
  - Toename van gehonoreerde consortium-aanvragen op dit terrein (zowel NWO als in Europese programma's)
  - Ontwikkeling nieuwe methodes (zoals meer gebruik digitale tools, citizen science, ...)
- Interdisciplinariteit en interuniversitaire afstemming en samenwerking
  - Grotere samenwerking op geprioriteerde vraagstukken door opgezette samenwerkings-verbanden, landelijke consortia en inter-disciplinaire onderzoeksaanvragen
  - Vergrote participatie SSH op terrein van digitalisering in Nationale Wetenschapsagenda (NWA) en andere (nationale en internationale) initiatieven en het missiegedreven onderzoek, via landelijke samenwerking
- Maatschappelijke impact
  - Waardevolle, impactrijke bijdragen op dit terrein in het publieke debat, samenwerkingen met maatschappelijke partners (onder andere via co-creatie en citizen science)
  - Onderzoeksresultaten zijn beter toegankelijk voor maatschappelijke partijen (open science)
  - Vergrote toepassing van wetenschappelijke inzichten in beleid, zoals het onderwijs, het bestuur, of de zorg

De coördinatie van de uitvoering van het sectorplan Dwarsdoorsnijdend thema ligt bij de SSH-raad.

4.2 Bevindingen

De commissie ziet het Dwarsdoorsnijdend thema als een waardevolle exercitie in interdisciplinariteit. Dit sectorplan gaat daarin, gezien de aard en opzet ervan, een stap verder dan de sectorplannen Maatschappij- en gedragswetenschappen en Geesteswetenschappen. Om de doelen van het sectorplan te bereiken wordt het budget volledig ingezet voor het aanstellen van UD's en labmedewerkers. In 2025 waren er 119,9 fte voor UD's ingevuld (van de 111 beschikbare fte door middel van de sectorplangelden aangevuld met universitaire matching). De UD's zijn geselecteerd op interdisciplinaire interesse en/of het vermogen om interdisciplinair samen te werken en bieden daarmee een impuls voor het interdisciplinair werken aan de deelnemende faculteiten. Daarnaast is er budget voor 11,7 fte labmedewerkers, waarvan in 2025 6,9 fte was ingevuld. De commissie constateert dat het ambitieuze plan voor interfacultaire en interuniversitaire samenwerkingen de eerste vruchten afwerpt. Tegelijkertijd is het complex, tijdrovend en zijn er nog veel praktische barrières om te overbruggen.

De zelfevaluaties laten zien dat sinds de start van het sectorplan nieuwe interfacultaire samenwerkingen zijn opgezet en bestaande samenwerkingen bestendigd worden. Het is de commissie tijdens de gesprekken bovendien opgevallen dat enthousiast aan de sector-planthema's wordt gewerkt en er 'bottom-up' initiatieven ontstaan. Het sectorplan verstevigt lokale sterktes en helpt van kleinere initiatieven een groter geheel te maken. Dit geldt zowel op het gebied van onderzoek als onderwijs.

De commissie is positief over hoe het sectorplan helpt interdisciplinaire samenwerking van de grond te doen komen, maar constateert ook dat deze samenwerking inhoudelijke en institutionele barrières kent, die ook voor UD's grote uitdagingen bieden. De commissie ziet dat er veel geleerd is over deze manier van samen-werken. De door de sectorplangelden gestimuleerde samenwerking vertaalt zich ook naar het onderwijs, waar verschillende interfacultaire initiatieven zijn gestart. De commissie ziet dergelijke ontwikkelingen als een belangrijk middel om de interdisciplinaire sectorplanthema's te bestendigen.

De organisatie van het DDT wijkt af van de andere sectorplannen omdat het niet rechtstreeks onder een decanenoverleg valt. Voor de centrale coördinatie en bestuurlijke borging heeft de SSH-raad voor dit sectorplan daarom een landelijk trekker aangewezen, wier rol het is om de uitvoering te monitoren en te faciliteren. Deze trekker wordt ondersteund door een medewerker van het bureau van de SSH-raad. De commissie constateert dat de trekker en medewerker een belangrijke functie vervullen voor het landelijk bij elkaar brengen van de betrokken onderzoekers. Hierin heeft het DDT ook baat bij het UNL-programma

Digitale Samenleving waarmee de samenwerking is aangegaan. Wel uit de commissie haar zorgen over de borging van het thema na afloop van het sectorplan. Zij achten dat een actieve rol van de SSH-raad noodzakelijk is om de bestuurlijke verantwoordelijkheid hiervoor concreet te beleggen.

De eerste fase heeft het fundament gelegd om in de tweede fase te werken aan sterkere profilering van de thema's. Met name op het gebied van maatschappelijke impact verwacht de commissie nog veel gezien de actualiteit van het thema.

4.2.1 Positie in onderzoek

De doelstellingen op het gebied van onderzoek voor het sectorplan DDT waren om de kennisontwikkeling op het gebied van digitalisering in het SSH-domein te versterken en de internationale reputatie van het Nederlandse SSH-domein te verstevigen op de gekozen prioriteiten.

De ruimte die de sectorplannen bieden om op de geprioriteerde thema's UD's aan te nemen heeft duidelijk voor een impuls in de kennisontwikkeling gezorgd bij alle vijf thema's. De sectorplannen geven stimulans aan initiatieven die anders niet ontplooid zouden worden, zoals meer interdisciplinaire samenwerking, innovatieve onderzoeksmethoden en samenwerking met maatschappelijke partners en burgers. Dit leidt tot enthousiasme bij de direct betrokkenen en ontmoetingen tussen UD's en onderzoeksgroepen die uitgewerkt worden tot gezamenlijke presentaties, organisaties van panels en onderzoeksaanvragen, waarvan er ook verscheidene al gehonoreerd zijn (zowel bij NWO als in Europese programma's). Dit heeft ook een vliegwieleffect buiten de directe sectorplan-aanstellingen: nieuwe samenwerkingsinitiatieven en bijeenkomsten trekken andere geïnteresseerde onderzoekers aan. Bovendien zorgt op sommige universiteiten de grote aanwas aan nieuwe UD's ook voor werkdrukverlaging bij hun collega's. Wanneer sectorplan UD's bij kunnen dragen aan onderwijs van hun collega's, hebben ook deze collega's meer tijd voor onderzoek en samenwerkingen met onzekerdere uitkomst (niet direct op een publicatie of onderzoeksaanvraag gericht bijvoorbeeld).

De sectorplangelden hebben voor versterking op lokale speerpunten gezorgd en de impuls gegeven om deze interdisciplinair en interfacultair uit te werken. Daarmee is de toonaangevende positie van Nederland versterkt, bijvoorbeeld blijkend uit aandacht voor het onderzoek door internationale instellingen en de mogelijkheid om bij internationale tijdschriften themanummers te redigeren. Onderzoekers zijn bovendien actief geweest op internationale congressen en er zijn workshops en seminars georganiseerd met een internationaal karakter.

Prof. dr. Emiel Krahmer
Tilburg School of Humanities and Digital Sciences

Met het interdisciplinaire European Journal of Digital Health gaan we kwalitatief hoogwaardig onderzoek publiceren naar digitale innovaties voor gezondheid. Het is het eerste *diamond open access journal* in dit veld: auteurs kunnen hun werk kosteloos publiceren en gepubliceerde artikelen zijn direct openbaar. Indienen kan vanaf zomer 2026!

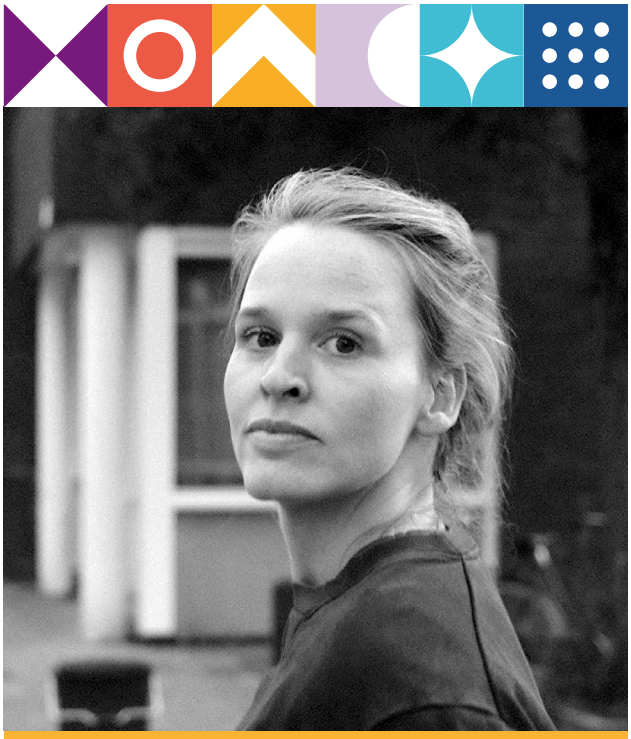
Voor investeringen in infrastructuur is er geen structureel budget binnen dit sectorplan; wel zijn er enige incidentele uitgaven. Uit de interviews blijkt dat er bij de themacoördinatoren ideeën zijn over welke investeringen nodig zijn om het onderzoek te kunnen versterken.

4.2.2 Innovatie in onderwijs

Een van de doelen van het sectorplan DDT is om met de gekozen prioriteiten een significante impact op het onderwijs te hebben. In deze richting worden stappen gezet door middel van vernieuwing van (onderdelen van) bestaande onderwijsprogramma's en grotere onderwijssamenwerking over de grenzen van faculteiten heen. Door deze vernieuwingen in het onderwijs worden de interdisciplinaire sectorplanthema's bestendigd.

Bestaande onderwijsprogramma's hebben volgens de coördinatoren een "digitaliseringsslag" doorlopen zowel inhoudelijk als in het inzetten van digitale middelen, onder meer door de uitbreiding van expertise op dit gebied. Daarnaast worden de verschillende thema's van het Dwarsdoorsnijdend sectorplan door de UD's in bestaande cursussen ingebed. Ook ontstaat er al grotere onderwijssamenwerking over faculteiten heen. Zo wordt er creatief nagedacht over waar disciplineoverstijgende onderwijsvernieuwing past binnen de bestaande structuren, bijvoorbeeld in minoren en researchmasterprogramma's. In sommige gevallen zijn de brede sectorplanthema's een uitkomst geweest om bredere vakken voor grotere groepen studenten op te zetten en zo een positieve invulling te geven aan benodigde bezuinigingen.

Interuniversitair onderwijs opzetten kent vele praktische barrières. Mogelijkheden in *summer schools*, via de landelijke onderzoeksscholen of voor volwassenenonderwijs worden al benut, omdat daarbinnen vaak meer vrijheid is in het kiezen van platforms voor het delen van informatie. Voor interuniversitaire reguliere curricula is die ruimte er niet of nauwelijks. *Joint degrees* zijn bijvoorbeeld organisatorisch moeilijk van de grond te krijgen vanwege het huidige bekostigingssysteem van opleidingen.

Dr. Lianne Hoek
Universitair docent Educational Sciences, Universiteit van Amsterdam

Ik heb de honoursmodule Citizenship, Democracy, and Education in a Digital World ontwikkeld om een brug te slaan tussen burgerschap, democratie en onderwijs in een digitale wereld vanuit een interdisciplinaire blik. Studenten werden enthousiast van de verschillende perspectieven. Het hoogtepunt was het symposium. Hier deelden alle studenten hun werk en zagen ze de verschillende perspectieven bij elkaar komen.

4.2.3 Interdisciplinariteit en interuniversitaire afstemming en samenwerking

Zowel de interfacultaire als de landelijke samenwerking en afstemming komen op gang en laten eerste resultaten zien, zij het dat er een tempoverschil is waar te nemen tussen de thema's. De focus heeft in eerste instantie gelegen op interfacultair samenwerken. Dit blijkt in de praktijk al niet eenvoudig vanwege institutionele barrières. Ook voor de UD's is leren om interdisciplinair samen te werken in onderzoek en onderwijs een uitdaging. Daarnaast is het niet altijd een zekerheid dat deze inspanning gewaardeerd wordt richting een (inter)nationale wetenschappelijke carrière. Ondanks de uitdagingen en onzekerheid, levert het op de inhoud enthousiasme en kruisbestuiving op.

Daarbij helpt het de onderzoekssamenwerking (inter) nationaal op de kaart te zetten (zoals bij de interfacultaire samenwerking van zes faculteiten van de EUR op het thema Welvaart, Werk en Ondernemerschap). Dit zorgt ook voor de nodige vliegwielwerking: zittende UD's, UHD's en hoogleraren haken vaak aan bij het onderzoek en onderwijs op de sectorplanthema's.

Op het gebied van interuniversitair samenwerken komen ook vruchtbare samenwerkingen op gang. De themacoördinatoren stemmen landelijk af. Hierin heeft de landelijk coördinator, aangesteld door de SSH-raad, een belangrijke rol. Met ondersteuning van het SSH-raad bureau organiseert de coördinator elk kwartaal bijeenkomsten voor de themagroepen en elk half jaar voor de gehele groep. De samenwerking met het UNL-programma Digitale Samenleving biedt een platform dat helpt om onderzoekers landelijk samen te brengen (ook richting technische, medische en bètadisciplines). Zo kunnen de onderzoekers aansluiten bij bredere landelijke bijeenkomsten van een al bestaand netwerk om onderzoek te delen en samenwerkingen op te zetten.

De samenwerking leidt tot interdisciplinaire onderzoeksaanvragen, en inmiddels al enige honoreringen. Zo zijn er drie NWA-aanvragen ingediend, drie zelfs al gehonoreerd en is er een KIC-aanvraag over (digitale) identiteiten en het tegengaan van misinformatie in de maak. Ook internationaal sluiten sectorplanonderzoekers aan bij Horizon Europe-consortia en worden er nieuwe samenwerkingen opgezet. In de volgende fase van het sectorplan verwacht de commissie een verdere groei van interdisciplinaire aanvragen te zien.

Prof. dr. Joanne van der Leun
Professor of Criminology, Leiden Law School, Universiteit Leiden en coördinator Dwarsdoorsnijdend thema namens SSH-raad

Om interuniversitaire samenwerking binnen SSH te laten bruisen, voeren Rian Hesdahl en ik vanuit de SSH raad structureel overleg met de thema-groepen en organiseren we landelijke bijeenkomsten. Deze ontmoetingen creëren onderling vertrouwen en leiden tot nieuwe verbindingen en een gezamenlijke koers.

Foto: Danique ter Horst

4.2.4 Maatschappelijke impact

Voor sommige thema's biedt versterkte interdisciplinaire en interuniversitaire samenwerking ook een betere uitgangspositie voor het genereren van maatschappelijke impact. Maatschappelijke spin-off begint zich daar af te tekenen. Onderzoekers mengen zich in het publieke debat en worden op urgente thema's als digitaal burgerschap, cybercriminaliteit en eHealth steeds beter gevonden door media en beleidsmakers. Ook is er meer gerichte samenwerking met maatschappelijke partners (bijvoorbeeld met ondersteuning van een living-lab). De vergrote toepassing van wetenschappelijke inzichten in beleid is op dit moment echter nog niet zichtbaar te maken.

Open science is voor alle thema's het uitgangspunt en de eerste stappen hiervoor worden gezet. Tegelijkertijd is er nog meer mogelijk op het gebied van (FAIR)[11] delen van onderzoeksdata en software. De ambities op open science gebied kunnen daarbij meer aangesloten worden bij de landelijke open science ambities, geformuleerd in de rolling agenda van Open Science NL. In de zelfevaluaties en interviews wordt ook onderwijs vaak genoemd als vorm van impact. Er wordt veel ingezet op onderwijs in het kader van Leven Lang Leren en op kennisdeling met middelbare schooldocenten om de resultaten van onderzoek in de maatschappij te laten landen.

4.3 Thema's

4.3.1 Welvaart, werk en ondernemerschap

In het thema 'Welvaart, werk en ondernemerschap' staan de effecten en kansen van digitalisering in werk en ondernemerschap centraal. Binnen het thema wordt primair samengewerkt door zes faculteiten van de Erasmus Universiteit Rotterdam (met uiteenlopende disciplines als Economie, Bedrijfskunde, Rechten, Sociologie, Filosofie en Geschiedenis), en respectievelijk één faculteit van de Open Universiteit, de Technische Universiteit Eindhoven en Universiteit Twente.

Dit thema kent een per universiteit verschillende verdeling in capaciteit: de EUR heeft met aantal UD's (36 fte) veruit de grootste bijdrage. Dit biedt deze universiteit de mogelijkheid om landelijk het thema naar een hoger niveau te brengen en zich zo te profileren. Binnen de EUR heeft het sectorplan een sterke impuls gegeven om de samenwerking tussen faculteiten te verbeteren. Er zijn daar vijf interfacultaire, thematische clusters opgezet om interdisciplinariteit en inhoudelijke profilering te versterken. Daardoor zijn verschillende bestaande initiatieven bij elkaar gebracht, waardoor ze extern beter op de kaart staan. De onderzoekers zijn betrokken bij de ontwikkeling van nieuwe methoden en systemen/*tools*, zoals *large language models* en *digital decision support systems*. De kansen om ook tussen universiteiten samen te werken liggen in het breed beschikbaar stellen van digitale cursussen (bijvoorbeeld met behulp van de OU-infrastructuur en -didactiek) en om gezamenlijk cursussen aan te bieden aan actoren uit de maatschappij in het kader van Leven Lang Ontwikkelen.

Er is ingezet op onderzoekssamenwerking met private en maatschappelijke partners vanaf een vroeg stadium. De betrokken onderzoekers werken met het Erasmus Centre for Data Analytics aan een rondetafelconferentie *Digitalisation, AI and Sustainability*, waarin academici, private en maatschappelijke partners de dialoog aangaan op basis van maatschappelijke problemen, aangedragen door de niet-academische partijen. Er wordt tevens nauw samengewerkt met de media- en communicatiediensten van de vier bij het thema betrokken universiteiten. Het initiatief van de EUR voor een website en een centrale Teams-pagina rondom het thema is positief ontvangen door de UD's en themacoördinatoren aan de andere universiteiten, omdat het dit thema en de mensen die eraan werken goed vindbaar maakt. Op de website worden thema-expertise, onderzoekers, output en evenementen uitgelicht.

11 Findable, Accessible, Interoperable and Reusable.

Dr. Matthew J. Dennis
Universitair docent Ethics of Technology, Technische Universiteit Eindhoven

In de cursus ITEC-Ethics reflecteren jaarlijks meer dan 2000 toekomstige ingenieurs op hoe de snelle ontwikkeling van digitale technologieën waarden als welzijn, verantwoordelijkheid en betekenisvol werk beïnvloedt, en op hoe deze waarden beschermd en behouden kunnen worden in een steeds digitalere samenleving.

4.3.2 Onderwijs, burgerschap en democratie

Het thema 'Onderwijs, burgerschap en democratie' spitst zich toe op digitaal burgerschap, desinformatie en democratie, en polarisering. Onderwijs is een vast onderdeel gezien het belang ervan voor de ontwikkeling van burgerschap, het leren herkennen van betrouwbare informatie en het voorkomen van polarisering. Aan het thema werken elf faculteiten samen vanuit drie universiteiten (UM (4), UvA (4), VU (3)) met een grote verscheidenheid aan disciplines (rechtsgeleerdheid, economie en bedrijfskunde, psychologie, gedrags- en bewegingswetenschappen, sociale wetenschappen en geesteswetenschappen). Het sectorplan heeft de benodigde coördinatie voor de discipline- en faculteitsoverstijgende samenwerking mogelijk gemaakt. Binnen de instellingen is ingezet op interfacultaire community building en uitwisseling van resultaten van lopend onderzoek en ideeën voor onderwijsvernieuwing.

Het onderzoek is door de coördinatoren ingedeeld in de driehoek *burgerschap–democratie–digitalisering*. Dit helpt om de verbinding te vinden tussen UD's en onderzoeksprojecten aan de drie instellingen en om het thema te positioneren richting academische en niet-academische stakeholders. Gezien de reikwijdte van de betrokken faculteiten zijn bij elk onderzoek meerdere disciplines betrokken, waarbij in het onderzoek de methodes disciplineoverstijgend ingezet worden. De coördinatoren geven aan dat het sectorplan de Nederlandse onderzoeksgroepen op dit thema ondersteunt en mogelijkheden biedt voor uitbreiding. Met name op het gebied van mis- en desinformatie ontstaat daardoor in Nederland een kritische massa die ook internationaal de toon kan zetten, omdat er elders vaak slechts een à twee onderzoekers per instelling op het onderwerp werken.

De versterking van expertise op het thema heeft aan de deelnemende instellingen in het bestaande onderwijs voor een digitaliseringsslag gezorgd. Aan de UvA is het gelukt om de interfacultaire minor Privacy Studies te ontwikkelen en is de kans aangegrepen om in het gezamenlijke honours-programma van de UvA en VU de module *Digital Citizenship* te ontwikkelen. Beide programma's staan open voor studenten uit verschillende disciplines. De onderzoeksprioriteiten zijn nadrukkelijk aangesloten bij thema's die het onderwerp zijn van maatschappelijk debat zoals vertrouwen in instituties, de bestrijding van desinformatie en de regulering van digitale platforms. De instellingen organiseerden onder andere paneldiscussies over *Artificial General Intelligence*, interdisciplinaire workshops over *Digital Citizenship* en droegen bij aan de blogs van het United Nations Office for Disaster Risk Reduction over complottheorieën en veerkracht. Daarnaast geven de onderzoekers voeding aan beleid op regionaal, nationaal en Europees niveau. Zo is in samenwerking met Studio Europa een policy brief gepubliceerd met interdisciplinaire analyses van de Digital Services Act.

In de gesprekken benadrukten de coördinatoren dat de samenwerking voor “intellectuele energie” zorgt. Het thema is de afgelopen jaren steeds hoger op de politieke agenda komen te staan en beleidsmakers weten de sectorplanonderzoekers ook te vinden met vragen of voor advies.

4.3.3 Communicatie, informatie en sociale ongelijkheid

Het thema ‘Communicatie, informatie en sociale ongelijkheid’ richt zich op de vraag naar participatie in de digitale samenleving. Digitale innovaties kunnen groepen zowel in- als uitsluiten. De nadruk is gelegd op de invloed op migrantengroepen. Binnen het thema wordt primair samengewerkt door achttien verschillende faculteiten van de Radboud Universiteit (4), Rijksuniversiteit Groningen (6), Universiteit Utrecht (4) en de Vrije Universiteit (5). Voor alle universiteiten is dit het prioriteitsthema en aan bijna alle deelnemende faculteiten zijn meerdere UD’s aangenomen.

De focus lag in de eerste periode op lokale interfacultaire samenwerking en het bevorderen van en leren over interdisciplinair samenwerken. Bestaande samenwerkingen zijn versterkt en nieuwe samenwerkingen opgezet, bijvoorbeeld op het gebied van “Migratie en Digitale Inclusie” (RUG, RU, UU), en thema’s zoals *regulation, leadership, and inequality* (VU, UU, Tilburg en Maastricht). Ook zijn er gezamenlijk workshops georganiseerd over interdisciplinariteit en *team science*. De landelijke samenwerking richt zich met name op ‘digitale inclusie van migranten’, omdat de universiteiten op dit thema de meeste raakvlakken zien. De methodologische en conceptuele vernieuwing is met name bewerkstelligd via de opzet van interdisciplinair onderzoek.

Er wordt gedacht in kansen en er zijn veel mogelijkheden voor interdisciplinair onderwijs aangegrepen. Zo wordt er gewerkt aan seminars via de landelijke onderzoeksscholen en het gezamenlijk aanbieden van een zomerschool. Ook bieden minoren (RU, UU) en Research Masters meer kansen voor onderwijsprogramma’s op het thema omdat deze ruimer zijn opgesteld.

De universiteiten werken aan het verstevigen van banden met maatschappelijke partners via institutionele structuren zoals de Jantina Tammes School (RUG), een netwerkbenadering (RU – RUNOMI) of een living-lab als brug tussen wetenschap en samenleving (UU). Daarnaast worden publieksactiviteiten georganiseerd gericht op geïnteresseerden en professionals (zoals een webinar over AI en de toekomst van werk voor consultants, managers en IT-professionals) en op de onderzochte doelgroep (vluchtelingen).

Dr. Marijntje Zeijen
Universitair docent Social Health and Organizational Psychology, Universiteit Utrecht

Als onderzoeker ging ik bij de sectorplannen aanvankelijk vrij rechtlijnig te werk: ik dacht enkel over onderzoeksdesigns. Het maken van een expositie veranderde dat. Dit onvertrouwde format verbond ons thematisch op een manier die ik niet had voorzien, en leidde tot een *special issue*, een *theatrical talk* en ook interdisciplinair onderzoek. Deze samenwerking maakt me een veelzijdiger onderzoeker.

4.3.4 Recht, privacy en veiligheid

Het thema 'Recht, privacy en veiligheid' richt zich op de gevolgen van digitalisering op privacy en veiligheid in deelthema's als 'Deepfake in cybercrime', 'Legal tech' en 'Machtsverdeling binnen de overheid'. Het is het kleinste thema binnen het sectorplan DDT, waarbij drie universiteiten betrokken zijn. De Open Universiteit heeft 2 fte, Universiteit Utrecht 0 fte (geïntegreerd met inzet op het thema 'Communicatie, informatie en sociale ongelijkheid') en Universiteit Leiden heeft 6 fte (verspreid over 15 UD's). Universiteit Leiden vervult een trekkersrol voor het thema.

Vanwege de beperkte omvang van het thema worden er minder barrières ervaren in de samenwerking. Dit geldt zowel binnen de universiteit als voor het opzetten van interuniversitaire samenwerking. Deze samenwerking is tijdens de eerste periode van het sectorplan ondersteund doordat één van de themacoördinatoren een dubbelaanstelling had bij de Open Universiteit en Universiteit Leiden.

Het thema wordt een grote urgentie toegeschreven waardoor er veel mogelijkheden zijn voor het opzetten van nieuw onderwijs. Ook heeft het sectorplan bijgedragen aan doorontwikkelingen van bachelor- en masteropleidingen. Het onderwijs voor professionals – ook wel omgeschreven als een valorisatiemachine – wordt structureel opgepakt. Daarnaast worden de uitkomsten van het onderzoek actief gecommuniceerd naar de beleidswereld in Den Haag en Brussel.

De commissie constateert dat binnen dit thema de disciplinaire focus op de Rechtswetenschappen ligt. Ze adviseert daarom het netwerk interdisciplinair verder uit te bouwen. Ook met het oog op de borging van het thema is het van belang dat het breed gedragen wordt en de groep die er landelijk aan werkt niet te klein wordt.

4.3.5 Welzijn en gezondheid

In het thema 'Welzijn en gezondheid' staan digitalisering en inclusiviteit centraal. Deze twee benaderingen van welzijn en gezondheid vragen om een interdisciplinaire benadering. Er werken zes universiteiten (TiU, RU, UL, TU/e, WUR en RUG) samen door middel van 17,5 fte UD's met verschillende disciplinaire achtergronden, waarbij de omvang van TiU het grootst is en deze universiteit meer een trekkersrol vervult in dit thema. In de eerste fase van de sectorplannen was er ruimte voor kennismaking en daarbij is een gezamenlijke samenwerkingsagenda opgesteld. De dynamiek tussen de grote groep UD's van TiU en de kleinere partners werkt goed. Het thema van eHealth en de rol van AI zijn zeer relevante thema's met groot maatschappelijk belang. Specifiek voor dit thema is dat ook samenwerking plaatsvindt op het gebied van Global Health met partners in Afrika.

Dr. Vincent Delhomme
Universitair docent EU Law aan het Europa Institute, Leiden Law School, Universiteit Leiden

De Europe Hub, ontstaan met behulp van het sectorplan, ontwikkelt veel interdisciplinaire projecten op onderwerpen sterk verbonden met de digitale samenleving. In de gezondheidszorg bijvoorbeeld, waar eHealth (zoals telemedicine) in ontwikkeling is, worden de implicaties van de Europese AI-verordening onderzocht.

De commissie is positief over de plannen om een gezamenlijke studie op te zetten via het LISS-panel. De focus van deze studie ligt op inclusiviteit bij preventie en zorg in tijden van verdergaande digitalisering. Het LISS-panel biedt een database om dergelijke individuele verschillen in attitudes en inzichten rond digitalisering en gezondheid te bestuderen. Een dergelijke samenwerking is een goed voorbeeld van wat het sectorplan teweegbrengt door interuniversitaire contacten te stimuleren.

In het onderwijs is het thema opgenomen in het regulier onderwijs, zoals bij de summer school van RU en in de universiteitsbrede minor aan TiU. Impact wordt met name bereikt door middel van het geven van onderwijs aan middelbare schooldocenten Aardrijkskunde en Maatschappijleer en andere Leven Lang Ontwikkelen-initiatieven. Daarnaast zijn er verschillende samenwerkingen met maatschappelijke partners in zorg en beleid. Er wordt veel verwacht van digitalisering van de zorg. Hierbij biedt het Integraal Zorgakkoord (IZA) een kapstok om de impact van digitalisering op de toegankelijkheid van zorg te onderzoeken en op de kaart te zetten.

4.4 Aanbevelingen

Om de stappen die gezet zijn in interfacultaire en interuniversitaire samenwerking op het Dwarsdoorsnijdend thema in de tweede fase te verzilveren, bestendigen en borgen heeft de commissie enkele aanbevelingen. De commissie blijft tot aan de eindevaluatie in 2029 graag in direct contact met de sector om de opvolging en monitoring van deze aanbevelingen te bespreken.

Aan de themacoördinatoren

- Blijf inzetten op de interdisciplinaire samenwerking van onderop door samenwerking tussen UD's te bevorderen. Zet daarnaast in de tweede fase ook scherper in op interuniversitair samenwerken.
- Deel de waardevolle *lessons learned* over de praktische belemmeringen bij interdisciplinaire samenwerking (in onderzoek, onderwijs, toegang tot infrastructuur, erkenning voor extra tijdsinvestering) binnen en buiten de sectorplannen, bijvoorbeeld via bestaande netwerken als het Nationaal Expertisecentrum voor Transdisciplinair werken (NECTR).
- Speel meer in op de onderscheidende positie die het sectorplan biedt ten opzichte van (bestaande) internationale onderzoeksnetwerken. De samenwerking in het sectorplan leidt tot een duidelijk profiel voor de Nederlandse wetenschap en unieke, gebundelde expertise. Gebruik deze onderscheidende positie ook internationaal.
- Er worden verschillende initiatieven ontplooid op het gebied van impact en wetenschapscommunicatie, maar de commissie mist hierin een gezamenlijke strategie en een helder narratief. Gebruik de tweede fase om een strategie op dit vlak op te zetten en tot uitvoer te brengen en overweeg ambassadeurs aan te wijzen om dit verhaal in de maatschappij uit te dragen.

Aan de betrokken decanen

- Omdat het sectorplan DDT niet afzonderlijk bij een decanenoverleg op de agenda staat, verdient de borging van het Dwarsdoorsnijdend thema aandacht van de gehele SSH-raad, en de betrokken decanen in het bijzonder. Het is daarom belangrijk om met elkaar te blijven afstemmen om dit dossier op te pakken en de bestuurlijke verantwoordelijkheid concreet te beleggen.
- Voor alle drie de onderdelen van de sectorplannen SSH, maar het DDT in het bijzonder, geldt dat er UD's zijn aangenomen op interdisciplinaire interesse en/of expertise. Zorg dat de waardering hiervan bestendigd wordt, zodat deze UD's ook na de sectorplanperiode hun academische carrières kunnen voortzetten. Blijf uitstralen hoe sectorplanwerkzaamheden kansen bieden voor professionele ontwikkeling en dat het benutten hiervan gewaardeerd wordt.
- Interdisciplinair publiceren wordt niet aan alle faculteiten gewaardeerd binnen de specifieke publicatie- en promotievereisten. Verruim deze vereisten waar nodig om ook interdisciplinair talent te ontwikkelen en behouden.
- Inventariseer de ideeën voor interuniversitair onderwijs (bijv. *joint degrees*) en de praktische barrières die hierbij nu ondervonden worden vanwege regulering en het huidige bekostigingsstelsel van opleidingen. Bespreek op basis daarvan een gezamenlijk plan met OCW om deze barrières zo veel mogelijk weg te nemen.

5. Financiële gegevens en kengetallen

5.1 Inleiding

In een jaarlijkse rapportage brengt de SSH-raad verslag uit aan de commissie over de financiële stand van zaken in de sectorplannen SSH en over de doelstellingen voor het aanstellen van personeel. Indien nodig is de commissie tussentijds in gesprek met de faculteiten over de financiële gegevens. Ook tijdens de tussentijdse evaluatie is dit onderwerp van gesprek geweest. Over de gehele linie is de commissie positief over de gedane bestedingen, maar blijven de uitgaven op het gebied van infrastructuur nog achter.

De organisatieontwikkeling van de SSH-raad is geen onderdeel van de financiële rapportage. Het budget hiervoor wordt ingezet ter ondersteuning van de SSH-raad, het SSH-bureau en de vier decanenoverleggen met als doel om het SSH-domein te versterken.

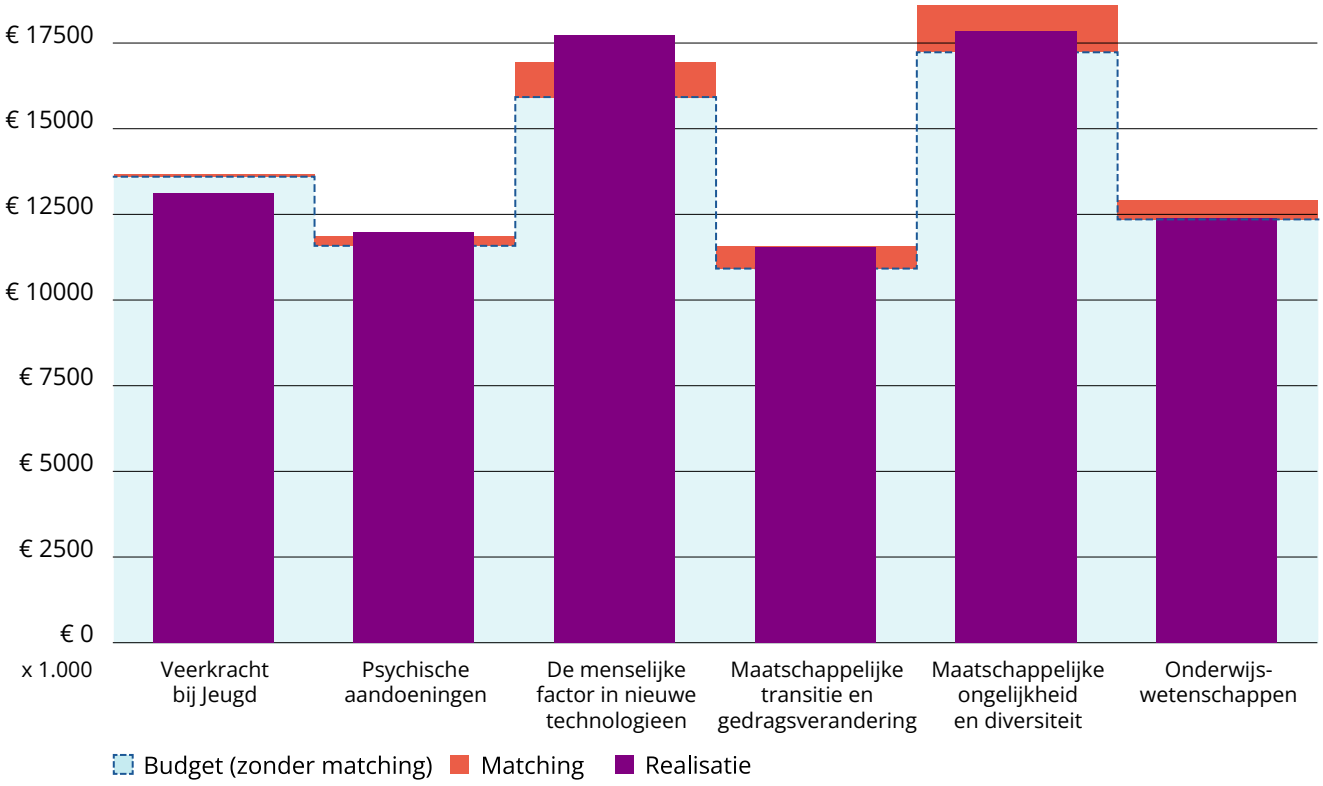
5.2 Bestedingen

5.2.1 Sectorplan Maatschappij- en gedragswetenschappen

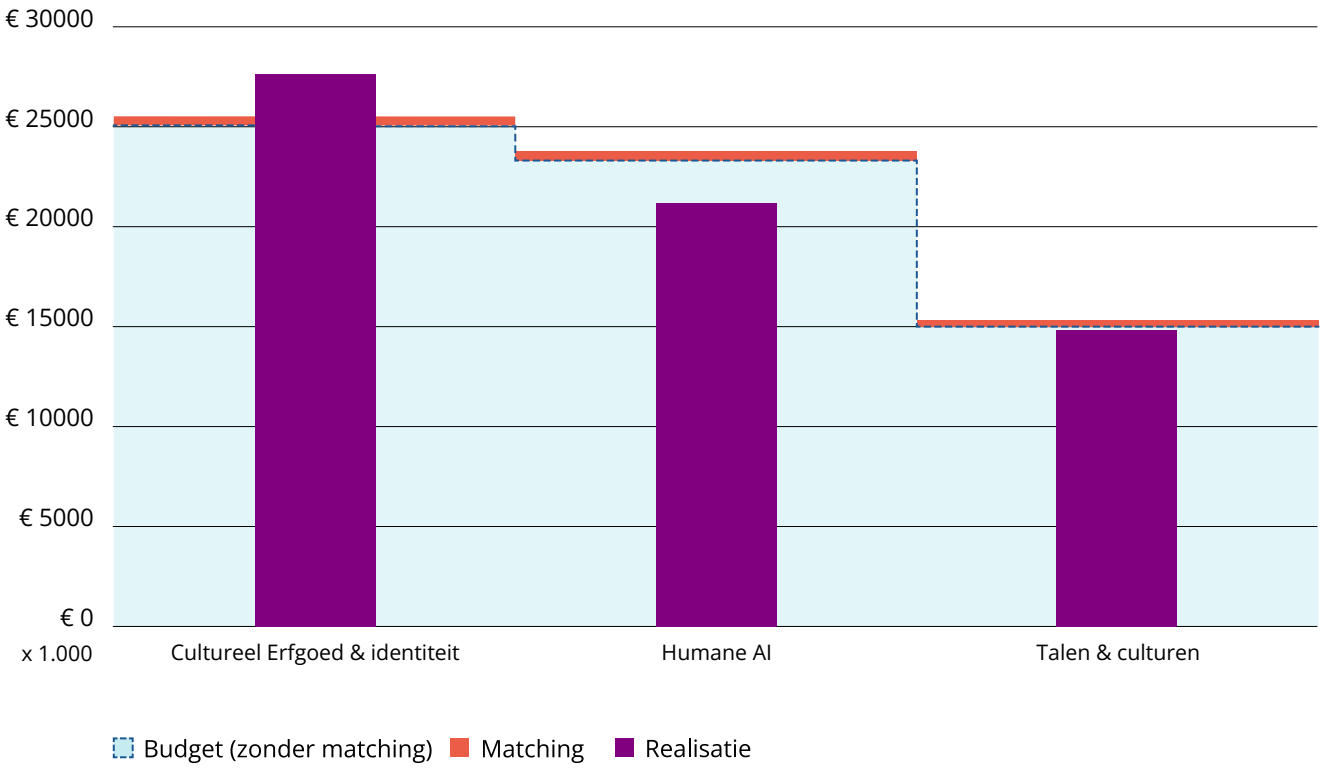
Over de gehele linie lopen de faculteiten maatschappij- en gedragswetenschappen over het totaal van de bestedingen goed in de pas. Eind 2025 was er op een totaalbudget van € 30 miljoen van de afgelopen drie jaar (inclusief matching door de faculteiten) een onderbesteding van € 764.000. Daarbij valt op dat een aantal instellingen een onderbesteding hebben en een aantal faculteiten juist meer investeert dan toegezegd. De onderbesteding is voornamelijk zichtbaar bij de investeringen op infrastructuur, waar een cumulatieve onderbesteding is van ruim € 3,5 miljoen.

Een cumulatieve vergelijking van de bestedingen op de thema's laat zien dat de onderbesteding in het sectorplan elk jaar afneemt. De onderbesteding is met name toe te wijzen aan de opstartperiode van de sectorplannen. De commissie is positief over deze ontwikkeling, maar adviseert de faculteiten plannen te maken om de nog niet bestede middelen te benutten ten behoeve van de doelen van het sectorplan. Op vier van de zes thema's (onderwijswetenschappen meegerekend) is namelijk een onderbesteding te zien (zie grafiek 1).

Grafiek 1. Cumulatieve besteding per thema in het sectorplan Maatschappij- en gedragswetenschappen

Grafiek 2. Cumulatieve besteding per thema in het sectorplan Geesteswetenschappen

5.2.2 Sectorplan Geesteswetenschappen

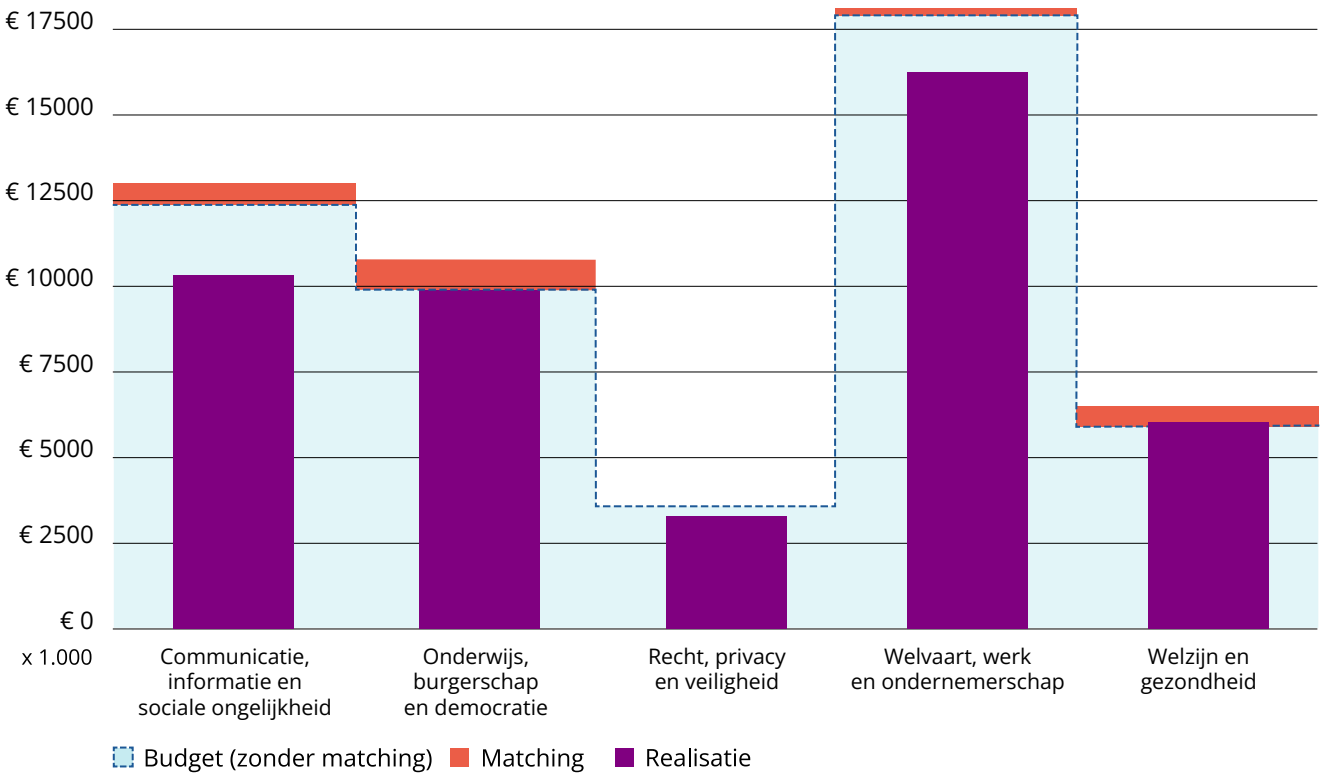
In het sectorplan Geesteswetenschappen waren eind 2025 bij de helft van de instellingen onderbestedingen te zien. Opvallend is daarbij het verschil in bestedingen tussen de faculteiten. Zo zijn er ook enkele faculteiten waar een grote overbesteding is te zien.

De bestedingen op de thema's laten zien dat de genoemde onderbesteding vooral afkomstig is van de infrastructurele uitgaven en het thema Humane AI (zie grafiek 2). Op dit thema liepen de bestedingen in 2025 met ruim € 850.000 achter op begroting. De cumulatieve resultaten laten zien dat er over de eerste fase van het sectorplan voor dit thema een onderbesteding is van ruim € 2,5 miljoen. Voor het thema Talen & culturen is er ook cumulatieve onderbesteding van ruim € 500.000. Op het thema Cultureel erfgoed & identiteit is juist een cumulatieve overbesteding van ruim € 2 miljoen te zien. De commissie adviseert de decanen en themacoördinatoren voor deze eerste twee thema's een plan te maken om de onderbesteding, die overigens wel afneemt, in te lopen.

5.2.3 Sectorplan Dwarsdoorsnijdend thema

Het sectorplan dwarsdoorsnijdend heeft een jaarlijks budget van € 15,3 miljoen. Daarvoor was eind 2025 een overbesteding van € 345.000. Waar de meeste thema's in 2024 nog een flinke onderbesteding hadden, zijn de uitgaven in 2025 toegenomen. Voor het thema met de grootste onderbesteding (Communicatie, informatie en sociale ongelijkheid) is er zelfs een toename van 19% in uitgaven. De commissie is positief over de toegenomen bestedingen, maar merkt op dat de cumulatieve resultaten nog steeds een onderbesteding van ruim € 6 miljoen laten zien (zie grafiek 3). Bovendien merkt de commissie op dat voor sommige faculteiten de onderbesteding in feite betekent dat de toegezegde matching nog niet is ingezet. De commissie adviseert de themacoördinatoren een bestedingsplan te maken voor de nog niet ingezette middelen.

Grafiek 3. Cumulatieve besteding per thema in het sectorplan Dwarsdoorsnijdend thema

5.3 Aanstellingen

De faculteiten hebben meteen bij de start van het sectorplan veel haast gemaakt met het vullen van de sectorplanposities om zo snel mogelijk aan de slag te kunnen met de sectorplanambities. In sommige gevallen is er vanwege de snelle start voor gekozen om postdocs in te zetten. Voor postdocs zijn de sollicitatieprocedures aanzienlijk korter dan voor de beoogde UD's. Inmiddels zijn op bijna alle plekken UD's aan de slag.

5.3.1 Sectorplan Maatschappij- en gedragswetenschappen

Binnen het sectorplan waren eind 2025 212,9 fte UD's aangesteld. Door matching door de faculteiten was er eind 2025 25,6 fte meer aan de slag dan begroot. Opvallend is daarbij dat elke faculteit alle beschikbare posities gevuld heeft en er bij geen enkele faculteit onderbesteding is op dit gebied. 97% van deze UD's heeft een vast contract. Er was eind 2025 maar 1 fte UD zonder uitzicht op vast, wat betekent dat van de overige 3% nagenoeg iedereen zicht had op een vast contract. De commissie constateert dan ook dat de faculteiten zeer voortvarend aan de slag zijn gegaan met het doel om vaste aanstellingen te realiseren.

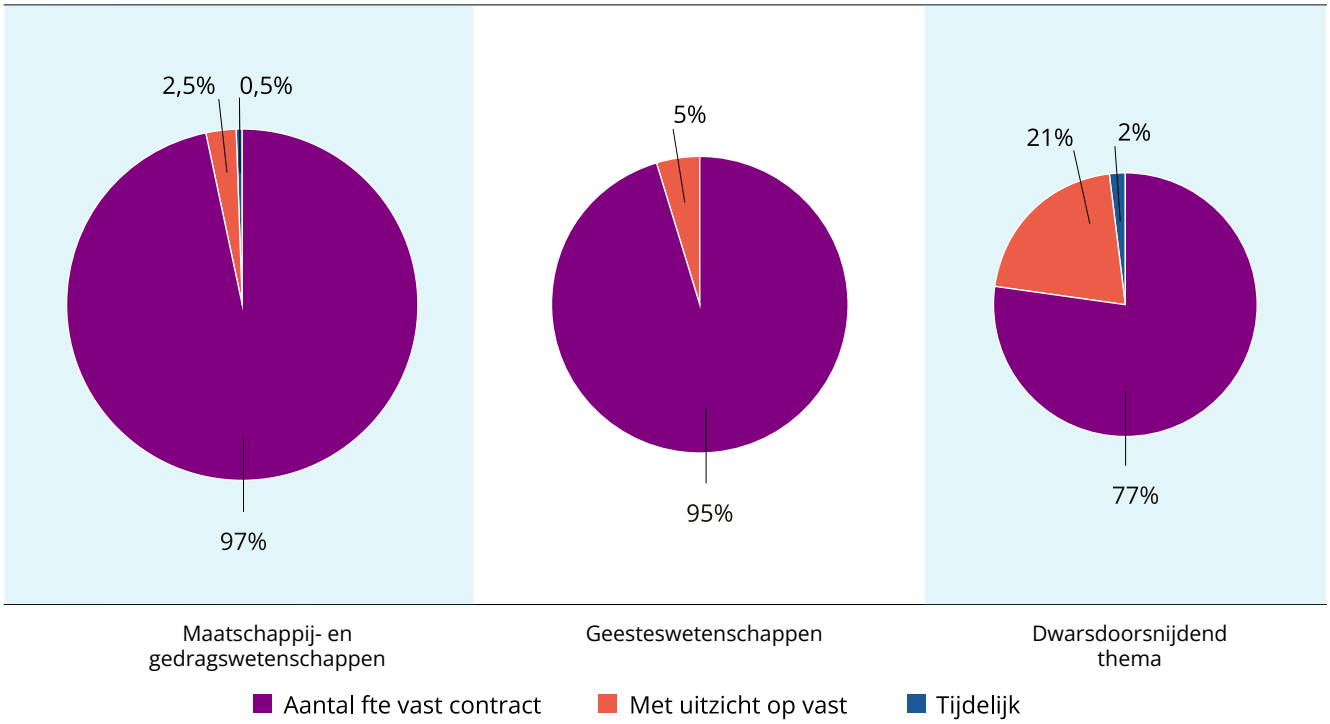
5.3.2 Sectorplan Geesteswetenschappen

De begrote 147,6 fte aan UD's was eind 2025 aangesteld en zelfs 4,1 fte meer dan begroot door universitaire matching. Daarvan heeft 95% een vast contract en de overige 5% heeft een tijdelijk contract met zicht op een vaste aanstelling. Ook voor deze sector kan de commissie dan ook constateren dat de ambitie om vaste contracten aan te bieden is gerealiseerd.

5.3.3 Sectorplan Dwarsdoorsnijdend thema

Voor het sectorplan DDT is 111,1 fte aan UD's begroot. Daarvan was eind 2025 119,9 fte aangesteld, wat betekent dat er 8,7 fte meer is aangesteld dan begroot door middel van universitaire matching. Er zijn maar drie instellingen met een achterstand en deze is

Grafiek 4. Type aanstelling per sectorplan

relatief laag (maximaal 0,5 fte). Binnen het DDT ligt het percentage vaste contracten (77%) enigszins lager dan in de andere twee sectorplannen (respectievelijk 97% en 95% voor MGW en GW). Van de UD's zonder vast contract heeft het merendeel (93%) uitzicht op een vast contract (bijvoorbeeld door een tenure track). Ook in deze sector constateert de commissie daarom dat hard gewerkt wordt aan het realiseren van vaste aanstellingen.

5.4 Aanstelling labpersoneel en investeringen in infrastructuur

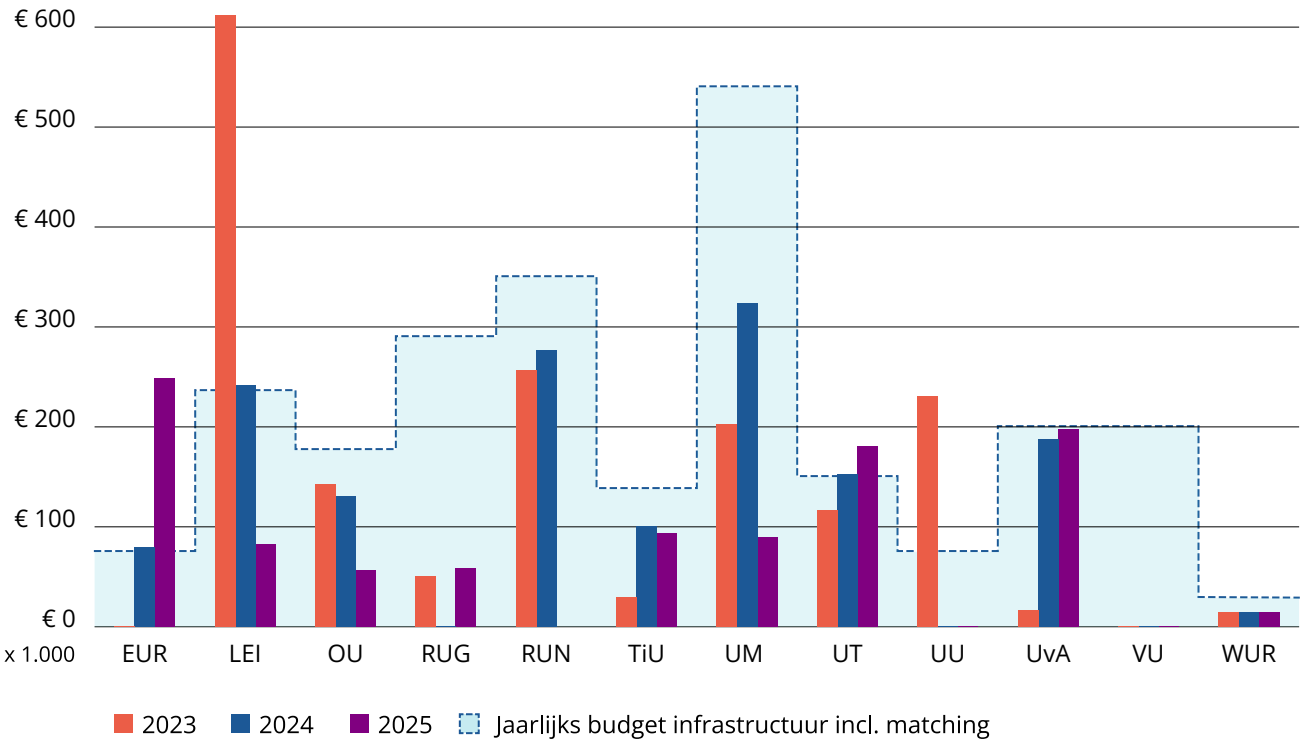
In het sectorplan is budgettair ruimte gemaakt voor investeringen voor methodologische innovatie. Jaarlijks is beschikbaar voor deze investeringen voor sectorplan Maatschappij- en gedragswetenschappen 4,3 miljoen, voor sectorplan Geesteswetenschappen 4,7 miljoen en voor het Dwarsdoorsnijdend thema is ongeveer 900k beschikbaar. Meer specifiek zijn deze investeringen voor de inzet op infrastructuur, open science en nieuwe technieken. Het geld wordt verdeeld via twee wegen: enerzijds is geld gereserveerd voor de aanstelling van labmedewerkers en anderzijds voor investeringen in infrastructuur. Zoals hierboven aangegeven, is het de aanbeveling van de commissie om deze middelen ruim in te zetten. Denk hierbij aan 'zachte' infrastructuur zoals kleine beurzen waarmee bijeenkomsten kunnen worden georganiseerd of samenwerkingen kunnen worden bestendigd.

5.4.1 Sectorplan Maatschappij- en gedragswetenschappen

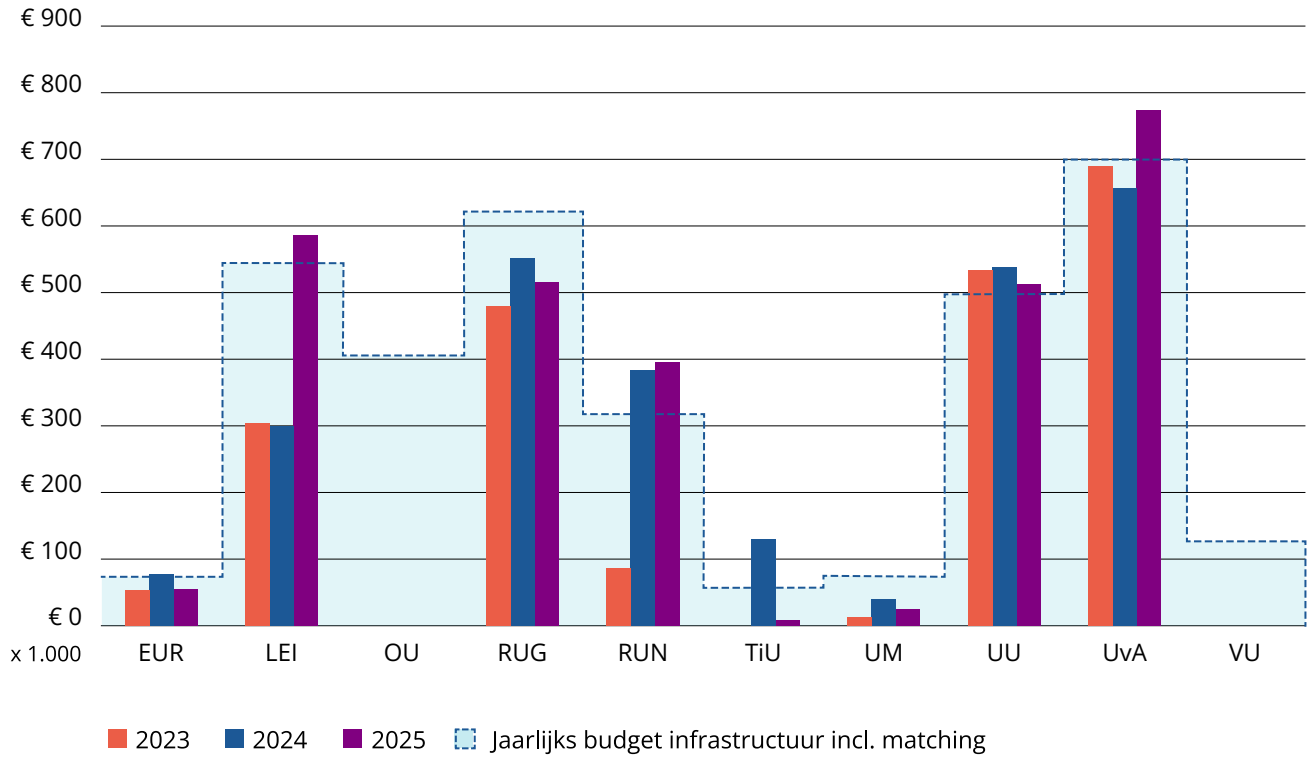
In de begroting is ruimte opgenomen voor 28,4 fte aan labpersoneel. In 2025 was 27,4 fte voor de aanstelling van labpersoneel ingevuld, waarmee er een kleine onderbesteding is. De commissie is positief over de duidelijke groei die te zien is in de aard van de aanstelling. Eind 2025 had 90% van de aangestelde labmedewerkers een vast contract, terwijl dit in 2023 nog maar 61% was. Voor wat betreft aanstellingen van labpersoneel lopen de faculteiten dus goed op schema.

Waar de aanstelling van labpersoneel goed op peil is, blijven voor de investeringen in infrastructuur de besteding achter (zie grafiek 5).

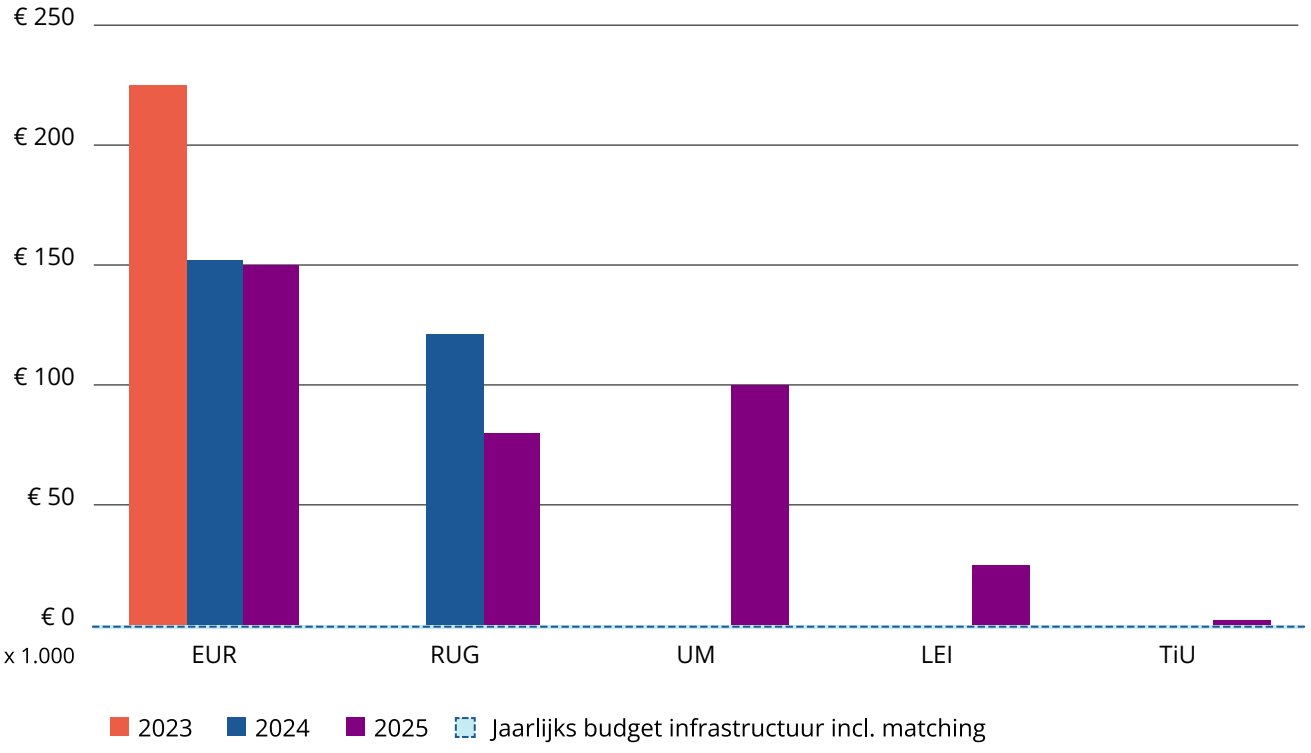
Grafiek 5. Bestedingen op infrastructuur per MGW-faculteit in periode 2023-2025

Grafiek 6. Bestedingen op infrastructuur per GW-faculteit in periode 2023-2025

Grafiek 7. Bestedingen op infrastructuur in sectorplan Dwarsdoorsnijdend thema in periode 2023-2025

Op een budget van jaarlijks bijna € 2,5 miljoen (inclusief matching door de faculteiten) is een onderbesteding van ruim € 1 miljoen. De cumulatieve cijfers laten zien dat de bestedingen op infrastructuur jaarlijks afnemen. In 2023 werd € 1,7 miljoen uitgegeven, in 2024 was dit € 1,5 miljoen en in 2025 € 1,1 miljoen. Dat betekent dat de investeringen niet alleen achterblijven, maar dat de algemene trend ook een steeds verdere afname is. Op het cumulatieve budget van bijna € 10,5 miljoen is er een onderbesteding is van € 3,5 miljoen. De commissie vindt deze onderbesteding zorgelijk. De SSH-raad heeft aangegeven deze zorg te delen en merkt op dat faculteiten budget opsparen om grotere, eenmalige investeringen in infrastructuur te doen. De commissie blijft graag met de SSH-raad in gesprek over de plannen hiervoor in de volgende fase van het sectorplan. De commissie is positief over de opdracht die de SSH-raad aan het LBDI-SSH heeft gegeven om faculteiten te ondersteunen bij de concrete invulling van de bestedingen.

5.4.2 Sectorplan Geesteswetenschappen

De aanstelling van labpersoneel loopt in lijn met de begroting. Eind 2025 waren er drie faculteiten die licht achterliepen (gemiddeld tussen de 0,4-1 fte) en een aantal faculteiten heeft iets meer labpersoneel aangesteld dan begroot. 94% van de labmedewerkers had eind 2025 een vast contract. Dat is een aanzienlijke verbetering ten opzichte van de 78% die eind 2024 een vast contract had.

Wat betreft de bestedingen aan infrastructuur loopt ook deze sector achter (zie grafiek 6). Hoewel de onderbesteding in 2025 is verkleind ten opzichte van 2024, stelt de commissie dat dit nog steeds niet wenselijk is. De variaties in de bestedingen op infrastructuur zijn groot: faculteiten die in 2024 meer geld uitgaven dan begroot besteden in 2025 juist minder of andersom. Dit is te verklaren doordat investeringen in infrastructuur niet altijd jaarlijks terugkerend zijn, maar sommige infrastructuur vraagt om een grotere eenmalige investering. De cumulatieve resultaten laten zien dat de investeringen in infrastructuur toenemen, maar er blijft een cumulatieve onderbesteding van ruim € 1,7 miljoen. De commissie benadrukt dan ook nog eens haar aanbeveling om als decanen een uitvraag in het veld te doen naar aan welke infrastructuur er behoefte is om de thema's te ondersteunen.

5.4.3 Sectorplan Dwarsdoorsnijdend thema

Het budget dat voor labpersoneel is begroot voor het sectorplan DDT is aanzienlijk kleiner dan voor de andere twee sectorplannen. Van de dertien deelnemende instellingen hebben zes instellingen budget begroot voor het aanstellen van labpersoneel (11,5 fte in totaal). In 2024 was 8,4 fte daarvan benut, waarvan iets meer dan de helft (53%) door mensen met een vast contract. In 2025 is dit gedaald naar 6,9 fte met name door aflopende tijdelijke contracten. Hiermee is wel het percentage van vaste aanstellingen gestegen (69%). Voor de tweede fase van het sectorplan adviseert de commissie de decanen om werk te maken van de aanstelling van labpersoneel met vaste contracten.

Voor investeringen in infrastructuur is in het dwarsdoorsnijdende sectorplan geen budget opgenomen. Desalniettemin heeft een aantal faculteiten investeringen in infrastructuur gedaan (zie grafiek 7). In 2025 was dit € 357.000.

Bijlage 1

Samenstelling commissie sectorplan SSH

- Prof. dr. mr. Stavros Zouridis
  Voorzitter
- Prof. mr. dr. Hans de Bruijn
  Voorzitter werkgroep sociale wetenschappen
- Prof. dr. Inger Leemans
  Voorzitter werkgroep geesteswetenschappen
- Prof. dr. Arnoud Boot
  Werkgroep sociale wetenschappen
- Prof. dr. ir. Mieke Boon
  Werkgroep geesteswetenschappen
- Prof. dr. Eveline Crone
  Werkgroep sociale wetenschappen
- Prof. dr. Aafke Hulk
  Werkgroep geesteswetenschappen
- Prof. dr. Franciska de Jong
  Werkgroep geesteswetenschappen en werkgroep dwarsdoorsnijdend
- Dr. Martijn Kleppe
  Werkgroep geesteswetenschappen en werkgroep dwarsdoorsnijdend
- Prof. mr. Anja Oskamp
  Werkgroep dwarsdoorsnijdend
- Prof. dr. ir. Ale Smidts
  Werkgroep sociale wetenschappen en werkgroep dwarsdoorsnijdend
- Prof. dr. Marc Vermeulen
  Werkgroep sociale wetenschappen

Secretariaat

- Dr. Aniek van den Eersten
- Dr. Lydia Langerwerf
- Lieke Nijland MA
- Anne Toonders MA

Bijlage 2

Overzicht gesprekspartners tussentijdse evaluatie

Maatschappij- en gedragswetenschappen

Onderwijswetenschappen

- Prof. dr. Desiree Joosten Ten Brinke
  Universiteit Maastricht
- Prof. dr. Perry den Brok
  Wageningen University and Research
- Prof. dr. Jan van Tartwijk
  Universiteit Utrecht
- Prof. dr. Martijn Meeter
  Vrije Universiteit Amsterdam
- Prof. dr. Tim Mainhard
  Universiteit Leiden
- Dr. Jaap Schuitema
  Universiteit van Amsterdam
- Prof. dr. Halszka Jarodzka
  Open Universiteit
- Dr. Siebe Bluijs
  Tilburg University
- Prof. dr. Eddie Denessen
  Radboud Universiteit
- Ir. Tom Boogerd
  University Twente
- Prof. dr. Marieke Meeuwisse
  Erasmus Universiteit Rotterdam
- Dr. Björn de Koning
  Erasmus Universiteit Rotterdam

Veerkracht bij jeugd

- Prof. dr. Catrin Finkenauer
  Universiteit Utrecht
- Prof. dr. Diana van Bergen
  Rijksuniversiteit Groningen
- Prof. dr. Anne Laura van Harmelen
  Universiteit Leiden
- Prof. dr. Renske Keizer
  Erasmus Universiteit Rotterdam
- Prof. dr. Jacqueline Vink
  Radboud Universiteit
- Prof. dr. Meike Bartels
  Vrije Universiteit Amsterdam

Psychische aandoeningen

- Prof. dr. Tom Smeets
  Tilburg University
- Dr. Jonas Everaert
  Tilburg University
- Dr. Derek de Beurs
  Universiteit van Amsterdam
- Prof. dr. Merel Kindt
  Universiteit van Amsterdam
- Dr. Judy Veldhuijzen
  Universiteit Leiden
- Dr. Lotte Lemmens
  Universiteit Maastricht
- Dr. Marlou Poppelaars
  Rijksuniversiteit Groningen

De menselijke factor in nieuwe technologieën

- Prof. dr. Catherine Bolman
  Open Universiteit
- Prof. dr. Sanne Kruikemeier
  Wageningen University and Research
- Prof. dr. Jessica Piotrowski
  Universiteit van Amsterdam
- Prof. dr. Tilo Hartmann
  Vrije Universiteit Amsterdam
- Prof. dr. Stefan van der Stigchel
  Universiteit Utrecht
- Dr. Katleen Gabriels
  Universiteit Maastricht
- Prof. dr. Ir. Wolter Pieters
  Radboud Universiteit
- Dr. Simone Borsci
  University Twente

Maatschappelijke transitie en gedragsverandering

- Prof. dr. Rafael Wittek
  Rijksuniversiteit Groningen
- Dr. Gjalt-Jorn Peters
  Open Universiteit
- Prof. dr. Joop van Holsteyn
  Universiteit Leiden
- Prof. dr. Stefan Bogaerts
  Tilburg University
- Prof. dr. Wouter Veenendaal
  Universiteit Leiden
- Prof. dr. Ir. Cees Leeuwis
  Wageningen University and Research
- Prof. dr. Jurian Edelenbos
  Erasmus Universiteit Rotterdam
- Dr. John Bechara
  Tilburg University
- Dr. Neda Aramipour
  Rijksuniversiteit Groningen
- Dr. Wike Been
  Rijksuniversiteit Groningen
- Dr. Simone Borsci
  University Twente

Maatschappelijke ongelijkheid en diversiteit

- Prof. dr. Wouter van Gent
  Universiteit van Amsterdam
- Prof. dr. Femke Roosma
  Tilburg University
- Dr. ir. Joost Beuving
  Radboud Universiteit
- Dr. Lauren Wagner
  Universiteit Maastricht
- Prof. dr. Jeroen van der Waal
  Erasmus Universiteit Rotterdam
- Dr. Karin Proost
  Open Universiteit
- Prof. dr. Ineke Maas
  Universiteit Utrecht
- Dr. ir. Martijn Koster
  Wageningen University and Research
- Dr. Elena Ponzoni
  Vrije Universiteit Amsterdam
- Prof. dr. Nicole Lucassen
  Erasmus Universiteit Rotterdam
- Dr. Karlijn Massar
  Universiteit Maastricht

Decanen

- Prof. dr. Bart Barendregt
  Universiteit Leiden
- Prof. dr. Evelyn Kroesbergen
  Radboud Universiteit
- Prof. dr. Gregor Halff
  Vrije Universiteit Amsterdam
- Prof. dr. Guus Smeets
  Open Universiteit
- Prof. dr. Raf de Bont
  Universiteit Maastricht
- Prof. dr. Casper Albers
  Rijksuniversiteit Groningen
- Prof. dr. Marjolijn Antheunis
  Erasmus Universiteit Rotterdam
- Prof. dr. Christa Boer
  Universiteit van Amsterdam
- Prof. dr. Jane Murray Cramm
  Tilburg University
- Prof. dr. Tanya Bondarouk
  University Twente
- Prof. dr. Leoniek Wijngaards
  Universiteit Utrecht

Geesteswetenschappen

Humane AI en de gedataficeerde samenleving

- Prof. dr. Thomas Poell
  Universiteit van Amsterdam
- Dr. Karin de Wild
  Universiteit Leiden
- Prof. dr. Alex Peine
  Open Universiteit
- Dr. Andreas Liesenfeld
  Radboud Universiteit
- Dr. Guido Lohr
  Vrije Universiteit Amsterdam
- Prof. dr. Malvina Nissim
  Rijksuniversiteit Groningen
- Dr. Joao Ferreira Goncalves
  Erasmus Universiteit Rotterdam
- Dr. Katleen Gabriels
  Universiteit Maastricht
- Dr. Mirella De Sisto
  Tilburg University
- Dr. Evelyn Wan
  Universiteit Utrecht

Cultureel erfgoed & identiteit

- Prof. dr. Chiara de Cesari
  Universiteit van Amsterdam
- Prof. dr. Michiel van Groesen
  Universiteit Leiden
- Prof. dr. Susan Aasman
  Rijksuniversiteit Groningen
- Dr. Pooyan Tamimi Arab
  Universiteit Utrecht
- Prof. dr. Gert Jan Burgers
  Vrije Universiteit Amsterdam
- Prof. dr. Lidewijde de Jong
  Rijksuniversiteit Groningen
- Dr. Laszlo Mutean
  Radboud Universiteit
- Dr. Naomi Oosterman
  Erasmus Universiteit Rotterdam
- Prof. dr. Odile Heynders
  Tilburg University
- Prof. dr. Gemma Blok
  Open Universiteit
- Dr. Christian Ernsten
  Universiteit Maastricht

Talen & culturen

- Dr. Eva Knopp
  Radboud Universiteit
- Dr. Nina Geerdink
  Universiteit Utrecht
- Prof. dr. Merel Keijzer
  Rijksuniversiteit Groningen
- Prof. dr. Sible Andringa
  Universiteit van Amsterdam
- Dr. Gerrit Jan Kootstra
  Radboud Universiteit
- Dr. Gudrun Reijnierse
  Vrije Universiteit Amsterdam
- Dr. William Marler
  Tilburg University
- Dr. Marion Elenbaas
  Universiteit Leiden
- Dr. Christian Ernsten
  Universiteit Maastricht

Decanen

- Prof. dr. Thony Visser
  Rijksuniversiteit Groningen
- Prof. dr. Christine Neuhold
  Universiteit Maastricht
- Prof. dr. Martine van Selm
  Erasmus Universiteit Rotterdam
- Prof. dr. Geert Vervaeke
  Tilburg University
- Prof. dr. Jan Don
  Open Universiteit
- Prof. dr. Marieke de Goede
  Universiteit van Amsterdam
- Prof. dr. Gregor Halff
  Vrije Universiteit Amsterdam
- Prof. dr. Henk te Velde
  Universiteit Leiden
- Prof. dr. Thomas Vaessens
  Universiteit Utrecht
- Prof. dr. Paula Fikkert
  Radboud Universiteit

Dwarsdoorsnijdend

Welvaart, werk en ondernemerschap

- Prof. dr. Koen Swinnen
  Erasmus Universiteit Rotterdam
- Dr. Michel Ehrenhard
  University of Twente
- Dr. Ward Ooms
  Open Universiteit
- Prof. dr. Marianne Vrij de Man
  Erasmus Universiteit Rotterdam
- Prof. dr. Wybo Houkes
  Technische Universiteit Eindhoven

Onderwijs, burgerschap en democratie

- Prof. dr. Raf de Bont
  Universiteit Maastricht
- Prof. dr. Guda van Noort
  Universiteit van Amsterdam
- Prof. dr. Maurits van Tulder
  Vrije Universiteit Amsterdam

Communicatie, informatie en sociale ongelijkheid en Welzijn & gezondheid

- Prof. dr. Marcel Broersma
  Rijksuniversiteit Groningen
- Dr. Pascal Beckers
  Radboud Universiteit
- Prof. dr. Maurits van Tulder
  Vrije Universiteit Amsterdam

Communicatie, informatie en sociale ongelijkheid en Recht, privacy en veiligheid

- Prof. dr. Sonja Bekker
  Universiteit Utrecht

Recht, privacy en veiligheid

- Prof. dr. Reijer Passchier
  Open Universiteit
- Martine van Trigt MA
  Universiteit Leiden
- Dr. Jan-Jaap Oerlemans
  Universiteit Leiden
- Dr. Vincent Delhomme
  Universiteit Leiden
- Dr. René Mahieu
  Open Universiteit
- Prof. dr. Sonja Bekker
  Universiteit Utrecht

Welzijn en gezondheid

- Prof. dr. Emiel Krahmer
  Tilburg University
- Prof. dr. Eveline van Leeuwen
  Wageningen University & Research
- Prof. dr. Emely de Vet
  Wageningen University & Research
- Prof. dr. Mirjam de Bruijn
  Universiteit Leiden
- Prof. dr. Wybo Houkes
  Technische Universiteit Eindhoven

Coördinatoren sectorplan Dwarsdoornijdend Thema

- Prof. dr. Joanne van der Leun
  Universiteit Leiden / coördinator namens SSH-raad
- Rian Hesdahl
  Beleidsadviseur SSH-raad

SSH-raad

- Prof. dr. Bas van Bavel
  Voorzitter SSH-raad
- Prof. dr. Leoniek Wijngaards
  Voorzitter Decanenoverleg Sociale Wetenschappen (DSW)
- Prof. dr. Thomas Vaessens
  Voorzitter Decanenoverleg Letteren en Geesteswetenschappen (DLG)
- Prof. dr. Peter Verhoef
  Voorzitter Landelijk decanenoverleg Economie en Bedrijfskunde
- Prof. dr. Jan Smits
  Voorzitter Raad van Decanen Rechtsgeleerdheid
- Prof. dr. Claes de Vreese
  Onafhankelijk lid
- Prof. dr. Joanne van der Leun
  Coördinator Dwarsdoorsnijdend Thema
- Anne Huma - van de Poel
  Secretaris SSH-raad

